

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

18. IX 1987. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLIX • 300 ДИН. • БРОЈ 1864

Фирма

Веровати или не!

БАКИН ЧАСОВНИК

У ОБЛИКУ
ЖЕНСКЕ
ФИГУРЕ
ЧУВА
СЕ У
НАЦИОНАЛ-
НОМ
МУЗЕЈУ
У
ХЕЛСИН-
КИЈУ.

ЏОН ВИЛКИС БУТ

КОЈИ ЈЕ 1865. УБИО
АМЕРИЧКОГ ПРЕДСЕДНИКА
ЛИНКОЛНА, КАО И СВИ
ГЛУМЦИ У ВРЕМЕ
ГРАЂАНСКОГ РАТА,
УЖИВАО ЈЕ ДИПЛОМАТ-
СКИ ИМУНИТЕТ.

СВЕКРВЕ

ИЗ ИНДИЈАНСКОГ
ПЛЕМЕНА НАВАХО
НИСУ СМЕЛЕ ДА
РАЗГОВАРАЈУ СА СВО-
ЈИМ СНАХАМА.

ТВРЂАВА

У АЛВУТУ
(ПОРТУГАЛИЈА)
ИМА ЗИДОВЕ
ДЕБЕЛЕ
3 МЕТРА.

ЧЕТИРИ ОКА

РИБА ИЗ ПОРОДИ-
ЦЕ СНАЕТОДОН
ИЗ ТРОПСКИХ
МОРА СА СВАКЕ
СТРАНЕ ТЕЛА ИМА
ПО ЈЕДНУ ШАРУ
У ОБЛИ-
КУ
ОКА.

Јасио

ИМА
ОРГАН ЗА
РАВНОТЕ-
ЖУ КОЈИ
ЈЕ
СМЕШ-
ТЕН У
РЕПУ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА

у америчком граду Сан-
та Феу (држава Нови Мексико)
одржано је такмичење у пољуп-
цима. Прва награда био је наш

аутомобил марке „југо“. Доби-
ла га је извесна Ребека Ероулт.
Она је пламеноцрвени „југо“
обасипала пољупцима непре-
кидно 34 часа и 20 минута.

грађани Савезне Репуб-
лике Немачке по кућама најра-
дије гаје акваријумске рибице.

Процењује се да их у овој зем-
љи има око 65 милиона. На дру-
гом месту ранг-листе кућних
љубимаца су птице (7 милиона),
затим мачке (3 900 000), па пси
(3 600 000), док хрчака, корњача
и белих мишева има око 2 ми-
лиона.

израчунато је да сваки
млади Американац до своје
осамнаесте године пред малим
екраном проведе више од 17 000

сати, односно 710 дана и ноћи.
За то време он просечно види
око 360 000 рекламних спотова
и око 15 000 филмских убиста-
ва.

Вилијам Шекспир је
„кривац“ што у Северној Аме-
рици данас има чворака и вра-

баца. Они нису насељавали овај
континент све до 1890. године.
Тада је богати Њујорчанин Еу-
ген Шефлин у Централном пар-
ку отворио кавез пун ових пти-
ца и тако почео остваривање
плана да се у САД донесу све
птице које Шекспир помиње у
својим делима.

„најпрашњавији“ град
на свету је Когозима на острву
Кјушју у Јапану. За то је крив

оближњи вулкан Сакурадзима
који сваке године избаци у ат-
мосферу више од 14 милиона
тона вулканског пепела. Крово-
ви кућа у Когозими морају ре-
довно да се чисте од великих
наслага прашице.

сваке године у центру
Берлина (ДР Немачка)
одржавају се такмичења ватро-
гасних екипа. Скуп се и на де-
сетине хиљада посматрача који
највише воле да гледају скок са
30 метара на надувани јастук.

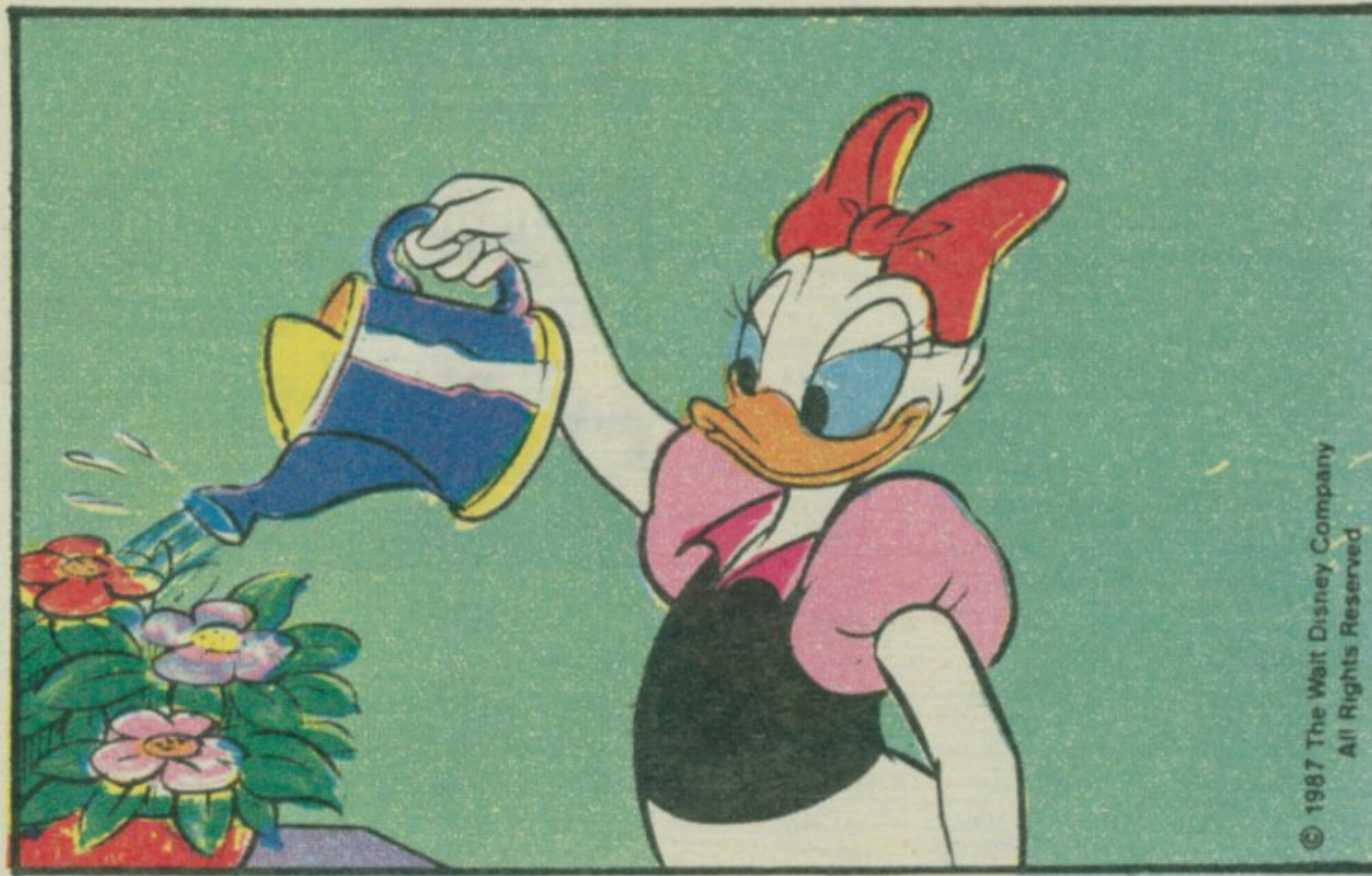
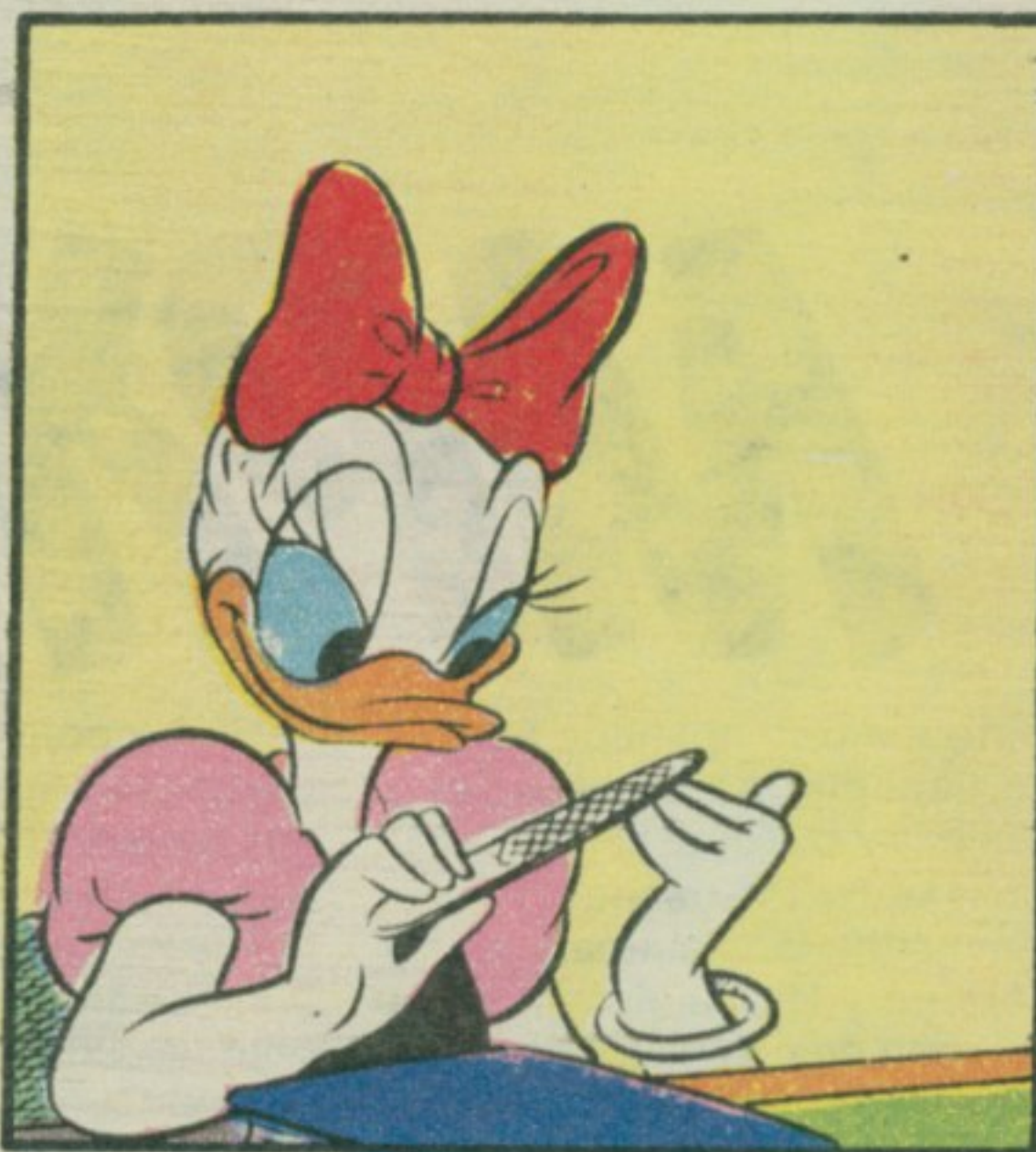
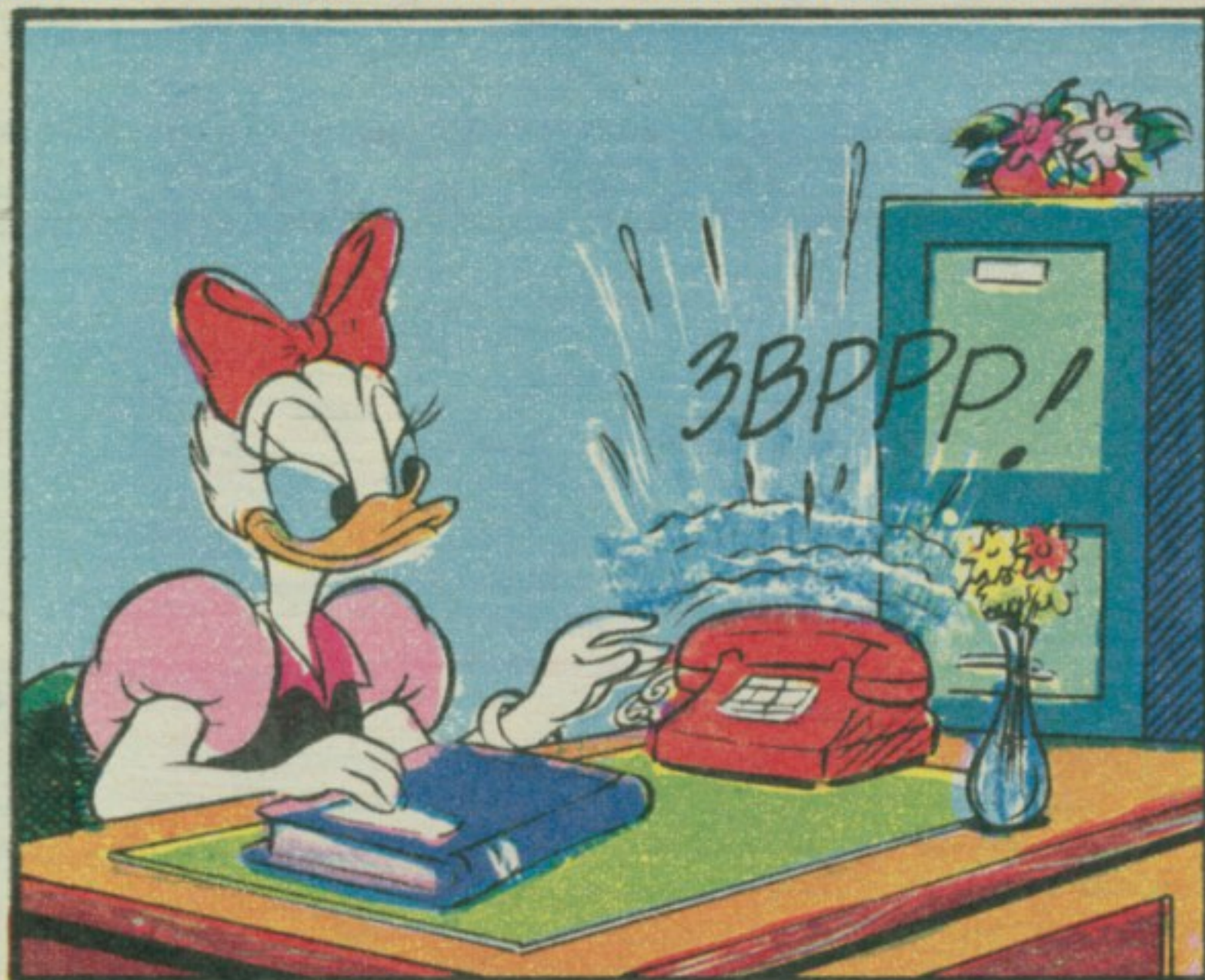
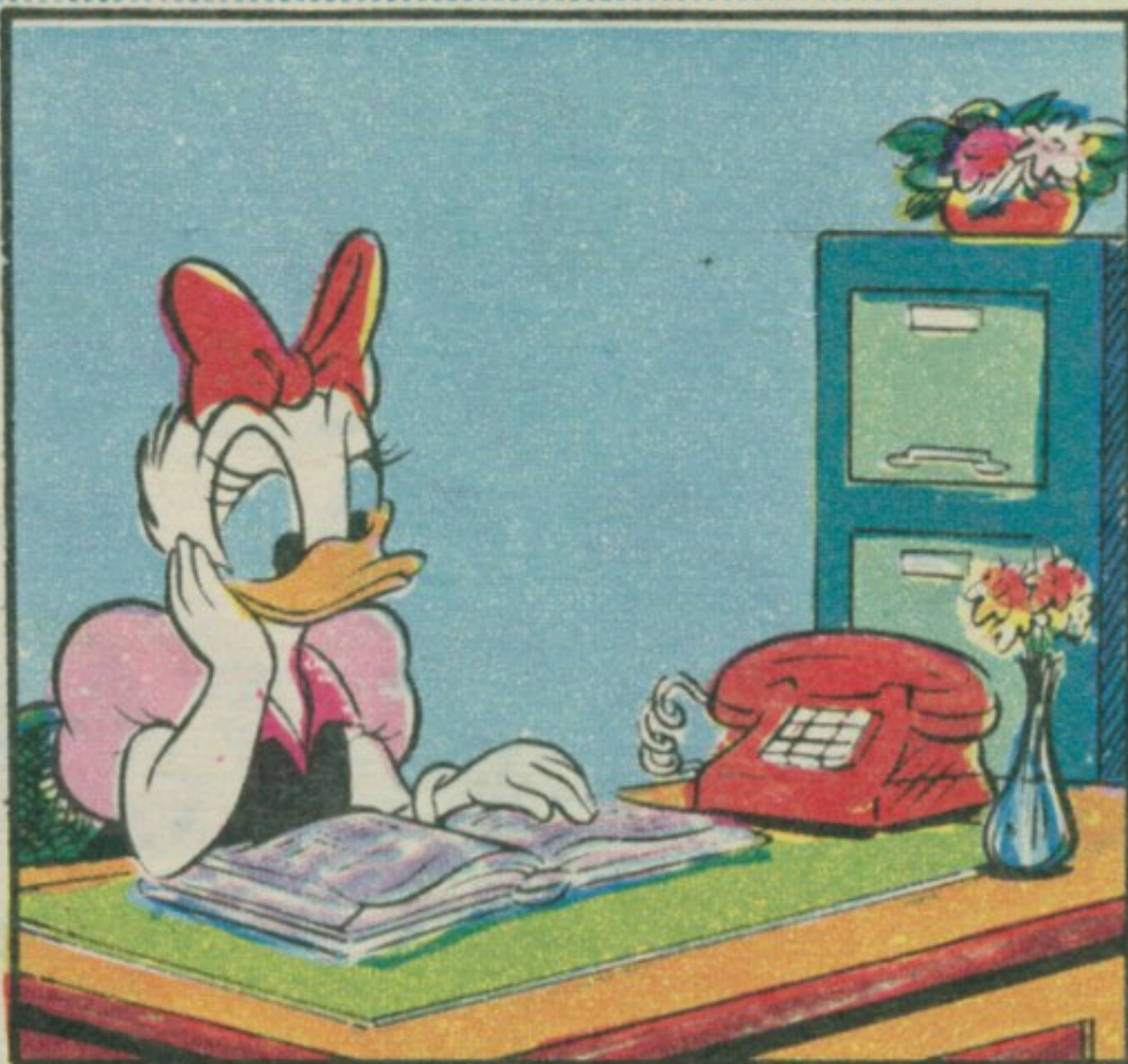

индијски Генералштаб
увео је строге мере о линији вој-
них лица: сваки официр који
пређе идеалну тежину за више
од 7 одсто добија озбиљно упо-
зорење да не може рачунати на
напредовање у служби. Разлог:
сматра се да „стомачнић“ смању-
је физичку снагу војника и ње-
гов борбени дух.

WALT
DISNEY

ПАЈА ПАТАК

© 1987 The Walt Disney Company
All Rights Reserved

ЧОВЕК САЗДАН ОД МРЖЊЕ

Пред олтаром Јупитера, бога светлости и грома, леђима окренуте радозналим очима, стајале су две прилике. Једна, неупоредиво виша, крупнија и снажнија, извуче мач.

— Дај ми реч коју тражим — рече дубоким гласом — и бићеш са мном на бојишту, у животу и смрти.

— Кунем се да никада нећу бити пријатељ Рима — зачу се шапат, разговаран, јер је испунио храм, страхан, јер је долазио из вирова душе.

Окренуше се осталима: човек и дете. Ханибал, деветогодишњи дечак, највећи војсковођа старог века, и Хаздрубал, његов отац, коме се остварио сан свих родитеља — да га познају и казују о њему по детету.

Како је дечак растао, тако су се шириле и гласине о његовој снази, домишљатости и храбрости. Није имао ни пуних двадесет и шест година кад га је војска почастовала звањем императора.

Са сребрног новчића из тога доба, 221. године пре наше ере, остао је и једини портрет Ханибала Барке. Пријатно, дечачко лице без браде. У сребру је искован лирик и приповедач, гиздави патриције — никако наказа којој је крв толико омилела да је јео и друге људе (по Полибију, грчком историчару). А можда је касније дечачки лик са новчића оглодала мржња, исисали дуги маршеви и неочекивани удари судбине.

Живот

Ханибал стави под мач сва шпанска племена и освоји тврди, независни град Сагнут, јужно од реке Ебро. Римљани, у савезу са овим иберијским градом, протумачише пад Сагнута као ратни изазов. И почео је други пунски рат (218–201. пре н. е.).

Ханибал пређе Алпе и удари на Рим са севера. Никад га Италијани нису победили, а после битке код Кане (216. године пре н. е.) Рим није имао ратника који би се усудио да се, њему насупрот, улогори на отвореном пољу.

Можда је најближи поразу био када му је Квинт Фабије Максим, на Фалернском пољу, препречио пут и затворио га у теснац. Око њега високо, глатко стење, пред њим римска легија.

Када је ноћ била најгушћа, уз крике који су ледили крв, у логор Фабија Максима провалише животиње око чијих се глава ухватио огањ. Дуги пламенови осветљавали су само закрвављене очи и рогаове. Животиње су налетале на шаторе римских војника, огањ се разносио и палио, уносио пометњу и страх.

Нико од Римљана није се усудио да провири из логора. Неометан, Ханибал је провео војску поред утврда без страже.

Да ли је Картагињанину у том ноћном часу помогао онај исти бог коме се, уз жртву, заветовао на вечну мржњу према Риму или га је милост Јупитера спасла пораза?

Ханибал није похитао да у знак

захвалности поново принесе жртву. Јер, он је наредио да се запаљено грање веже за рогаове јунаца које су натерали међу Римљане.

Тринаест година Ханибал се с војском борио у Италији. Картагина је била исцрпљена дугим и тешким ратом. На њене обале, из Шпаније, ударио је Публије Сципион. Њего-

КАДА ЈЕ НОЋ БИЛА
НАЈГУШЋА, УЗ КРИКЕ КОЈИ
СУ ЛЕДИЛИ КРВ, У ЛОГОР
ФАБИЈА МАКСИМА
ПРОВАЛИШЕ ЖИВОТИЊЕ
ОКО ЧИЈИХ СЕ ГЛАВА
УХВАТИО ОГАЊ...

вог оца Ханибал је три пута тукао у Италији.

Ханибал је напустио Италију и 203. године пре наше ере сукобио се код Заме са Сципионом. Изгубио је 20.000 људи.

Прогонство и смрт

Мировни уговор између Картагине и Рима, склопљен годину дана после битке код Заме, затворио је великог ратника у цивилну управу. Али ни ту, далеко од звекета оружја и мириса победе, Ханибал Барка није био уморан. Највећи непријатељ Рима спремао се да још једном окуша путеве судбине.

У 3. веку пре н. е. феничански град Картагина постао је врло моћан. Под влашћу је држао Северну Африку, Сардинију, Корзику и делом Сицилију. Картагина, моћна трговачка држава, имала је своја упоришта и у Шпанији. Када је ојачао и Рим, сукоб ове две државе био је неминован. Обрачун Рима и Картагине, трајао је, са прекидима, преко 80 година. Како су Римљани Картагињане звали Пунима, то се и њихови сукоби зову пунски ратови. Први од 264. до 241, други од 218. до 201. и трећи од 149. до 146. године пре н. е.

У другом пунском рату издвојила се личност картагинског војсковође Ханибала Барке, једног од највећих ратника света.

Није прошла ни година, а картагинска олигархија, у страху од високих намета за војску и ратни дуг Риму, оптужи Ханибала посланицима римским да хушка најмоћнијег краља тога времена Антоиха III од Сирије на рат са Римом.

Ханибал је 195. године пре наше ере, лађом пребегав у Ефес на двор Антоиха III. Картагињани су за њим послали две лађе да га, ако је среће, ухвате и у оковима врате. Имање су му одузели, кућу запалили, а њега прогласили изгнаником.

Антоих је зарадио с Римом и — изгубио, а Ханибал, у страху да га краљ не изда, побегао на Крит. У свим уговорима после победе Римљани су, осим новца, тражили и главу Ханибала Барке.

На Крит је, међу Гортињане, много пре Ханибала стигао глас о благу које је носио. Грабљивост Крићана била је добро знана изгнанику из Картагине.

Чим су стигли, његови људи, у дугој колони, почели су у Дијанин храм да уносе тешке амфоре из којих је вирило злато и сребро. Рекли су: поштењу Крићана остављају на чување благо свога господара. Пред кућом коју су Крићани одредили Ханибалу немарно су без икаквог реда, као да су им на сметњи, разбацали тешке тучане фигуре. Крићани су чували Дијанин храм не толико од незнатних плачкаша колико од самог Ханибала.

После неког времена, са Крита, носећи тешке фигуре чију је унутрашњост издубио па испунио златом, остављајући у Дијанином хра-

му ћупове пуне олова са шаком златника на врху, Ханибал је кренуо даље у нади да ће с неким, ратом, уништити Рим.

Покушао је још неколико пута да заподене рат. И, као и увек, Ханибал је битке добијао, ратове губио. Није могао сам.

Опкољен у Понту по наредби из Рима, у седамдесетој години, Ханибал Барка испио је отров и умро.

БИТКА КОД КАНЕ (216. ГОДИНЕ ПРЕ Н. Е.)

Када је средином септембра 218. пре н. е. двадестдеветогодишњи Ханибал Барка са војском, слоновима и коњима прешао Грчку планину (Алпе), у Риму су били изненађени, никако уплашени. Нико није помислио на то да је пре њега туда прошао само Херакле, син бога и царице.

Картагињанин је, у налету, растерао Алпинце, понизио у два наврата конзула Публија Корнелија Сципиона, да би га трећи пут, заједно са Тиберијем Лонгом, потукао на Требији.

На носилима, измучен тешком очном заразом, код Транзуменског језера надмудрио је и убио конзула Гаја Фламинија, а мало затим и претора Гаја Целија. Убио је и конзуле Паула и Гнеја Сервилија Гемина.

Рим никада није био ближи пропасти. Хиљаде Гала ставиле су живот и оружје под команду страшног дошљака.

Он је на превару увукао у битку заповедника коњице Марка Минуција Руфа и потукао га, намамио су убио у заседи конзула Тиберија Граха, исто учинио и с Марком Клаудијем Марцелом.

Сенат римски поставио је нове конзуле – Емилија Паула и Гаја Теренција Варона – и наредио: уништити Ханибала у отвореном судару. Рим је похитао у сусрет највећем поразу у својој историји.

Војска

Римску војску чиниле су легије слободних грађана старих од 17 до 46 година. У легији је било 3000 тешких пешака, 1200 лаких и 300 коњаника.

Непослушност, бекство, кукавичлук или немарно вршење стражарске дужности кажњавало се смрћу. Недолично понашање читаве јединице кажњавало се децимирањем – погубљењем сваког десетог војника.

У Ханибаловој, плаћеничкој војсци, служили су Келти из Шпаније (Иберци), Нумиђани и Либијци из Африке и Гали са обе стране Алпа.

Иберци и Гали, којих је било највише, били су, у поређењу са Римљанима, лоши војници. Али, Ханибал је под својом командом имао одред изванредне пешадије из Африке, која је, са тешком коњицом састављеном од Шпанаца и лако нумиђанским, била неодољивог удара и убојне мочи.

У СТВАРИМА КАО ШТО ЈЕ РАТ, УПРАВО СУ НАЈГОРЕ ОНЕ ГРЕШКЕ КОЈЕ ПРОИЗЛАЗЕ ИЗ ДОБРОДУШНОСТИ (К. Клаузевиц)

Близу града Кане, 2. августа 216. године пре н. е. (североисточно од данашњег града Каноса ди Пуља) на левој обали реке Ауфидаса (данас Офанто), у равници, римски конзул Теренције Варон извео је 55.000 тешких и 9.000 лаких пешака и 6.000 коњаника.

Непрегледну масу пешака Варон је, у смакнутом поретку, сабио у строј ширине 800 метара, дубине 70 људи. Испред фаланге тешких пешака су стрелци, на крилима коњица, у две једнаке групе.

Ханибал је био насупрот, са двадесет хиљада људи мање: 32.000 тешких пешака, 8.000 лаких и 10.000 коњаника.

Картагињанин је пред масу римске пешадије поставио фалангу од 20.000 Гала и Ибераца, три пута плићу, исте ширине као у противника. Иако је чине најслабији борци, фаланга мора издржати – у средини је сам Ханибал Барка. Испред фаланге су лаки пешаци, тешка шпанска коњица је на левом крилу, лака нумиђанска коњица на десном.

Елитну африканску пешадију, подељену у две групе од по 6.000 људи, Ханибал је ставио у резерву, иза крила фаланге. Први пут у историји ратова створена је резерва, која ће, по потреби, ако фаланга прсне, прискочити у помоћ. Ако то не буде потребно, удариће на бокове непријатеља.

Теренције Варон је хтео гвозденим ударом да сатре противника а Ханибал припремио све да искористи замах тог удара.

Битку су отпочели стрелци пред фалангом. Са левог крила, у јуришу, Ханибалова тешка коњица разбила је римске коњанике пред собом, зашла за леђа непријатељске фаланге, прошла је, па ударила на коњицу противничког левог крила коју је истовремено нумиђанска лака коњица ударила с чела. Није потрајало дуго а са бојишта нестале римске коњице.

У међувремену, незадрживи четворугао римске пешадије потискивао је центар Ханибалове војске. Гали и Иберци су одступали борећи се и гинући у беспрекорном реду. То је одлучујући час битке: ако фаланга попусти, Риму је осигурана победа.

И тек кад је притисак Римљана почео да слаби због хаоса који је изазвао удар коњице у леђа, Ханибал је наредио сво-

јој елитној африканској пешадији да нападне непријатеља с бокова.

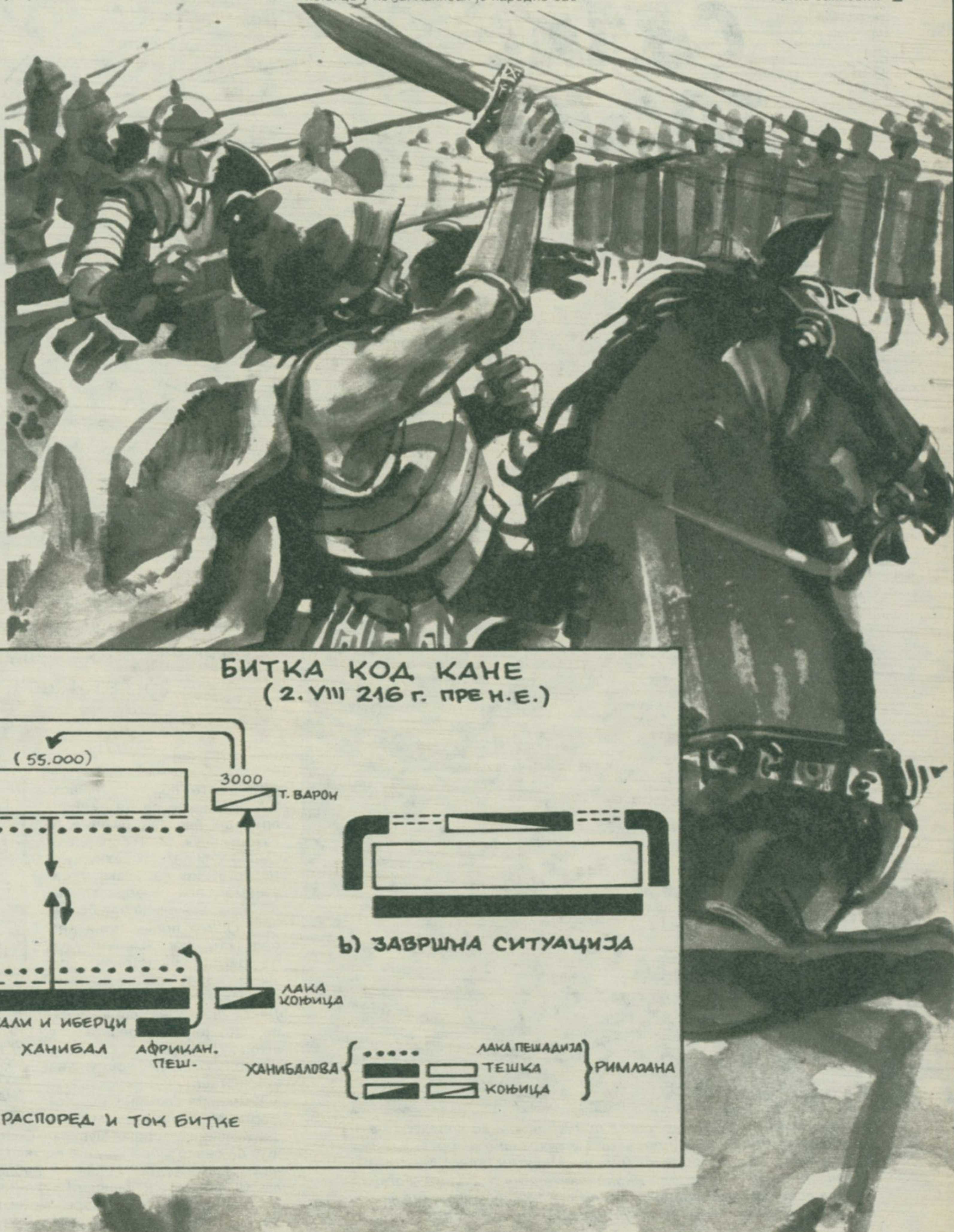
Битка је ушла у завршну фазу. Римљани су у обручу. Испред њих је фаланга, за леђима коњица, с бокова тешка пешадија. После вешчасовног клања римске војске више није било.

На равници пред Каном остало је 48.000 убијених Римљана, међу њима и конзул Пауло Емилије. 16.000 се спасло бекством, остали су заробљени. Ханибал је изгубио 5.700 бораца, од тога 4.000 Гала из фаланге.

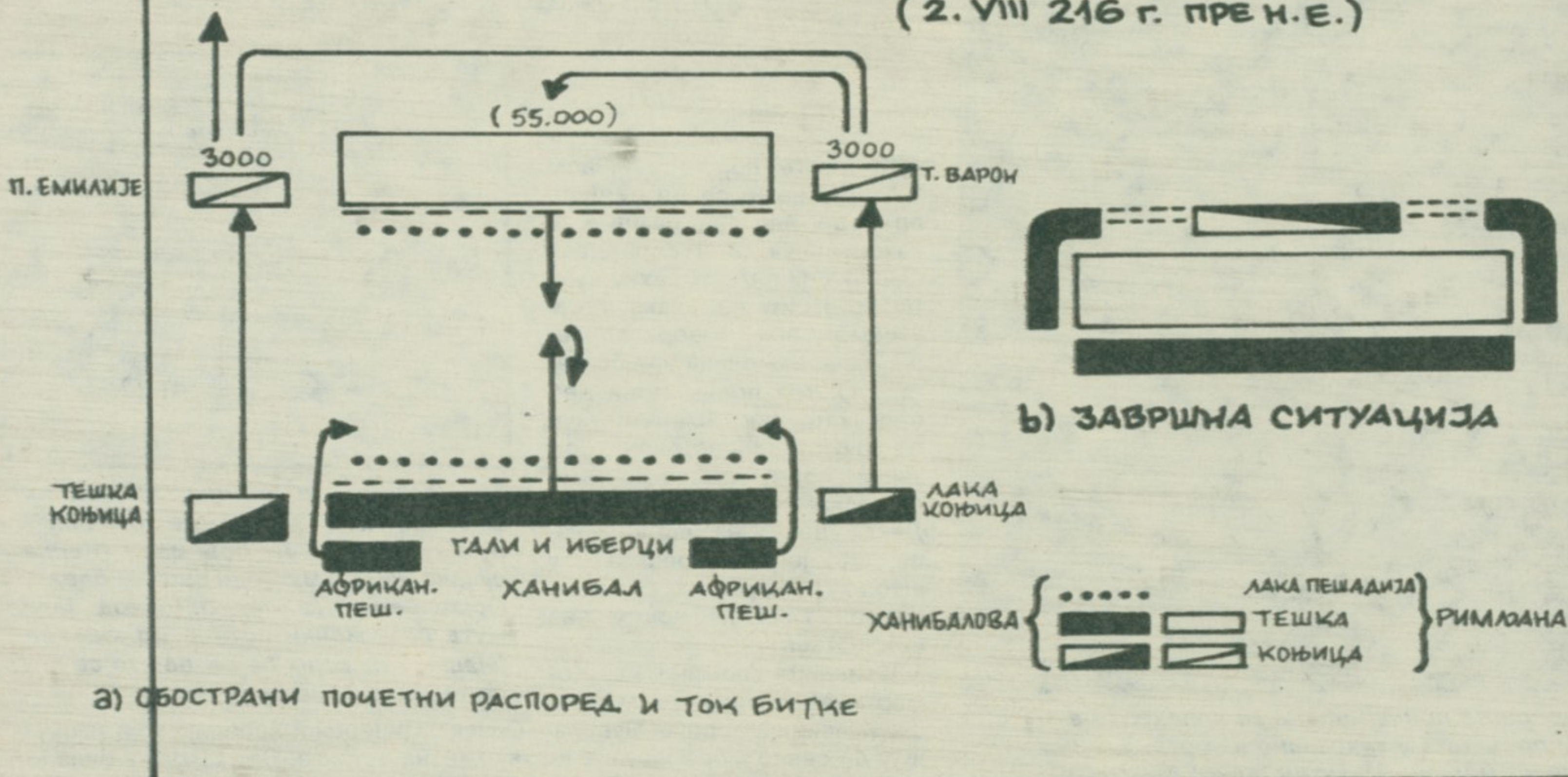
Битка код Кане је прва позната уништавајућа битка, синоним битке у обручу. Циљ Ханибала није био да покори Рим – он је дошао да га уништи.

Ратко Јанковић

Илустровао: Брана Јовановић

БИТКА КОД КАНЕ (2. VIII 216 г. ПРЕ Н. Е.)

ЗАЛИВУ И ЛИМСКОМ КАНАЛУ

ФАРМЕ ЗДРАВЉА У МАЛОСТОНСКОМ

ШКОЉКЕ

ПРОТИВ СВАКЕ БОЉКЕ

Млађ каменица 10 месеци расте причвршћена за колекторе а затим се скида са њих и премешта у такозване кашете. У њима расте следећих пет до шест месеци. Међутим, како „Мирна“ у Лимском каналу производи милион каменица годишње, догађа се да понекад нема довољно кашета. У том случају шкољке се извлаче на обалу, цементирају и поново враћају у воду.

**ЈОШ У СТАРОРИМСКО ДОБА ЗАПИСАНО ЈЕ ДА ЈЕ
КАМЕНИЦА ИЗ НАШИХ МОРА НЕНАДМАШНА ПО УКУСУ И
ХРАНЉИВОСТИ. ЊЕН КВАЛИТЕТ НИЈЕ СЕ ПРОМЕНИО НИ
ПОСЛЕ ГОТОВО ДВЕ ХИЉАДЕ ГОДИНА!**

За многе појаве у живом свету каже се да су чудо природе, али овај назив и те како заслужује и оправдава шкољка чије месо, захваљујући богатству састојака, стоји у самом врху извора здравља. То је каменица или острига – *Ostrea edulis*: први део овог, стручног, имена потиче од грчке речи „остреон“, што значи „коштуњав“, а друга је латинска и значи „јестив“. Дакле, већ у називу каменице, што је наша реч за ову шкољку, садржане су њене основне особине: коштуњава је и јестива.

Каменице спомињу још Хомер и Аристотел, затим римски класици Марцијал, Јувенал, Сенека, Цицерон и Хорације који закључују да свако море не даје једнако течне остриге. Ова шкољка била је на трпезама чудесно снажних Раблеових јунака Гаргантје и Пантагрюела. Хвали их и баснописац Ла Фонтен. Због веома цењеног меса, којем су приписиване и чудотворне моћи, вештачки су их гајили стари Римљани, а пре њих Грци и Кинези.

За разлику од многих двополних шкољки, код дагњи се разликују мужјак и женка. По боји меса. Женке су јако жуте а мужјаци сасвим бледи. Објашњење је једноставно: јака жута боја женки потиче од хиљаде јајашаца из којих ће се, пошто се оплоде, развити млађ.

Њиве у мору:
насади
каменица и
кавези са
рибама. У
Лимском каналу
шкољке се гаје у
унутрашњем
делу јер је он
више под
утицајем
копнених вода, а
у оном према
мору, чистијем,
су „јасле“ за
рибљу млађ.

Нарочито занимљив запис о каменици оставио је знаменити римски писац Плиније Старији (23–79) који у делу „Историја природе“, између осталог, наглашава да је ова шкољка „украш столова богатих“ и да је „најбоља она из Малостонског залива“.

Деветнаест столећа после ученог Плинија кренули смо његовим трагом, односно у Малостонски залив где се каменица и дагња, друга, још раширенија врста јестиве шкољке, гаје од памтивека. А да је гајење ових „плодова мора“ било изузетно важно још за Дубровачку Републику, говоре и законске одредбе из 16. и 17. века које прописују ко, где и како сме да гаји, вади из мора и продаје каменице и дагње.

Плиније и модерна технологија

Малостонски залив је завршетак Неретванског канала у крајњем углу између полуострва Пељешац и копна. Дужина залива је 6,5, највећа ширина око 3,2 километра, а најуже место само 270 метара. Просечна дубина износи око 9 метара.

Овде је природа, бар за каменице и дагње, била више него издашна. Подморски и обални извори слатке воде, обилне пролећне кише, погодне температуре мора, одговарајући ветрови и устаљен салинитет – све то придоноси изобилном развоју и животу планктона, односно шкољки, поготово у ували Бистрина. У

но, риболов забрањен, вода такозваног првог квалитета, односно сасвим чиста, што је у свету, па и у нашем Јадрану, све ређа појава. Најзад, древни начин гајења шкољки и савремена наука пружили су руку једно другом, а све на добробит каменице и дагње. Да неким чудом мудри сладокусац Плиније и данас проба малостонску каменицу опет би закључио да је и сад најбоља. Исти закључак доносе и најновија технолошка испитивања: остриге из Бистрине нема равне у Европи, иако се и она и дагња на разним обалама гаје и више и савременије.

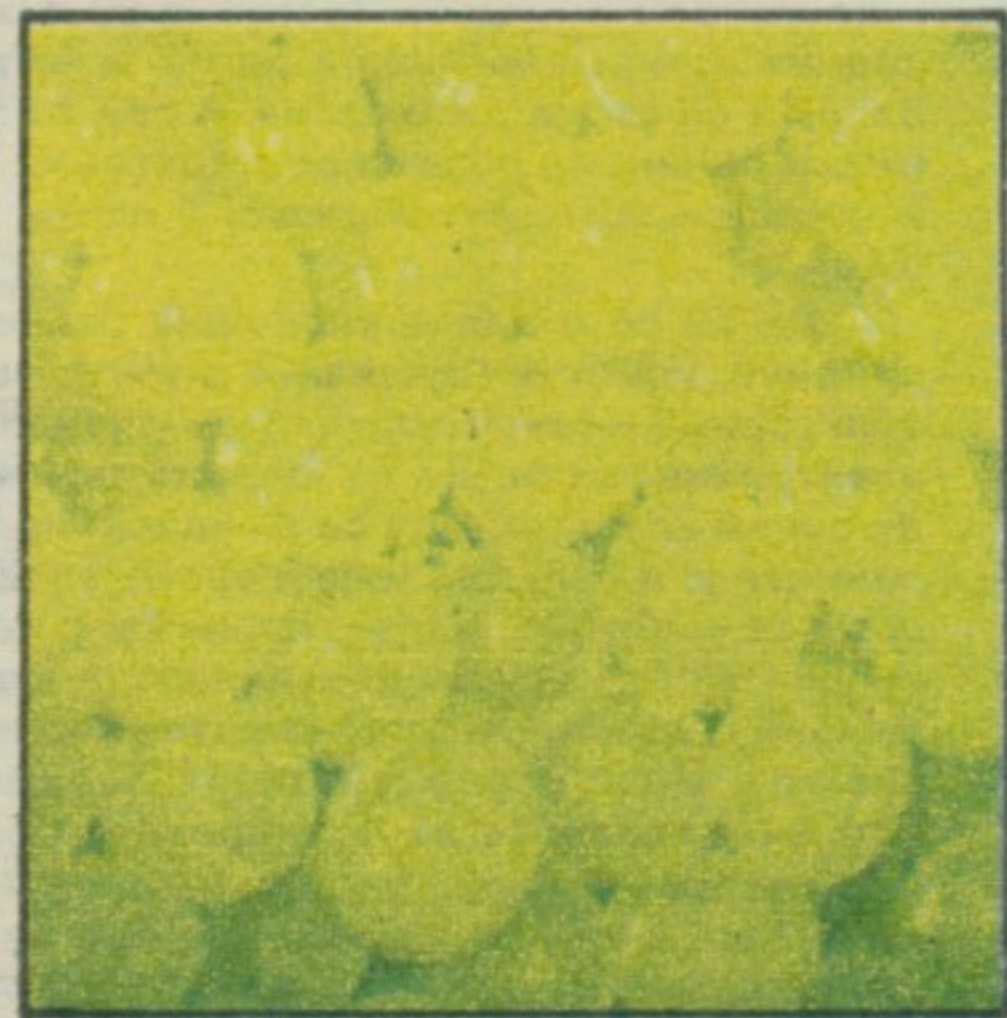
Шампион беланчевина

Иако месо каменице и дагње изгледа непривлачно, за ненавикле очи и укусе чак и одбојно, оно је ненадмашно по обиљу састојака драгоцених за наш организам.

Наравно, као и у свим живим бићима, већина јестивог дела ових шкољки је вода – 82 одсто. Али, зато је табела осталих састојака заиста задивљујућа.

Обе шкољке, нарочито каменица, врло су лаке за пробау због чега су погодне за исхрану и најтежих болесника. Остриге из других мора садрже 7, а наша, из Бистрине, чак 11 одсто животно важних беланчевина. Од тих протеина, 5,8 одсто је лизин, аминокиселина која помаже раст. У њима су и материје које поспешују стварање крви и нормалан рад штитне жлезде. Калцијума, фосфора, железа, бакра, мангана и јода, минералних елемената, без којих је људски организам подложен разним врстама болести, у каменици има више него у било којој другој намирници!

Поред угљених хидрата, масти и неорганских соли, ова шкољка обилује и мноштвом разних витамина. Ту су у природи чести А и С, али и

Икра

Вештачко оплођавање икре

њој је, што казује и њено име, вода сасвим чиста и бистра. Ту је већина „погона“ за гајење шкољки „Далмацијабиле“, дубровачког ООУР-а осјечке „Сапоније“. Оно што је Малостонском заливу даровала природа, пажњом и бригом успели су да сачувају људи: то подручје је заштиће-

наставак на следећој страни

ШКОЉКЕ

ПРОТИВ СВАКЕ БОЉКЕ

ређи B_1 , који регулише нервни систем, затим B_2 , чији недостатак изазива код деце слабљење раста и витамина D без којег нема правилног развоја костију и који спречава појаву рахитиса. Сматра се да против малокрвности нема бољег лека од каменаци, поготово што се најчешће једе свежа, тако да се сасвим сачувани витамини и минералне соли уносе право у организам. Није онда чудно што се одувек верује да остриге и дагње имају моћ која се граничи са натприродном, јер су небројено пута тешко оболеле „извукле из мртвих“. Због свега тога ове шкољке сматрају се чудом природе.

Ухвати остригу падалицу

Процес гајења каменаци и шкољки је мукотрпан и спор посао. Каменаци се мресте два пута годишње, у мају и септембру. Тада свака јединка, зависно од старости, доноси од 100 хиљада до три милиона јаја, која се оплођују у шкржној шупљини мајке и ту преображавају

Лимски канал

ЧИСТИЛИШТЕ НА ВРАТИМА РАЈА

Да би се описао Лимски канал, једна од последњих оаза нашег још плавог али више не и много чистог Јадрана, довољна је само једна реч. Без имало претеривања може се рећи да Лим изгледа спектакуларно. Они који су имали прилику да га бар једном виде са неког од бројних али неуређених видиковаца, вероватно ће се сложити са нама. За оне који никада нису прошли путем који повезује Пореч са Пулом и имали прилику да виде прекрасан амбијент у којем су снимани „Дуги бродови“, наш фото-репортер је направио снимке који ће бар донети да им дочарају изглед овог резервата природе претвореног у пољопривредно добро „Мирне“ из Ровиња.

Пре шест године – овај залив у облику канала настао у прадавна времена потапањем ушћа реке – укључен је у један од пројеката ФАО и претворен у – њиве. Тренутно на тим њивама има 24 километра насадних линија каменаци и дагњи и на тоне млађи беле квалитетне рибе, која се узгаја у кавезима. А све то захваљујући чистом мору и околним падинама обрастим аутохтоним биљем са којих се испиру вода и састојци погодни за развој биљних планктона неопходних за узгој шкољки.

Да би се очувала еколошка равнотежа и чиста и здрава морска средина, донет је Правилник о унутрашњем реду, а првог јануара прошле године и закон који улазак у канал дозвољава само бродовима на електрични погон. Да би туристи могли да „прошетају“ 11 километара дугачким каналом. Дон се са класичног пређе на електрични погон, ограничаван је и број бродова и време уласка у Лим као и „стаза“ којом могу да се крећу. То, разуме се, нимало не смета туристима који су се одлучили на ову пејсажно-кулинарску атракцију. Пошто се надиве каналу, њих у мотелу „Фјорд“ (зашто тако названом кад Лим нема карактеристике фјорда тешко је рећи) очекује фиш-пикник. За то рибе има. Али, ако пожелите да који бранцин или ораду ставите на сто у вашој кући, то ће бити врло тешко. Риба из Лима се на тржницама тешко налази. Зато нас нису изненадиле бројне интервенције руководиоцу ОО-УР-а Марикултуре Жељку Филићу да за једну свадбу у Поречу обезбеди 10 килограма рибе. Количину, необично малу за нас континенталце навикле на праве покоље прасића и јагњаци, али изгледа недостижну.

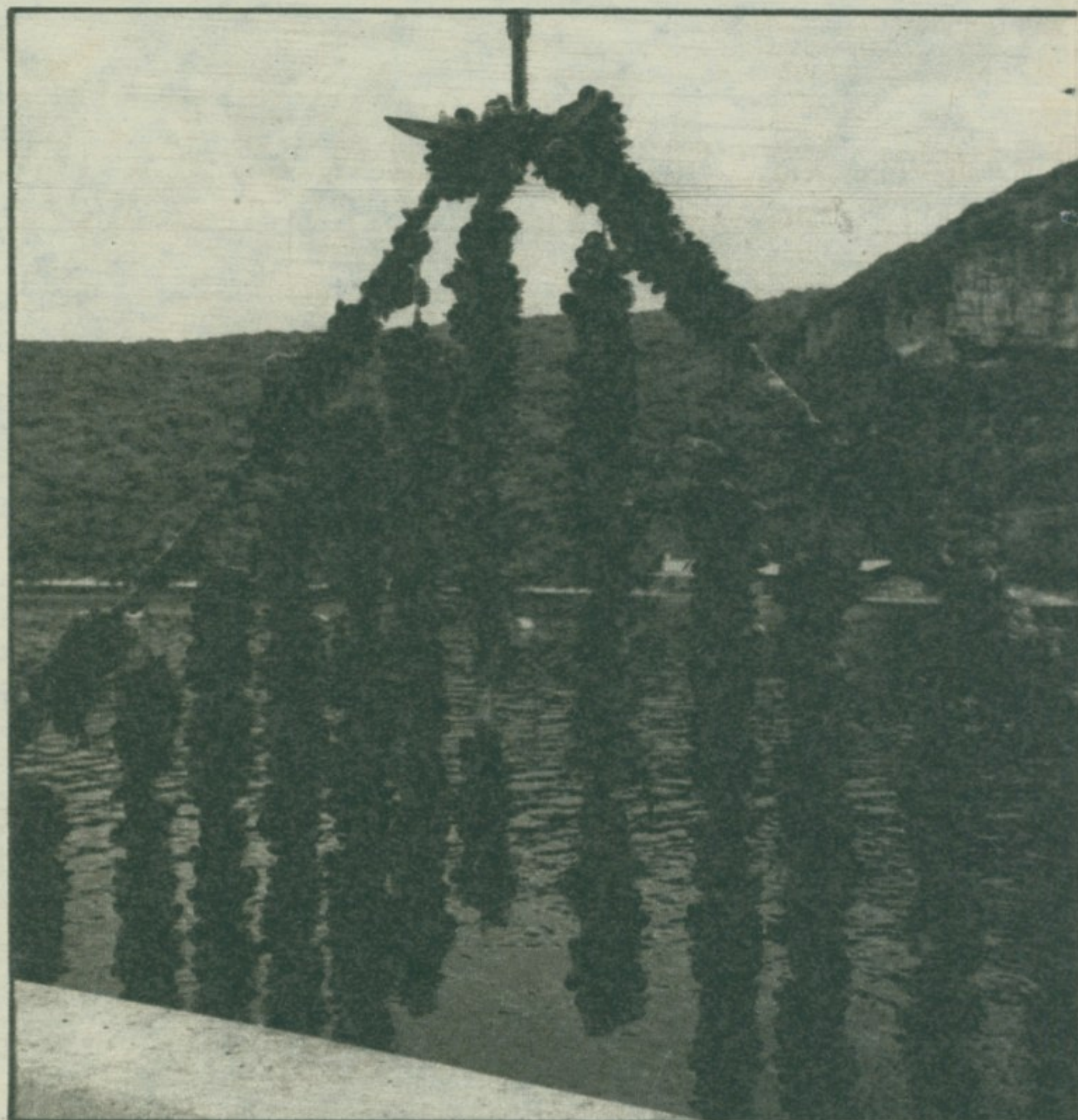
О. Вукадиновић

у ларве. (Наша каменаци је двополна, тј. хермафродит.) Мајка их, затим, избацује у море, где почиње њихов планктонски живот који, зависно од природних услова, траје од 15 до 40 дана. На почетку живота имају у пречнику само десети део милиметра. Носе их морске струје, јер је њихово кретање веома ограничено. При крају овог периода живота ларве дозревају и отежају, величина им достиже 0,35 милиметара, и тону све

дубље. Тада се помоћу лепљиве излучевине, такозване бисусне жлезде, причврсте за чисте и тврде предмете и преобразе у каменаци. Иначе, ова жлезда код каменаци ради само у том периоду, и ако млада шкољка не успе да се причврсти – угине. (За разлику од каменаци, дагња бисусну жлезду задржава целог живота, па је и због тога отпорнија.)

Човек се давно досетио да је ларвама каменаци које тону довољно поставити неки предмет да се за њега „залепе“ и тако их заробити. У Малостонском заливу за овај подухват од давнина се најчешће употребљавају снопови грана од храста, јасена, црног граба, звани „фаши-не“, на које се ларве причврсте и развијају.

У октобру и новембру снопови начичкани младим каменацима се ваде, шкољке се скидају и класификују према величини, а затим се по-

Подмладан дагњи хвата се углавном на плутамама дуж насадних линија кад достигне одређену величину, скида се и уплиће у мреже. До пуне зрелости односно времена када могу да се беру, преплету се још једном.

моћу цемента причвршћују на друге подлоге. То су најчешће штапићи дугачки до 30 центиметара, дебљине као обична оловка, на које се цементирају по две каменаци, једна према другој. Затим се ти штапићи уплићу у кокосово или неко друго уже унакрсно један испод другог. Уже пуно каменаци веша се на водоравне носаче које држе усидрене бове или бетонски стубови. Канал с уплетеним каменацима назива се „перголар“, а више перголара чине такозвани „парк“.

Морске звезде – права напаст

Гајење каменаци, од времена кад се ухвати млађ до доба кад шкољка нарасте до тржишне величине од око 13 центиметара у пречнику, код нас траје око три године, скоро упола краће него у Француској и Шпанији, земљама велесилама шкољкарства. (Једно од честих шпанских женских имена је Кончита, што значи – Остригица!)

Гурмани из разних крајева Европе који и те како цене наше шкољке вероватно и не помишљају да су каменаци и дагње, од доба ларви до свечане трпезе, неколико пута прошле кроз људске руке. Јер, код нас се све још ради искључиво ручно и – даноноћно: чисте се паркови од паразита, рукама се шкољке „беру“, чисте, сортирају, пакују. На тај начин ове године ће само у Малостонском заливу да се произведе око 500 тона дагњи. Међутим, ускоро ће из овог узгајалишта у свет да крене чак три и по хиљаде тона само ове врсте шкољке: из Италије је набавлена нарочита машина која ће готово у свему да замени тегабан рад људских руку.

Каменаци и дагње не једу радо само људи: оне су примамљив залогај и за рибе јаким чељустима, као што су комарча и зубатац, затим неке врсте ракова, а највећи непријатељ сваког узгајалишта шкољки су – морске звезде. Стручњаци за шкољкарство успели су да, уз помоћ савремене науке, заштите насаде каменаци и дагњи од разних болести које се понекад јављају као епидемије, али још нису успели да се одбране од најезде морских звезда.

Иван Лончар
снимио: Љубомир Патротић

УМЕТНОСТ ПО КОЈОЈ СЕ ГАЗИ

Ево како се у Сиетлу, држава Вашингтон, води кампања за чистији и лепши град. Гард Едвард је плаћен за уметност по којој људи газе. Ради се, на име, о уметничком покривању отвора за канализацију. Овакав град је свакако занимљивији за живот

његовим становницима, а и туристи су обрадовани домишљатим начином украшавања ових отвора, који иначе, више представљају ругло него слику пред којом застане пријатно изненађени пролазник.

И ЉУДИ ЛАЈУ – ЗАР НЕ

Американци лудују за такмичењима, па макар оно било и у лајању. На таквом једном такмичењу одржаном прошлог месеца истакао се дечак, Роналд Липман, који поседује запањујући таленат за подражавање. Роналд је освојио титулу „Америчког шампиона у опонашању лавеза паса“ и награђен је путовањем у Њујорк.

УЛИЦАМА ПАРИЗА ТРКА КОНОБАРА

Ево још једног примера како привући туристе у један град: покажите им да су ваши конобари најбржи. Парижанима никада нису недостајале идеје, па су тако прошлог месеца организовали трку за преко хиљаду конобара који су имали задатак да,

носећи у руци послужавник са флашом пива и три чаше, претрче осам километара. Једна од главних награда, коју је победник добио, било је путовање у Јапан. Награде су се такође додељивале и најелегантнијој конобарици и конобару. Ето, и за нас једне добре поуке: леп изглед и брзина услуге сигурно су један од разлога зашто се Француска налази међу четири највеће туристичке силе Европе.

НОВИ БИЦИКЛ КОЛИ СЕ ВОЗИ НА СТОМАКУ

Колин О'Брајен се бави већ 15 година поправком бицикла, и нормална два точка су почела да му досађују, па су он и његов пријатељ изумели нову врсту бицикла. О'Брајенов бицикл је за лежање – он може да се завали и осети пут испод себе. Курт Волд направио је бицикл који се вози на стомаку, и који достиже брзину од 69 километара на час. Нил Дирк је конструисао један комфоран бицикл, заправо трицикл који је опремљен радиом, светлима и сигурносним појасом.

Заиста, никад краја људској машти и довитљивости.

ГДЕ СУ ЖЕНЕ

И док се с једне стране земаљске кугле, две жене венчавају с друге се чита-во једно племе бушмана у Јужној Африци налази у опасности да изумре због недостатка женских чланова заједнице. У очајничком напору да се одрже представници овог племена које има само 32

члана кренули су по југозападној Африци у потрагу за „слабијим полом“. На том путу придружио им се и амерички антрополог, Џон Маршал, који проучава живот бушмана последњих 15 година. Он верује да бушмане треба охрабрити да развију стил живота прилагођен данашњим условима без мењања њихових традиционалних обичаја лова и окупљања.

ДРАГИ ГЛЕДАОЦИ, ОВО ЈЕ ДИНОСАУ- РУС!

Стотине посматрача долази дневно у Природњачки музеј у Вашингтону да виде јединствену представу – археолошка ископавања. Ово налазиште било је потопљено испод 10 тона блата и извучено је у пластичној мрежи из корита једне америчке реке. Док гледаоци посматрају на телевизијским мониторима или кроз велику стаклену куполу музејски техничар Алекс Даунс ископава кости Диносауруса из стврднутог црвеног муља чији слојеви садрже фосиле старе 220 милиона година. Очекује се да се ту налази неколико костура једне од најстаријих форми диносауруса – налик на птицу грабљивицу са две ноге, названу колопфизис. Даунс је већ нашао скелет бебе – коелопфизиса – дугачак један метар.

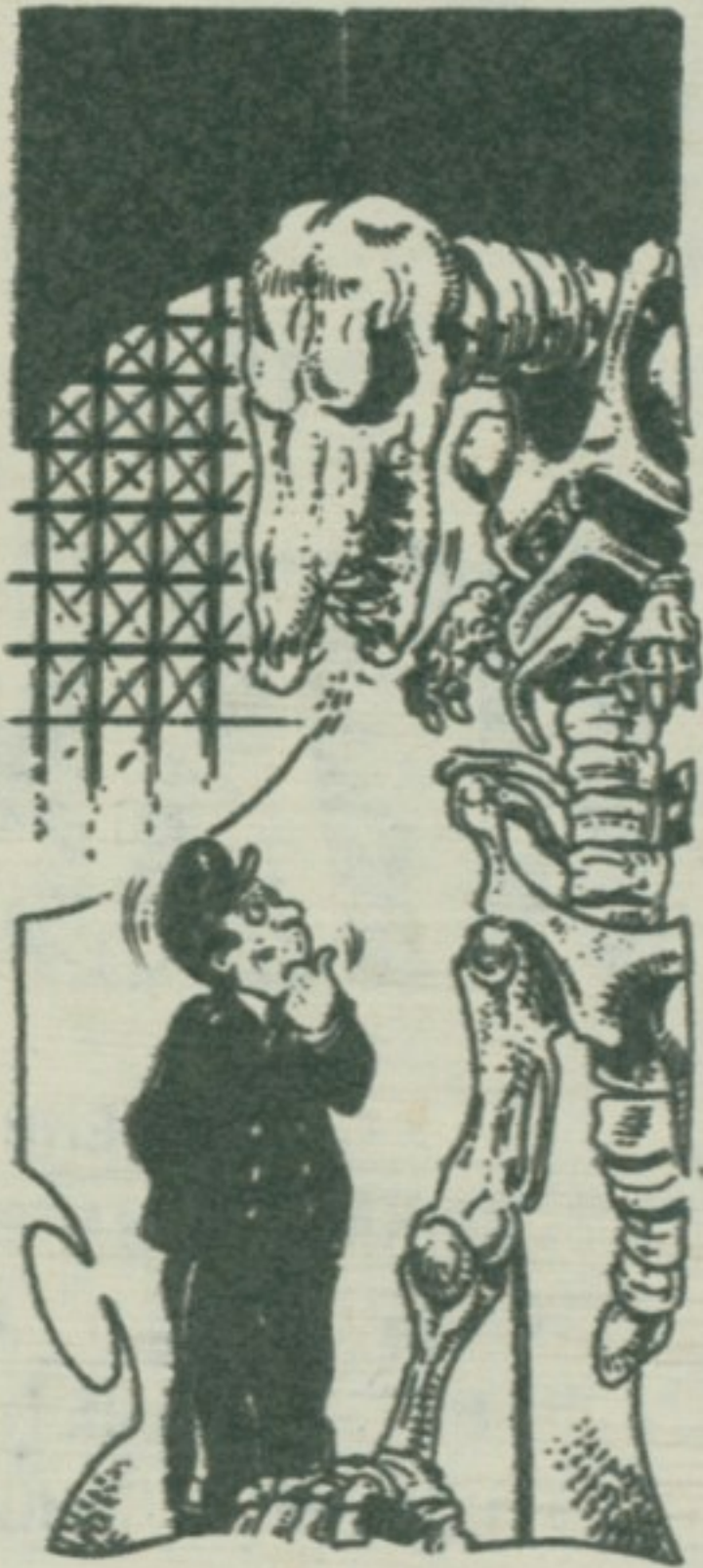
КО ЈЕ МУЖ – КО ЈЕ ЖЕНА

Противно финском закону који забрањује брачну заједницу истих пола, две жене су се венчале у Хелсинкију, 15. маја ове године. Случај је доспео на суд зато што је једна од жена рођена као мушкарца, али је касније променила пол. Ова двополна особа, под садашњим

именом Лиза Пирко и њена нова жена, Отти, изјавиле су да су склопиле брак као знак протеста против власти која користи бијрокрацију да отежава животе обичних људи. Пирко још није добила женску легитимацију, мада јој је влада одобрила да узме женско име. Расправа око венчања продужиће се још неко време док суд не утврди ко се венчао – две жене или жена и мушкарца.

ГАС ПРОТИВ ПРИРОДЕ

Ново откриће природног гаса у Бразилу знатно повећава енергетске потенцијале ове земље али и убрзава нестанак амазонске шуме. Овај проналазак увећао је резерве природног гаса са 93 милиона кубних метара на око 150. Ако почне његово искоришћавање већина тропских шума, које покривају 7 процената земљине површине, биће уништена. Ово подручје је станиште половине светских животињских врста мада прецизан број никада није утврђен. Научници упозоравају да шуме губе по неколико врста дневно и да ће до две хиљаде године око милион врста бити изгубљене или изумрле.

За неколико минута научићете основне фигуре, а можда ћете се само задовољити тиме да посматрате жонглере као што су „Мад Догс“ из Париза

У Италији и млади и они мање млади шетају, скакућу или јуре као суманути на тротинету. Нови спорт је рођен.

почели да изводе вратоломије у слободном стилу.

По хлеб и млеко или на жонглирање

За нови спорт није вам потребна нека нарочита опрема. Довољан је пар добрих тенис-патака с јачим ђоном јер се њиме одгурјете о земљу, а, злу не требало, и кочите. Ни припрема не траје дуго, свега неколико минута и почетник укапира основне фигуре као што је, рецимо, савладавање бочног заносења. Чим стекнете мало искуства, већ можете прескакати мања узвишења и препреке и изводити разне фигуре. приказивати вожњу на једном точку, напред и назад. Најзад, са довољно вежбе можете једног дана да узлетите низ нарочиту лансирну рампу, у ствари тобоган, какве се подижу у већим центрима где има више супертротинетиста. Они највештији на својим ромобилима од 8 килограма изводе и немогуће: окрећу се у ваздуху, усправљају се на рукама и у том положају изводе фигуре „зечји скок“, „пун хеликоптер“, „бумеранг“ или, чак, играју валцер. Једном речју успевају да извуку све могуће лупинге и вратоломије, а исто тако учествују на брзинским тркама и такмичењима у којима се највише цени „уметнички дојам“.

У Европи супертротинет тек осваја терен. У Француској је тренутно најпознатији трио „Бесни пси“ који је своје тротинете прошверцовао у ову земљу: код њих је ослонац за ногу померен напред чиме је омогућено да се изведе много више фигура, имају дупле кочнице и ротор који омогућава да се управљач окрене за 360. Уз то тротинет се може расклопити и склопити за свега неколико минута.

Ускоро се очекује европско такмичење у извођењу фигура, а спрема се и рели вожња са препрекама, силажењем и пењањем, врлудањем око чуњева итд.

Цена тротинета око 8,5 милиона старих динара.

В. М.

детињства који су (да ли сте то знали?) измислили још становници древног Египта у време фараона, већ нову верзију, измењену, хромирану или обојену, са платформом као код скејт борда и точићима не са жбицама већ са феллама као код аутомобила.

Мање опасан од скејт борда

Супертротинет је измислио један млади Американац, шеф фирме за производњу бицикла (Мангус), а учинио је то кад је продаја његове робе опала због тога што је тржиште засићено разним ролсправама (скејт борд, бикрос, ролшуре и сл.). Фирма „Скип хес“ направила је такозвани мини-скутер и успех је био муњевит, најпре у Калифорнији а затим и широм САД. Ново превозно средство омогућавало је, као и скејт борд, да слетите низ тротоар у пуној брзини, али је имало и предност: захваљујући кочницама оно обезбеђује возачу да трку не заврши треснувши у контејнер за ђубре или у ноге неке старице.

На новом тротинету млади Американци одлазе у колеџ, али и одрасли, с

НОВИ ХОБИ: супертротинет

ЛУДИЛО НА ЈЕДНОЈ НОЗИ

У СЈЕДИЊЕНИМ АМЕРИЧКИМ ДРЖАВАМА НАПРАВИО ЈЕ РШУМ, А САДА СТИЖЕ И У ЕВРОПУ. МОДЕРНА ВЕРЗИЈА НИЈЕ НАМЕЊЕНА САМО ДЕЦИ: АМЕРИКАНЦИ ВЕЋ ОДРЖАВАЈУ РЕЛИ ТАКМИЧЕЊА НА ТРОТИНЕТУ

Јесте ли икад сањали о Јобичној дасци с точићима којом ћете управљати „малим прстом“, скакати преко тротоара, кочити у месту или нагло заокретати? Ако јесте, набавите овај тротинет. Да, добро сте прочитали... тротинет. Али, не модел из вашег

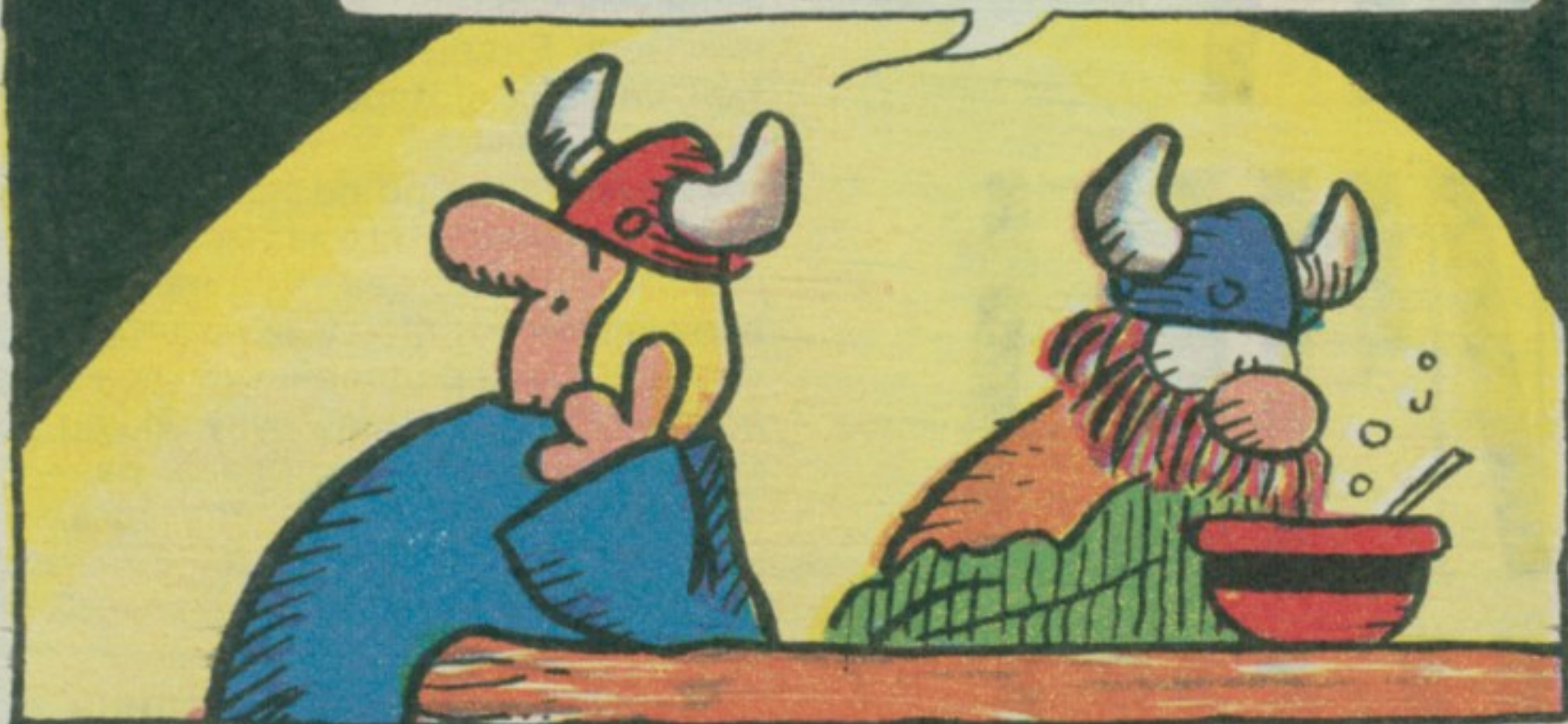
торбом на леђима на – посао. „Оставите кола, ставите једну ногу на тротинет и крените у живот“ – то је модерна парола. Аргументи: јевтиније је, здравије и забавније.

Али, уз нормалне тротинеташе одмах су се појавили и залуђеници који су

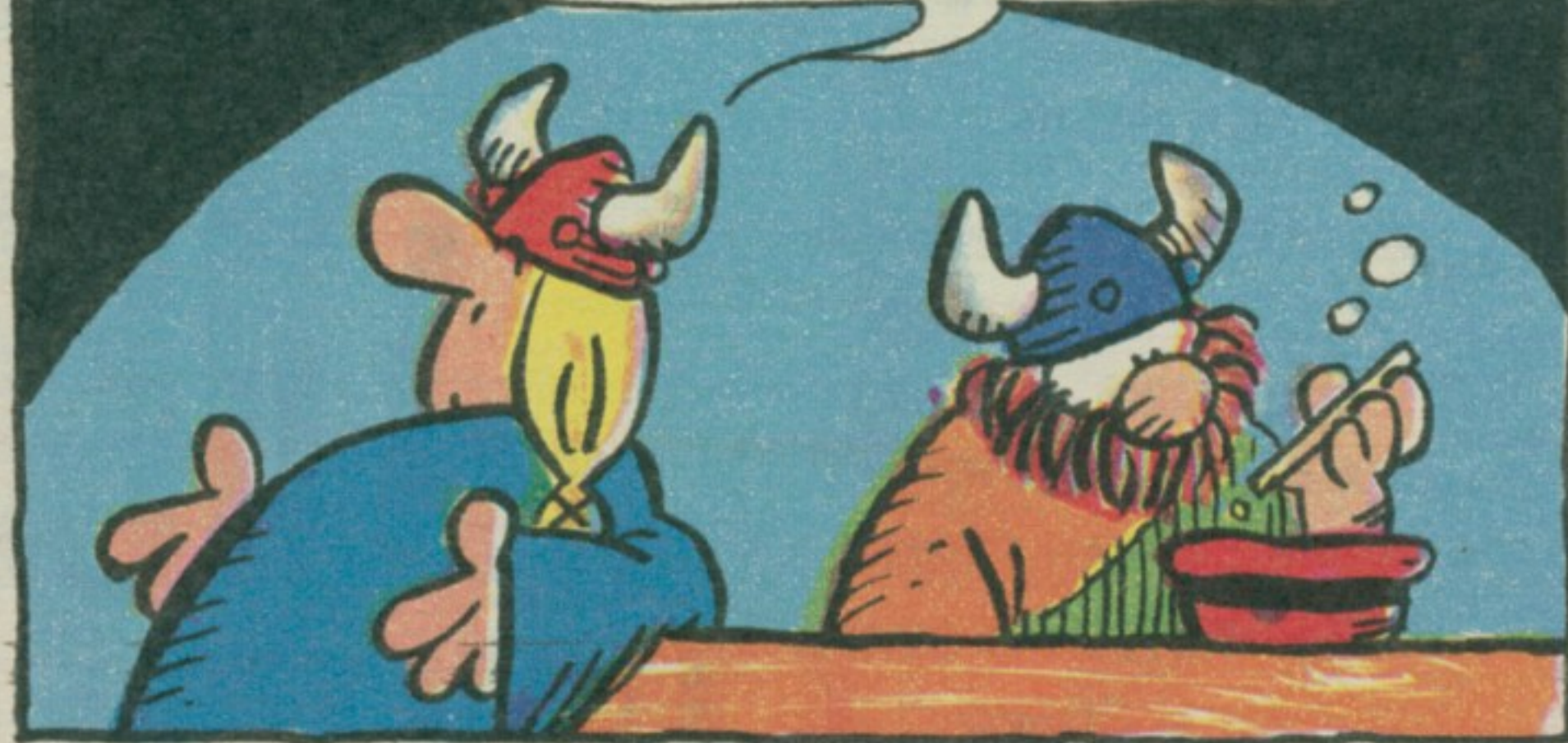
DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

ЗНАШ, ХОГАРЕ, ПОНЕКАД СЕ ПИТАМ ДА
ЛИ ВИ УОПШТЕ ИМАТЕ СРЦА...

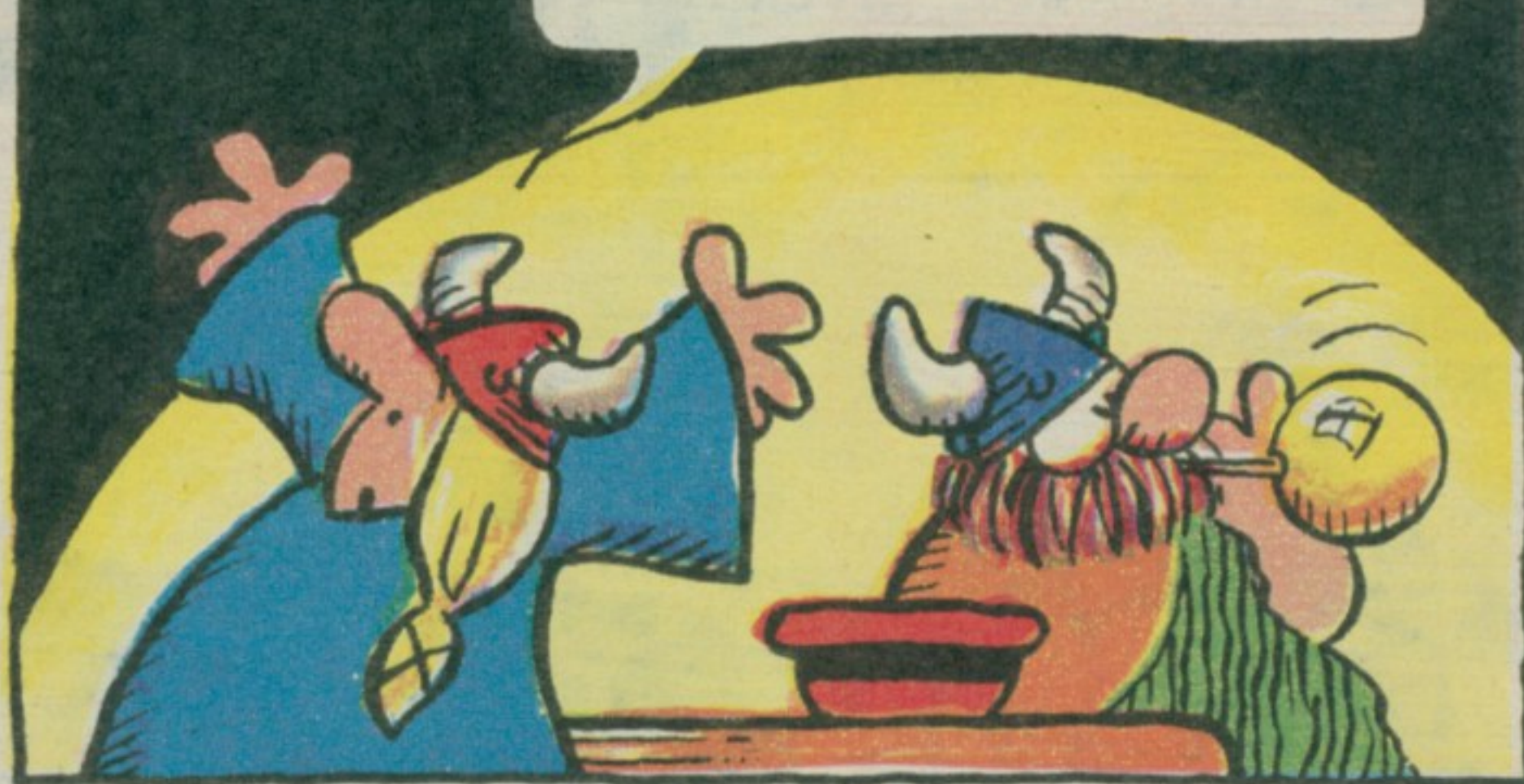
... ЈЕР СВИ У ОВОЈ КУЋИ
ЧЕКАТЕ САМО НА
МЕНЕ!

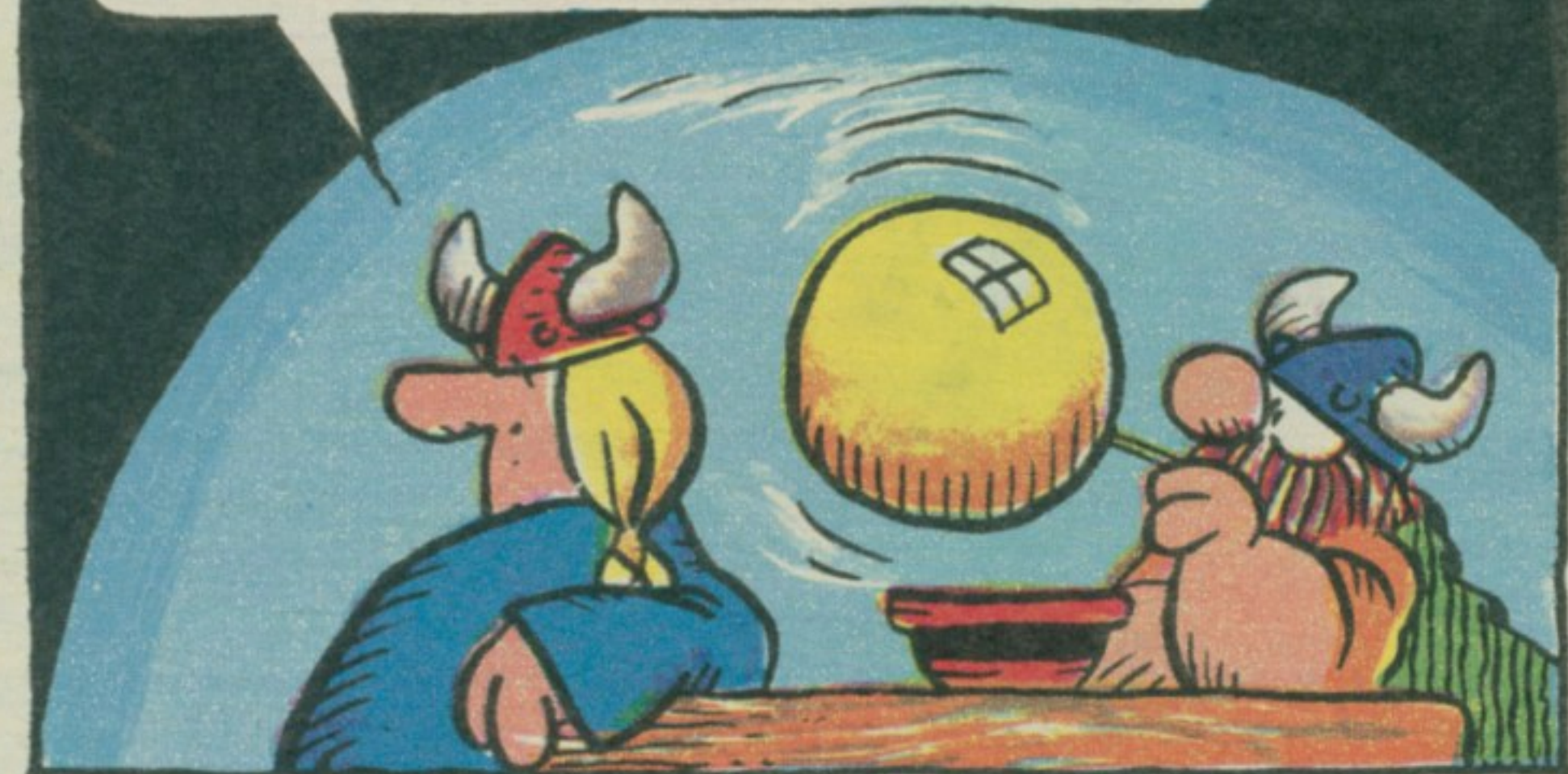
РИНТАМ ПО
ЧИТАВ ДАН!

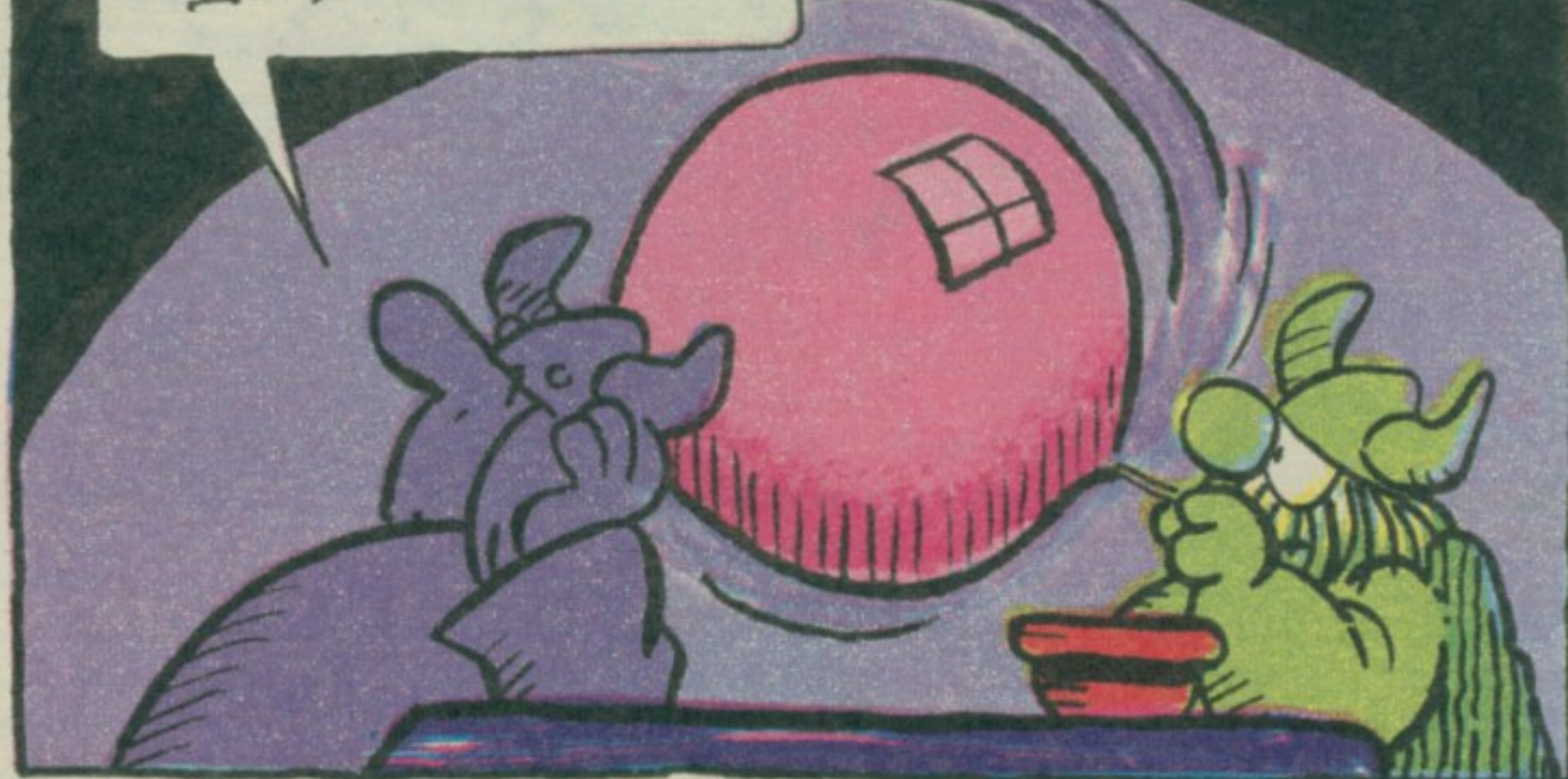
ТРЕБАЛО БИ МИ СТО РУКУ ДА
СВЕ ПОСТИГНЕМ!

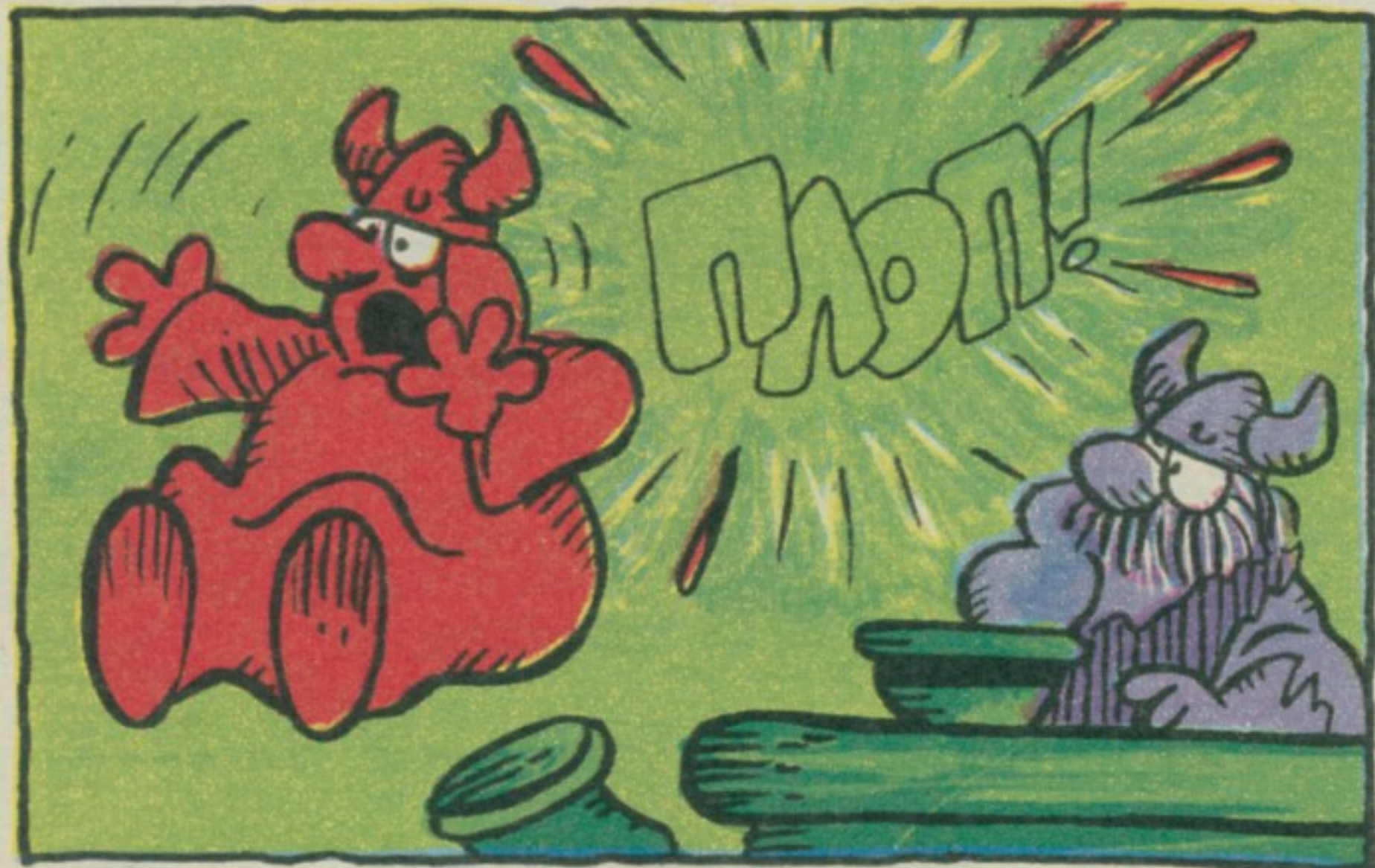
НЕ МОГУ ВИШЕ НИ ДА ЗВОЦАМ!

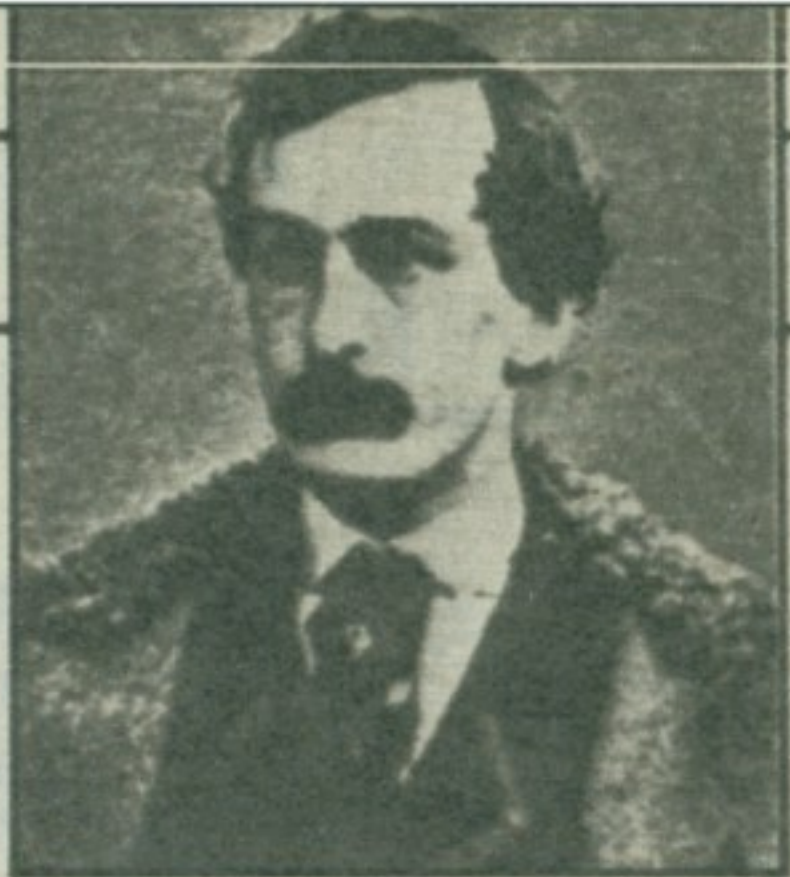

ЈЕДВА ЧЕКАМ ДА
ДЕЦА ПОРАСТУ!

ОНИ РЕ ЈОШ И
ОДРАСТИ... А ТИ?

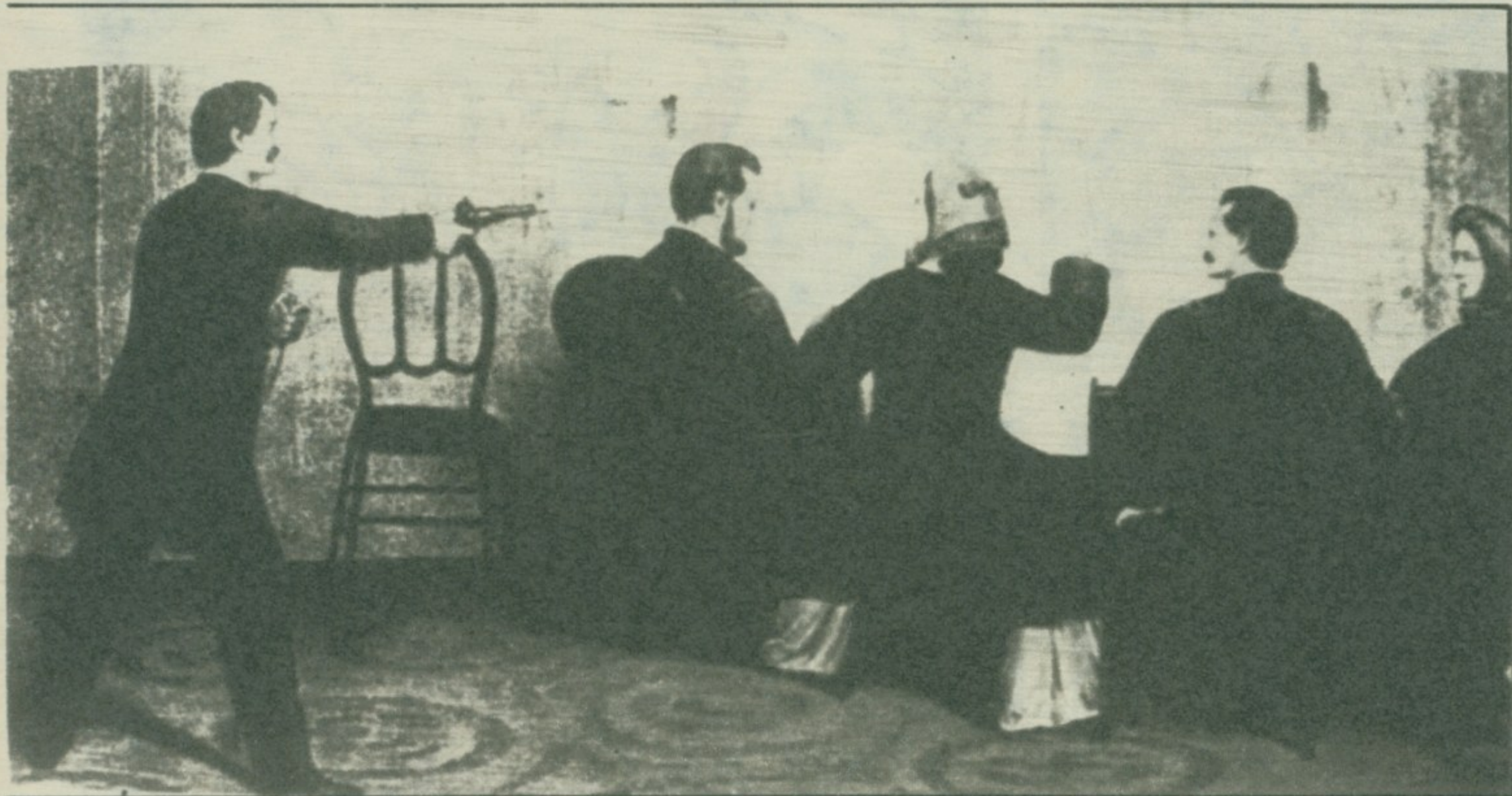

ЏОН ВИЛКС БУТ

ОДМАХ ПО ИСПАЉЕНОМ
ХИЦУ НА АМЕРИЧКОГ
ПРЕДСЕДНИКА, АТЕНТАТОР
СКАЧЕ НА ПОЗОРНИЦУ И
ПРЕД ЗАПАЊЕНИМ
ГЛЕДАЛИШТЕМ ИЗГОВАРА
СВОЈ ДОБРО
ПРИПРЕМЉЕНИ МОНОЛОГ
ОД СВЕГА ТРИ РЕЧИ: „SIC
SEMPER TYRANNIS!“ („УВЕК
ТАКО С ТИРАНИМА“)

КО ЈЕ БИО ЛИНКОЛНОВ УБИЦА

КОБНА АМЕРИЧКА „СЕСТРИЧИНА“

Џон Вилкс Бут је знао да је глумачка слава нестална. Наступање на позорницама Вашингтона, Балтимора и Филаделфије средином прошлог века доносило је добру количину популарности, пристојне своте новца, пропусницу за високо друштво на Источној обали и тријумфе на љубавном пољу. Али 26-годишњем глумцу граве косе, густих бркова и атлетске грађе све је то почињало да бива досадно. Желео је да уради нешто велико, спектакуларно, по чему ће га памтити цела земља – и историја. Сматрао је да само један чин може да учини његово име бесмртним – да убије председника.

Америку је раздирао рат између Севера и Југа у време док је Бут сањао о таквој слави. По покрету јужњак, који живи на северу, Бут је сматрао да је његова патриотска дужност да убије

председника Уније Абрахама Линколна. Неки историчари тврде да је овај глумац био нервно поремећен, други пак износе чињенице на основу којих може да се закључи да иза плана за убиство Линколна стоји широка завера. Не слажу се потпуно у томе ко је наручио убиство – богати гневни плантажери с Југа зато што конфедерација губи рат а њихови робови постају слободни, велики индустријалци са Севера јер се Линколн одлучно успротивио да побеђени противник буде опљачкан до голе коже, или неко из најближе председникове околине који је имао амбиција да заседне у Белој кући.

Бут је прво планирао да киднапује Линколна. Направио је план да га отме у Фордовом позоришту у Вашингтону. Окупио је групу завереника, али је председник у последњем часу отказао посету.

Други пут је с петорицом коњаника чекао пред зградом Војничког дома, где је Линколн требало да одржи некакав говор. Али председник је опет ненајављено променио свој дневни распоред.

У међувремену јужњачки генерал Ли потписује капитулацију својих трупа, а коњаници Севера по шумама и брдима као зечеве лове своје противнике у сивим униформама. Крај рата је на помолу, Вашингтон је опијен великом победом. У престоници, која је до јуче била угрожена непријатељским топовима, кола нов живот.

Џон Бут схвата да више нема никаквог смисла да отме председника; он сад жели да га убије. Таква прилика му се указује на Велики петак 14. априла 1865. године. Најављено је да ће Линколн са супругом да присуствује представи „Наша америчка сестричина“ у Фордовом позоришту. Председ-

ник је волео Шекспира и ниједно његово дело није пропуштао да види на сцени. Овог пута је кренуо у позориште невољно, тек пошто је допустио да га његова супруга дуже наговара.

Бут је окупио заверенике и изложио им план. Он је желео да убије председника, свом пријатељу Луису Пејну дао је у задатак да ликвидира државног секретара Вилијема Сивода, а трећи саучесник Џорџ Ендрју Ацерот је одређен да убије потпредседника Ендрјуа Џонсона.

Глумац је добро познавао Фордово позориште, где је наступао у неколико представа. Четрнаестог априла је несметано ушао унутра и на вратима председничке ложе ножем избушио малу рупу. Ишло му је наруку и то што брава, разваљена неколико дана пре тога, још није била поправљена.

„Највећи“ глумац у породици

Два сата пред почетак представе позвао је позоришне чуваре да с њим седну у кафану прекопута. Платио им је неколико тура пића, а онда се искрао и увукао у позориште. Чекао је само тренутак да одигра своју последњу представу.

Џон Бут потиче из уметничке породице. Његов отац Јунијус Брутус Бут био је познати глумац који је искључиво наступао у трагедијама, а и брат Едвин је већ стекао поприличну славу. Џона Вилкса, с пиштољем у џепу, делило је сад неколико сати од тренутка кад треба да одигра своју животну улогу, којом ће да надмаши све у породици.

Линколн је на представу закаснио пола сата, ушао је у салу око пола девет. Његов телохранитељ Џон Паркер је остао пред вратима, а слуга Чарлс Форбс је извесно време посматрао представу из мрака ложе иза Линколнових леђа. Кад му је досадило да стоји, искрао се напоље и с Паркером отишао у кафану.

Око 22 часа је Бут ступио у ходник из ког се улази у ложе. Пред вратима председничког бокса нема никог. На позорници се одвија трећи чин. Бут прислања око на рупу на вратима и види председника заваљеног у столицу на љуљање. На десно колено му се ослонила супруга Мери Тод. Друштво им праве један мајор и његова вереница.

Атентатор послушује гласове с позорнице, чека да почне монолог главне глумице Лауре Кини. Онда отвара врата и тихо улази у ложу. С удаљености од два метра пуца Линколну у потиљак.

Председник се није помакао, само му се глава свалила на груди. Барутни дим се полако разилази и запањени гледаоци виде бркатог младића с пиштољем у руци на кога управо скаче мајор, председников пријатељ. Два човека се гушају. Атентатору испада пиштољ из руке и он потрже велики нож којим је до кости исекао мајорову леву руку. Овај је јекнуо и од бола се погурио. Бут успева да га одгурне и победоносно више:

– Југ је освећен!

Ставља руку на ограду ложе покривену америчком заставом и с

висине од преко три метра скаче на бину. У лету је ножем или мамузом закачио заставу и потпуно је раздерао. То га је омело у скоку, незгодно пада и ишчашује глежањ.

Ипак се придиже, окреће се публици и с уздигнутом руком у којој је велики нож избацује по клич јужњачке државе Вирџиније:

— Sic semper tyrannis! (Увек тако с тиранима).

Наредников хитац

Шепајући, последњи пут пролази бином, до задњих врата иза којих га чека коњ припремљен за дуже путовање. Тек тада један вашингтонски адвокат, по имену Стјуарт, скаче из првих редова да ухвати убицу, али овај већ језди улицама.

Према плану завереника, исте вечери је нападнут државни секретар Сивод. Био је претучен и тешко озлеђен, али је успео да преживи. Трећи завереник није имао куражи да убије потпредседника Џонсона. Сад сви они постају ловина коју јури цела коњица Сједињених Држава.

Бут је с пријатељем Дејвидом Херолдом успео да побегне из Вашингтона. Успут је свратио код неког доктора — Семјуела Мада — који му је наместио ишчашени зглоб. Иако овај није имао појма о завери и сигурно није знао ко је човек коме је помогао, касније је уапшен и осуђен на вишегодишњу робију.

Два најтраженија човека у дотадашњој историји Сједињених Држава успевају 15 дана да измакну свим потерама. Коначно су их војници открили у једном амбразу близу Форт Ројала у Вирџинији.

Коњаници су добили стриктно наређење да двојицу прогоњених ухвате живе. После првог позива да изађу напоље с подигнутим рукама, уплашени Херолд се појављује на вратима, праћен Бутовим жестокиим псовкама.

Глумац виче да никад неће дозволити да га ухвате живог. Војници одлучују да запале амбар. У светлу пламена који лиже у небо посматрају Бутову последњу представу. Он скаче по сени, вере се по крову, витла пушком и изазива војнике. Коначно, истрчава напоље и пуца. На вратима амбара га обара метак једног наредника.

Никад није разјашњено зашто је наредник Корбет пуцао. Он је објаснио да је желео да се освети убици вољеног америчког председника. Али, Корбет је био Енглец. По овом догађају је премештен у другу јединицу, затим је напустио војску, дуго се потуцао по Америци и временом је његово име заборављено.

Леш Џона Вилкса Бута је однесен у Вашингтон, где је извршена обдукција. После тога је у највећој тајности пренесен на брод „Монтоук“. Двојица официра су добили одређена упутства шта да учине с њим. Та тајна није никад проваљена, мада са сигурношћу може да се претпостави да је мртви глумац Бут послужио као храна рибама у Атлантском океану.

О. Ј.

Било је глуво доба ноћи. Редакцијска соба била је потпуно пуста. Онда је у једном углу најпре засијала нејасна светлост, па се указао он — главни уредник. Изгледао је исто као и за живота, само што је онда ходао између столова, а сада је могао да прође и кроз њих.

Сео је на своју некадашњу столицу и са уздахом рекао:

— Све је као и у моје време. Само, овај нови уредник... нећу да се правим важан, али нисам баш сигуран да ми је он права замена.

Почео је да прелистава један рукопис са стола.

— Пази ово! — узвикнуо је одједном, као да се обраћа замишљеном саговорнику. — Па он скоро ништа не исправља. Гледај само шта пропушта: „Утрошена су средства у износу од 11 милиона динара“. Шта ће му та „средства“, шта ће тај „износ“? Сасвим је довољно било рећи: „Утрошено је 11 милиона динара“. Некад сам ја такве ствари без милости кратио овим мојим пенкалом...

Извукао је из џепа дебело, старинско налив-перо и прецртао сувишне речи. Узео је други рукопис.

— А тек ово? „Она се сећа свега што је у свом животу препатила.“ Као да неко може да пати у туђем животу! Или ово: „Култура не налази довољно могућности за сопствени развој.“ Чему „сопствени“?

Прецртао је и ту реч, гунђајући:

— У моје време се знало да новинар, пре свега, пише КРАТКО и јасно! Ја младим сарадницима вратим рубрику, па им кажем: „Од

овога бриши половину, остало сажми колико год можеш; из онога што остане извуци најважније реченице... па ми донеси да КРАТИМ!“ А данас... Као да никоме више не сметају сувишне речи!

Отишао је до суседног стола и узео нов свежањ хартија.

— Овде, опет, неки љубитељ плеоназама. „Треба утврдити критеријуме и мерила за развој...“ Баш ме занима како би умео да разликује критеријуме од мерила!

Прецртавши „и мерила“, наставио је да чита.

— Е, па ово је врхунац: „...да се успешније и ефикасније боре против свих мана и недостатака!“ Као, могли би да се боре успешно и неефикасно! Или безуспешно и ефикасно!

Вукући дебеле линије налив-пером, гунђао је:

— Твоја је мана, младићу, то јест твој недостатак, што мислиш да су речи као милицајци — да морају увек да иду у паровима!

Одједном се из угла собе зачуло гласно „така-така-так“. Био је то телепринтер.

— Ух, што ме трже — рекао је уредник. — Мислио сам да је неки дух.

Отишао је до телепринтера, почео да чита управо откуцани текст и поново дубоко уздахнуо.

— Ни ови из агенције нису ништа бољи. „За наредни период планира се излазак на међународно тржиште...“ Три непотребне речи. За који ће се период планирати, ако не за наредни!

Отцепио је траку с апарата, донео на уредников сто и ту пре-

цртао речи „за наредни период“. Онда је приметио неколико отисака са штампаним текстом, или „шифова“ како их новинари називају.

— Ово је већ сложено. Прошло, значи кроз строгу уредничку контролу! Требало би да не буде ни словца сувишног.

Почео је да чита, и лице му је одмах добило тужан израз.

— Иста песма. Види конструкције, види ту распричаност! „Оно што у сваком случају вреди забележити је податак да су у првом полувремену...“ Пола реченице је сувишно! Могло се сасвим лепо рећи: „Вреди забележити да су у првом полувремену...“ и тако даље.

У том тренутку, негде далеко, закукурикао је петао. Уредник је погледао кроз прозор.

— Шта, већ свиће! Време за повратак.

Враћајући налив-перо у џеп, тужно је погледао своје малопређашње исправке.

— Ништа не ваља ово наше авенијско мастило. Чим сване зора, оно почне да бледи.

Бледео је и сам, мада није био свестан тога.

— По дану, кад они дођу, неће ни видети шта сам скратио. И остаће гомила сувишних речи. А овамо се... жале... да је... несташница папира...

Глас му је нагло постајао све неразговорнији и најзад утихнуо. Само је у углу још неко време треперила мутна светлост. Онда је и она ишчезла.

Иван Клајн

Лудирање
на чувеним
плажама
света:
10 НОВИХ СПОРТОВА

БУДИТЕ ЛЕТЕЋА РИБА

**КАО ЛЕТЕЋА
РИБА** – Летети и
пловити у исто
време, то је могуће
помоћу „птичјег
једра” (bird sail): на
ногама даска за
једрење, у рукама
мало делта крило

НЕКИ ОД ЊИХ СУ ЛАКИ,
ДРУГИ НИСУ, НЕКИ СУ
СКУПИ, ДРУГИ
ПРИСТУПАЧНИ, НЕКИ И
ОПАСНИ. АЛИ, СВИ
ЗАЈЕДНО СУ ВРЛО
УЗБУДЉИВИ

**ПРЕКО МОРА НА
РУКАМА** –
Наутичке скије које
се подједнако добро
могу монтирати на
босе ноге (отуд
назив bare-foot) као
и на дланове. У
том случају нису
баш претерано
сигурне...

Не тако давно на плажи се
лежало на песку да се што
боље поцрни и повремено би се
бућнуло у воду. Главна опрема
купача састојала се од пешкира и
књиге. Данас је на светским
плажама тако нешто немогуће:
готово је с мирним чварењем на
сунцу и кремама за бронзани
тен. Све су пореметили нови
спортови с којима је стигла и но-

ва парола: „Поцрнети али актив-
но”. Како? Скијајте се, серфујте,
јашите на таласима или, чак – ле-
тите!

Целу ову морску револуцију
омогућила су два догађаја: про-
налазак нових материјала и пра-
ва експлозија лудила за даском
за једрење. Откриће пластичних
маса које су лаке, отпорне и при-
ступачне за обраду, отворило је

пут новим справама за забаву:
серфингу, спортском катамара-
ну, скимборду... А сви су они на
неки начин произашли из оне
обичне дрвене даске.

139 km/h, није лоше?

Ту данас славу даску измис-
лили су пре двадесетак векова,
становници пацифичких острва
(сумња се на Хавајце), поново су

је „открили” Американци и њо-
ме излудели остали свет. Данас
је тако усавршена (лакша је, при-
ступачнија за руковање, фана-
тични фанборди изводе с њоме
дупле лупинге) да с једром по-
стиже фантастичну брзину од 72
km/h што је највише од свих јед-
риличарских справа на нашој
планети. А управо ово парче
дрвета је најзаслужније за све ве-

СКИЈЕ НА МЛАЗНИ ПОГОН

— Да би се дигло увис ово „чудо“, ту су турбина и мотор од 900 кубика. Штос је скочити чет скијама што више увис. Наравно и при том не пасти на нешто што није вода, рецимо на ове стубове од мола.

СКИМБОРД? — Нова мода на плажама Калифорније и Аустралије: skimboard, врло лака, брза и „послушна“ даска од дрвета која може све. Узбуђења осигурана

ћи број присталица спортова који пружају нове могућности забаве на води, нова узбуђења у доди-

ру с морем, таласима или — песком. Још ако уз то на пешчаној обали има узвишења и брежуљка, лако ће их савладати свако ко се бар једном опробао у серфингу на снегу.

Ова последња новост, која је већ неко време главни штос у великим зимским спортским центрима, састоји се од дрвене (или пластичне) даске, дугачке око 1,5

метара, заобљене на врху, са везом којим се нога причвршћује за њу. Покрети скијаша су као код скејтборда или класичног серфинга. Разлика је само у терену: песак при кретању пружа већи отпор и да би се постигла иста брзина треба бити много вештији.

Док је серфинг на песку тек у повоју, трке на колицима са једром су већ узеле маха. Овај спорт уопште није тако опасан као што неки мисле. Нова класа 5, најзгоднија за управљање (пластична кабина, алуминијум и „галебово крило“) омогућава возачу да иде у милиметар тачном путањом. У верзији кад возе потрбушке тик уз површину земље, сувоземни једриличари имају осећај изванредне брзине.

Ако више волите фул контакт с ветром и једром, ту је спидсејл, једна врста дугачког скејтборда на точицима, пуним ваздуха, који покреће исти систем као код даске за једрење. Тежак је од 8 до 18 килограма, зависно од тога је ли од дрвета, полиестера или чак кевлара — оне суперотпорне материје од које се праве прслуци непробојни за метке. Спидсејл се учи лако, није скуп и није велики потрошач еолске енергије — са њим не треба чекати буру, за узлетање је довољна брзина 5–10 km/h и управо зато ово је једно заиста револуционарно „возило“. Недавно је један спидсејлиста поставио светски рекорд у брзини (званично још непотврђен): 139 km/h. Падови су груби, поготову кад се жури по набијеном песку, али догађају се врло ретко, па се брзо заборављају. Само се ужива у великим брзинама преко таласастог песка...

Дупли скок малолетника

Последња новотарија на плажама Калифорније је скимборд или акваплан који је смешно једноставан: то је овална даска дугачка 50–70 центиметара, јевтина и свако је лако може прилагодити свом укусу (шарајте је како вам срце жели). То је изванредна справа за скијање по води, спуштање низ таласе, водени слалом с врлудањем и извођењем најсложенијих осмица. Треба је само пљоштимице (као белука) бацити на воду тако да одскакуће површином и то у тренутку кад се талас повлачи. Други потез: трчите, стижете је и скачете на њу састављених ногу трудећи се да искористите њен залет. Мало вежбе, мрвица стрпљења и никаква равнотежа — ускоро већ успевате да стигнете тај талас и сударите се са следећим. Недавно је и овде постављен рекорд: опасан дупли салто који је извео један 16-годишњак са Хаваја.

А можда вам се више свиђа тогеу-boogie или бодиборд. То је даска од плуте или пене, а остатак опреме чине пераја за ноге и снага без које нећете моћи да једрите на врховима таласа, пратећи их или пуштајући да вас носе према обали где се разбијају и смирују.

Још једна верзија серфа, али с веслима, такозвани кајак серф који је грађен посебно за море.

Он омогућава да се таласи савладају лакше него на серфу, а не захтева толико еквилибрије. Фигура која се највише цени: окренути се на таласу за 360°, при пуној брзини.

Низ водени зид, двапут виши од вас

Али, шта би се човек уопште мучио на једном пловку кад на два може ићи три пута брже? То је цела филозофија катамарана. Он стиче све више присталица јер се њиме лако управља, лакши је, лепши и бржи од обичне једрилице (рекордна брзина 28 чворова). Два лепа пластична пловка спојена са две алуминијумске шипке, једно са пречком. Двадесет квадратних метара платна на 100 килограма тежине према 13 m² на 150 килограма код обичне једрилице. Како му онда одолети?

Познатији од лаког катамарана је такозвани хоби кет (hobbie-cat), рођен у Калифорнији, а препознаје се међу осталима јер има пловке у облику банане који му омогућавају да без тешкоћа савладава таласе и спектакуларно пристане уз обалу. Већ после првих часова обуке највећи број се одлучује за вођњу уз обалу и ту остаје, што ближе очима публике.

А кад нема ни ветра ни таласа? Управо за такве дане измишљене су морске санке (sea bob) са лаким ванбродским мотором и два пловка. Дакле, напуните резервоар и поведите пријатеља који има ски серф (комбинација моноскије и серфа) да јаше на таласима које правите. Падови су неизбежни али и уживање велико.

Још једна морска „ексцентричност“ — чет скије, млазне скије. Оне имају велико кормило, малу „кабину“ коју целу заузима мотор (од 500 до 900 кубика), турбину. Повучете ручицу за гас и болид је појурно. Сан сваког чет скијаша је да на Хавајима прескочи највеће таласе на свету.

Ипак, за скијаше је овог лета главни хит био бер фут (bare foot = босе ноге). То је спорт резервисан искључиво за снажне и то оне са jakim трбушним мишићима који уз то немају баш осетљиве табане. И још нешто је потребно — потпуно мирна вода.

Летети или пловити?

За крај два сасвим нова спорта, нешто између даске за једрење и делтаплана: виндвеп (ветровито оружје) и бердсејл (птичје једро). Стојећи на дасци, са малим делта крилом у рукама (2,5 m) које може бити причвршћено за даску (windweapon) или потпуно слободно (birdsail). Справа се креће тако што се крмани једром које се окреће према ветру користећи при том таласе да за неколико тренутака узлети изнад воде.

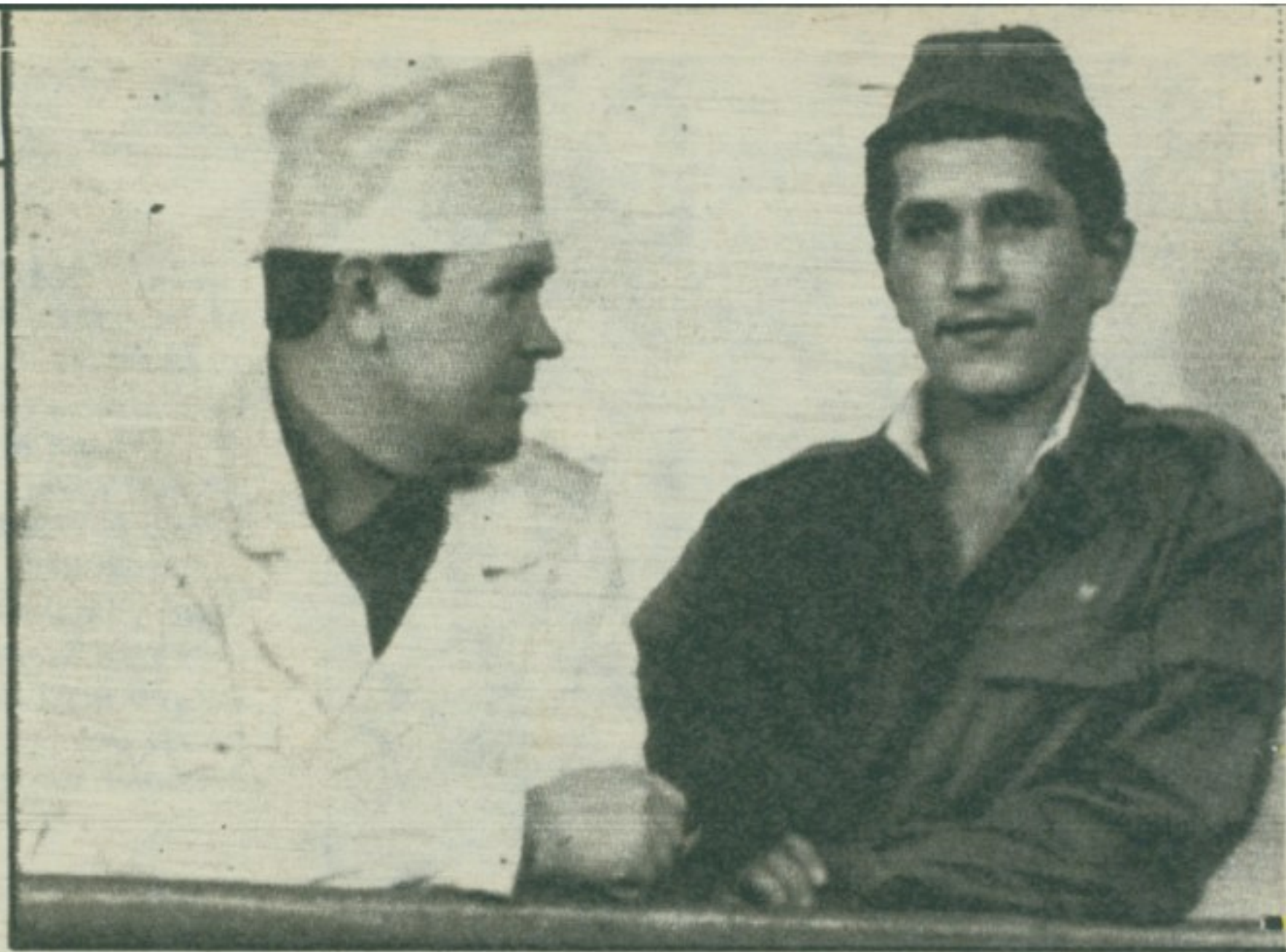
За сада ова справа има неколико мана: спорија је од класичне даске и руковање је нешто теже. Али, ви погађате, већ се ради на томе да се створи чаробан хибрид који ће и пловити и летети! Као права летећа риба.

В. М.

ЖИВОТ ПИШЕ ДРАМЕ

ЈА ИМАМ БОМБУ У ГРУДИМА

Војни лекар
Јуриј Воробјев
и његов
пацијент
Виталиј Грабовенко,
снимљени
после
операције

**СОВЈЕТСКИ ВОЈНИК ТЕШКО
РАЊЕН НА АВГАНИСТАНСКОМ
РАТИШТУ БИО ЈЕ ПОДВРГНУТ
ЈЕДНОЈ ОД НАЈНЕОБИЧНИЈИХ
ОПЕРАЦИЈА У ИСТОРИЈИ
ХИРУРГИЈЕ**

Две недеље је редову Грабовенку недостајало да у Авганистану наврши пуну годину. Војни рок служио је у јединици задуженој да штити совјетске геологе који су, по званичном објашњењу, помагали Авганистанцима у тражењу нафте, гаса и угља.

Тог дана геологе и њихове заштитнике напаа група герилаца. У планини је до мрака грмело, тутњало, горело, димило. Виталиј Грабовенко, други помоћник бацача ручних граната, једва је стизао да гранатама налик на сардине пуни реденике. Понекад, кад је устребало, узимао је аутомат, бежао, мењао позиције, скривао се од снајперске ватре.

Увече је битка утихнула. Пошто је ноћ на овим просторима увек неизвесна, Совјети су заклон потражили у рововима које су на брзину ископали. Са другом Серјожом Трусовим, редов Грабовенко се опружио поред мале ватре, невидљиве са стране. Како је лепо мирисало на дим...

Сан их умало није преварио док су једнолично жвакали двопек. И онда је одјекнуло. Експлозија, за њом крик командира: „У борбу!“ Затутњали су мотори борних кола. У небо је лизнуо стравичан пламен, па заглушујућа експлозија. Мора да су погодили цистерне с нафтом, било је последње што је помислио Виталиј Грабовенко урлајући од неподношљиво вреле тежине реденика опасаног преко груди.

Безбедност је немогућа

Редов Грабовенко хитно је пребачен у војну болницу у Душанбе, главни град Таџичке ССР. Дијагноза: контузија, тешке повреде у пределу стомака. Дванаестог августа начелник Хирушког одељења детаљно је прегледао пацијента и сумњичаво завртео главом: није му се свиђао дубоки међумишићни хематом у десној половини грудног коша.

Рендгентски снимак у меком ткиву груди открио је две тамне сенке правоугаоног облика. Још мокар снимак показао је анестезиологу Владимиру Мојсејкину:

– Ово ми се нимало не допада. Још данас мора на операцију.

Показало се, међутим, да је пацијент недавно јео, а под нож се може само празног желуца. Одлучили су да операцију одложе за сутра. Увече је у ординацију дежурног свратио официр реконвалесцент, инжењерац. Случајно је погледао снимак на столу и занемео:

– Момци ово је неексплодирана граната. Само што се није активирала.

Из суседног пука хитно је добављена школска граната. Поредили су је са снимком – била је иста. Само је зрно код ње било одвојено, а иницијални упаљач огољен. Граната, заправо, није експлодирала јер је била чврсто упакована у мишиће редова Грабовенка. Али, сваки покушај вађења активирао би упаљач.

Опасног пацијента под хитно су пребацили у посебну зграду и максимално проредили приступ до њега. Ваљало је, пре свега, решити два најважнија питања. Прво: како извадити експлозив из живог тела? Друго: ко ће од хирурга то да учини?

У међувремену су из Москве стигла два саветника: лекар Чвиков и потпуковник Чаган, стручњак за муницију. Окупљеним лекарима рекли су да су у историји позната само два-три слична случаја, и то из времена другог светског рата. На жалост, медицинске податке о томе нису нашли те, према томе, све морају сами да реше.

– Онима који ће оперисати Грабовенка немогуће је гарантовати потпуну сигурност – рекао је Чвиков. – Верујем да је свима јасно да ће, ако граната експлодира, хирурзима у најбољем случају страдати руке. И пацијент, разуме се. А оперисати морамо. Ко је спреман да се лати посла?

Спремни су били сви, али је начелник болнице Јуриј Воробјев захтевао да то он сам учини. Успротивио се млади поручник Дорохин:

– Потпуковник Воробјев не може сам. Граната лежи дубоко. Око ње су крвни судови, нерви. Биће обилног крвавења. Потребно је тампонирати рану, фиксирати њене крајеве. То не може један човек...

Ритери у белом

Четрнаестог августа двојица лекара прибављена је заштитна опрема коју инжењерци користе за де-монтирање мина. Ваљало је прво испробати па су у њој, налик на ритерски оклоп, сатима ходали, покретали руке, импровизовали рад поред операционог стола. За то време у суседној радионици, по скици Воробјева и консултацију Чагана, грозничаво су обликовали инструмент којим ће покушати да извуку гранату.

После подне су организовали генералну пробу, са лекаром који је глумио Грабовенка. Инструмент приспео из радионице био је чудна мешавина мачева и клешта. Купасти масивни држак штитио је руку хирурга, а на крају покретног сечива налазили су

се прстени спремни да зграбе опако експлозивно пуњење.

Наредног дана, у 9,30 часова, конзилијум лекара поново је прегледао рањеног редова и један од њих је на кожи грудног коша Виталија Грабовенка фло-мастером исцртао пројекцију гранате. Човек на сто-

лу, невестан озбиљности свог положаја, загрцнуо се тек кад је изнад себе угледао двојицу људи у челичним шлемовима с визиром од непробојног стакла. Они су га пажљиво, као да је од кристала, пребацили у колица и одгурали у посебну операциону салу.

Чим су њих двојица изишли, стигао је трећи – такође огроман, у чудном оделу. Само су му шаке, с танким гуменим рукавицама, биле обичне, људске. Иза дебелог непробојног стакла, Виталиј Грабовенко је препознао лице анестезиолога Владимира Мојсејкина. Закратко, јер је утонуо у сан.

Уверивши се да је добро обавио посао, Мојсејкин је изишао а на отворена врата од балкона одмах је постављено непробојно стакло скинуто са војног хеликоптера. Иза њега се сместио анестезиолог, спреман да сваког тренутка прискочи у помоћ.

Звоно због шрапнела

Управо тада на кијевском аеродрому Бориспољ почео је преглед путника на линији за Душанбе. На ред је стигао седокоси шездесетогодишњак с дубоком бразготином на лицу. Дао је карту и путну исправу:

– Јаков Грабовенко – наглас је прочитала службеница, ударила штампил и позвала човека на обавезну контролу пред лет.

Он је ставио велику торбу под свевидеће око камере, послушно на сто извадио све металне предмете из џепова и крочио на контролну рампу. Звоно. Путник је разочарано опипао по празним џеповима и поново коракнуо. Опет звоно. Сад се и милиционар заинтересовао, а човек је, попут кривца, показао прстом на груди:

– Синовче, у мени седи шрапнел. Још од рата. Можда се због њега чује звоно?!

Јаков Грабовенко је знао да му син војни рок служи у Авганистану. И бринуо, разуме се. Али, последње писмо – с новим бројем војне поште – га је успокојило. Виталиј је писао да је прекомандован у Совјетски Савез, на обуку за неку нову технику.

Ко зна колико дуго би се старац тешио да, по навици јужњака, писмо није показао свим комшијама. Један од њих, тек приспео из војске, погледао је коверат и рекао:

– То је војна болница. У том крају сам и ја служио. Изгледа да је нешто добро поткачило Виталку.

Јаков Грабовенко је одмах кренуо на пут...

Буум!

Потпуковник Воробјев је скапелом лагано повукао по еластичној кожи Виталија Грабовенка. Право изнад гранате. Ништа се није догодило. Онда је прецизно и чврсто, по ушртаним линијама, засекао ткиво на грудима. Крв је шикнула, крајеви ране се проширили.

Тог тренутка, тачно по сценарију, у салу је ушао поручник Дорохин. Њутке је узео инструмент и почео да шири рану. Из дубине је блеснуо метал.

– Ево је...

– Тампон – довикнуо му је Воробјев.

Поручник је пажљиво, не дотичући метални предмет, покупио крв. И онда почео, без даха, да прати прсте потпуковника Воробјева. Милиметар по милиметар спуштао је инструмент у рану. Прсти су се размакли, значи стигао је до гранате. Доцније је причао да је до крви загризао усну кад је хирург учврстио упаљач за тело гранате.

Споро, као да подиже ко зна колики терет, прсти Воробјева кренули су нагоре. Тек тада је Дорохин видео гранату, целу: један део покривен крвљу, други блистав као да је управо избрушен. Пуних пет минута хирург је извлачио предмет који је, на најмањи покрет, могао да буде кобан за све у операционој сали.

Тек када га је спустио у санитарску колица на којима је од вреће песка импровизиран бунар, потпуковник Воробјев је гласно хукнуо, блед као крпа. То му, међутим, није сметало да одвоји инструмент од експлозивног тела и сачува га као успомену.

Виталиј Грабовенко, још у дубоком сну, одмах је пребачен у другу салу где га је чекала нова хируршка екипа. Да закрили друге ране. За то време два инжењерца, Кулембегов и Следенко, пажљиво су помоћним степеницама спуштали колица с гранатом. Обојица су били изузетно снажни јер су само вреће с песком тежиле преко шездесет килограма, а и они су се кретали у заштитним оделима, попут хирурга.

Без обзира на строгу наредбу да буду што даље од прозора, цео персонал и добар део болесника се буквално приљубио уз окна. Пацијент и хирурзи су преживели, да ли ће и инжењерци? Кад су се Кулембегов и Следенко појавили у дворишту и запутили према пешчаном наносу поред кога је, за ноћ, била направљена ограда од челичног лима, свима је застао дах.

И онда су у себи почели да одбројавају преостале кораке, као пред старт ракете: пет... четири... три... два... један. У заклону је инжењерце чекао припремљен фитиљ с експлозивом. Запалио га је Следенко и, помало трапаво у оном оделу, одгеао до заклона. Тек тада је одјекнула експлозија. Стуб песка, лима и огња прескочио је троспратно здање болнице.

* * *

Три часа касније на вратима болнице појавио се седи човек с великом путном тобром. Захтевао је да види редова Грабовенка. Дежурни официр га је у чуду погледао и Јаков Грабовенко се успаничио: ставио је торбу на сто, отворио је и из ње почео да извлачи разне ђаконије:

– Разумете ли?! Витка је мој син. Мајка му је послала цео ресторан – причао је аранжирајући трпезу.

– Да, да... Ресторан – замишљено је одговорио официр и подигао телефонску слушалицу.

П. М.

Илустровао: Брана Јовановић

Кад мајка почне да га књи, мали бабун бежи у наручје оцу или неком другом мужјаку. Ето, догађа се да се у чопору бабуна нађе и нека прилично нервозна мајка. Америчке научнице, Џоан Лафт и Џин Алтман приметиле су у парку Амбосели у Кенији једну женку како сурово гризе своје младунче зато што је хтелo да сиса. А у резервату Касоје у Танзанији зоолог Коши Нерикоши, са Универзитета у Токију, посматрао је женку шимпанзе како скаче са гране на грану и при том вуче младунче од два месеца за једну ногу, као да је играчка од плиша. Иста мајка је затим то своје младунче дуго остављала само, нимало се не бринући о њему.

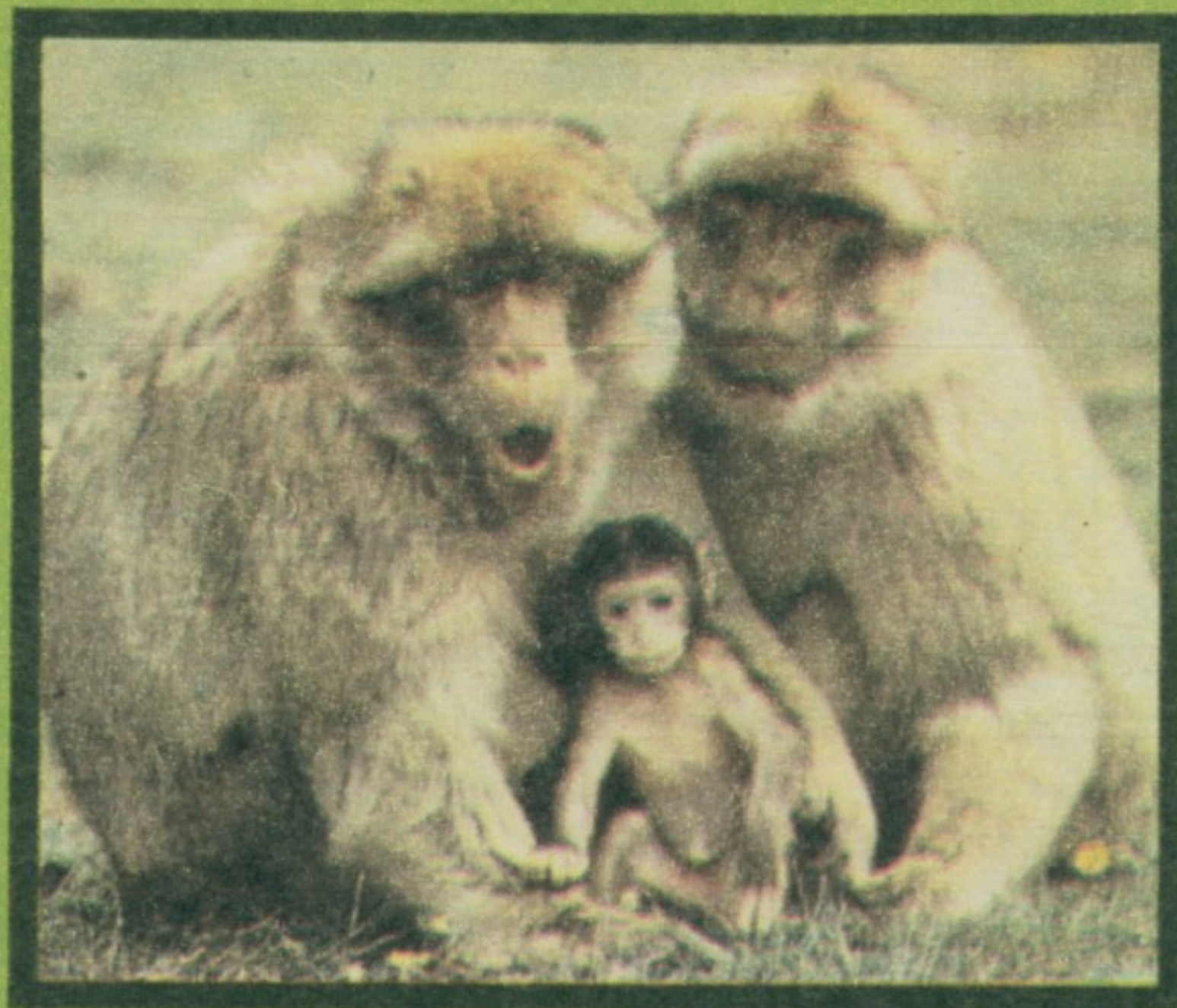
Најновија истраживања су утврдила да младунче у оваквим случајевима зна да може рачунати на заштиту одраслог мужјака, без обзира да ли му је он отац или не. Треба, међутим, рећи да су случајеви да женке злостављају своје потомке ретки. Обично су мајмунске крајње брижне и одане својој деци. Носе их на леђима или у наручју и тешко оном ко се приближи том њиховом благу: бране га и канцама и зубима. То мало створење се у неку руку сматра маскотом целог чопора и окружено је пажњом и заштитом. Понекад чак и претераном. На пример, некад женке „уседелице“ хоће да присвоје младунче и обаспу га пажњом упркос мајци која је љубоморна и не подноси такве изливe љубави. Тада се дешава да једно младунче у отимању и угуше. У читавој породици човеколиких мајмуна, којој припадају гибони, орангутани, гориле и шимпанзе, младунче дуго остаје крај мајке. Детињство траје много дуже него код осталих сисара. Мали шимпанза, на пример, сиса мајчино млеко три до четири године, али чак и кад престане да сиса, он уз мајку остаје до 12-13. године, све док не постане сексуално зрео.

Код орангутана, младунче спава с мајком до пубертета, у осмој години. Код гибона је однос између мајке и детета прекида кад младунче напуни девет година.

Упорни Вириил и неверна Зизи

Код других врста мајмуна је напротив, присан однос између мајке и детета много краћи. Мали бабуна одбијају од сисе чим напуни годину дана, а из „куће“ се грубо истерује кад напуни две године. У таквим околностима мајмунче тражи заштиту одраслог мужјака који, онако огроман (два пута је већи од женке), са дугачким шиљастим очњацима, представља идеалан одгојитељицу. Између младих и одраслих мужјака ствара се присан однос чак и кад не постоји никаква крвна веза. Да би ово могло да се схвати, треба нешто знати о сложенеом сексуалном животу који ови мајмуни воде. Приликом парења, они много не маре за верност истом партнеру. Женке се паре са разним мужјацима из чопора, а исто то чине и мужјаци. Због тога је врло лако одре-

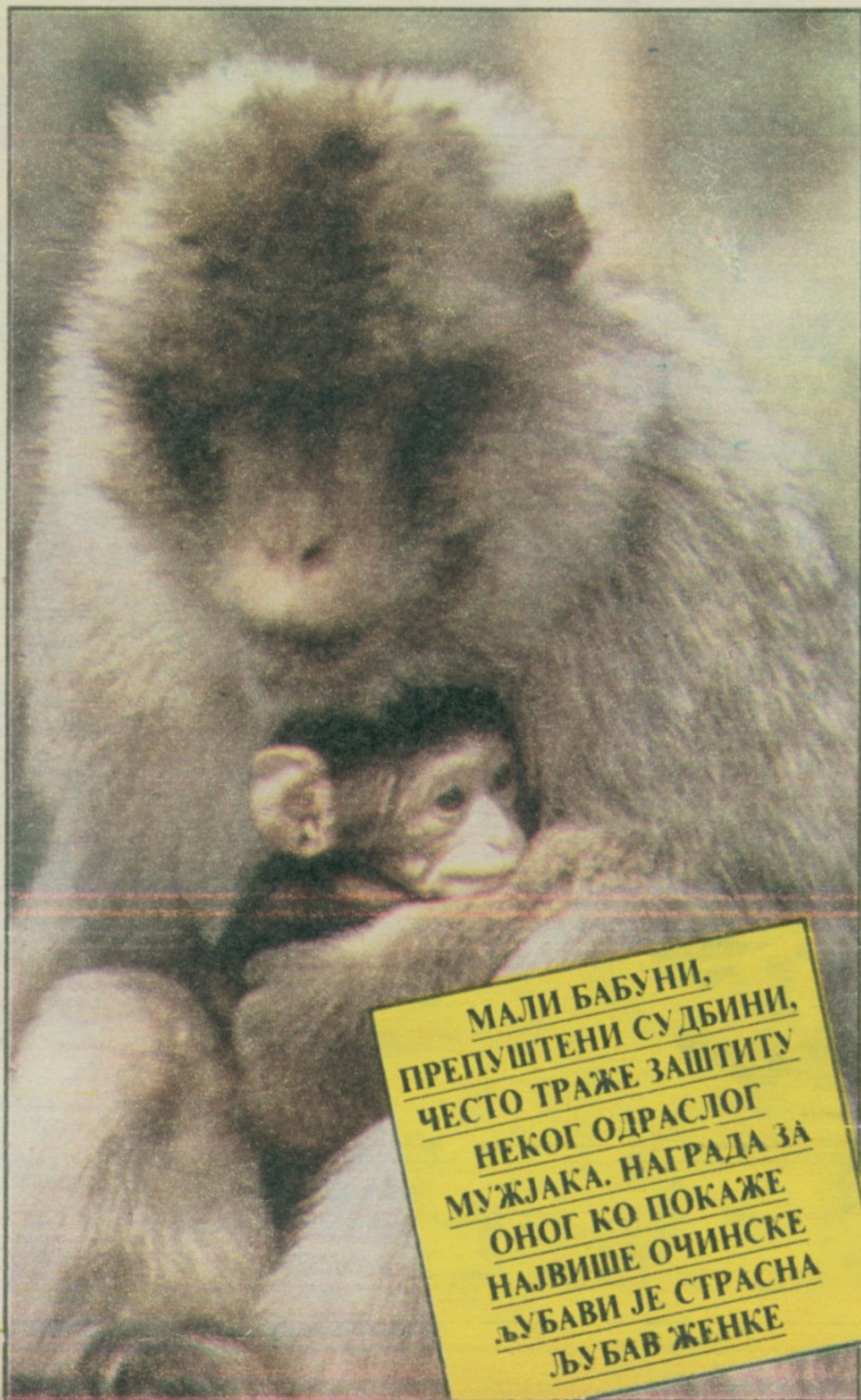
СВИ МУШКАРЦИ НИСУ ИСТИ

дити ко је младунчету мајка, али не и отац.

Психолог Барбара Сметс, са Универзитета у Мичигену, годинама је посматрала једну колонију од 120 бабуна, која је живела у области Ебура Клифс, на стотинак миља северозападно од Најробија у Кенији. Чланови ове

групе су преко дана ишли у потрагу за храном у околини, али би се увече враћали на спавање у заклоне који су им правиле стене и пећине у овој области. Иако ланку сви бабуни изгледају исто, извежбано око стручњака међу њима примећује врло велике разлике. Зато им обично надену имена.

**МАЛИ БАБУНИ,
ПРЕПУШТЕНИ СУДБИНИ,
ЧЕСТО ТРАЖЕ ЗАШТИТУ
НЕКОГ ОДРАСЛОГ
МУЖЈАКА. НАГРАДА ЗА
ОНОГ КО ПОКАЖЕ
НАЈВИШЕ ОЧИНСКЕ
ЉУБАВИ ЈЕ СТРАСНА
ЉУБАВ ЖЕНКЕ**

Једног крупног мужјака Барбара Сметс је крстила Вириил. Он се удвара Зизи, женки средњих година, која кокетно показује ужарено црвенило на својој задњици, што је јасан знак да је врло расположена за љубав. Изгледају као да су силно заљубљени једно у друго, али Зизи се убрзо извлачи из Вирииловог загрљаја и стражњцу показује другом мужјаку. Овај, наравно, прихвата позив. Затим се Зизи показује још једном, па још једном...

Вириил је очигледно још заљубљен у Зизи и покушава да је прати, али она се појављује из једног жбуна са ко зна којим љубавником по реду, за кога је изгледа коначно везала своја осећања. Остаје са Киклопом неколико дана и остале мужјаке више неће да удостоји чак ни погледом.

Разговор у

Барбара Сметс из ове сцене извлачи неке закључке. Зизи, што је сасвим нормално, према неким гаји наклоност, а други јој нису драги. За њу нису сви мужјаци исти. Јасно да је до знања да са неким воли да буде, а да друге само трпи. И понашање других женки наводи на овакве закључке.

Најчуднија ствар коју је ова Американка приметила је да између две сезоне парења женке јасно показују своју наклоност само неколицини, или чак само једном мужјаку. Тај однос нема никакве везе са сексом зато што женке у то време нису заинтересоване за љубав. Вероватно је реч о чистом пријатељству.

Али, за то пријатељство јако су заинтересоване обе стране. Робустни мужајк за женку представља право заштитника против насртаја недобронамерних. А њему то пријатељство значи и могућност да у наредном периоду парења буде онај изабрани. Али, ако то заиста жели, мужајк треба да пружи доказе својих очинских способности. Ето зашто је толико нежан према младунцима. Игра се са њима, њише их у наручју, дозвољава им да скачу по њему, трпи без нервозе све њихове несташлуке.

Док не напуни девет месеци, младунче трчи мужајку у загрљај сваки пут кад се мајка удаљи. То је драгоцен заштита јер крупни мужјаци, агресивни и нетрпељиви, заузимају највећу и најбољу територију и забрањују приступ осталим члановима чопора.

Једино су млади повлашћени и они могу да се шећкају под будним оком заштитника који са њима „разговара“ док заједно једу. У таквим приликама је заправо могуће чути неку врсту брудане између младунаца и одраслих. Ако младунче почне да кмечи, можда зато што се убола на неки три или га је ујео неки ин- мајмун одмах прекида јело и говори о чему је реч и узима дете у наручје мазећи га и тешити.

Све се то ради из љубави, тврди Барбара Сметс. Али не према младунцима, већ због њихове љупке мајке која је пуна захтева.

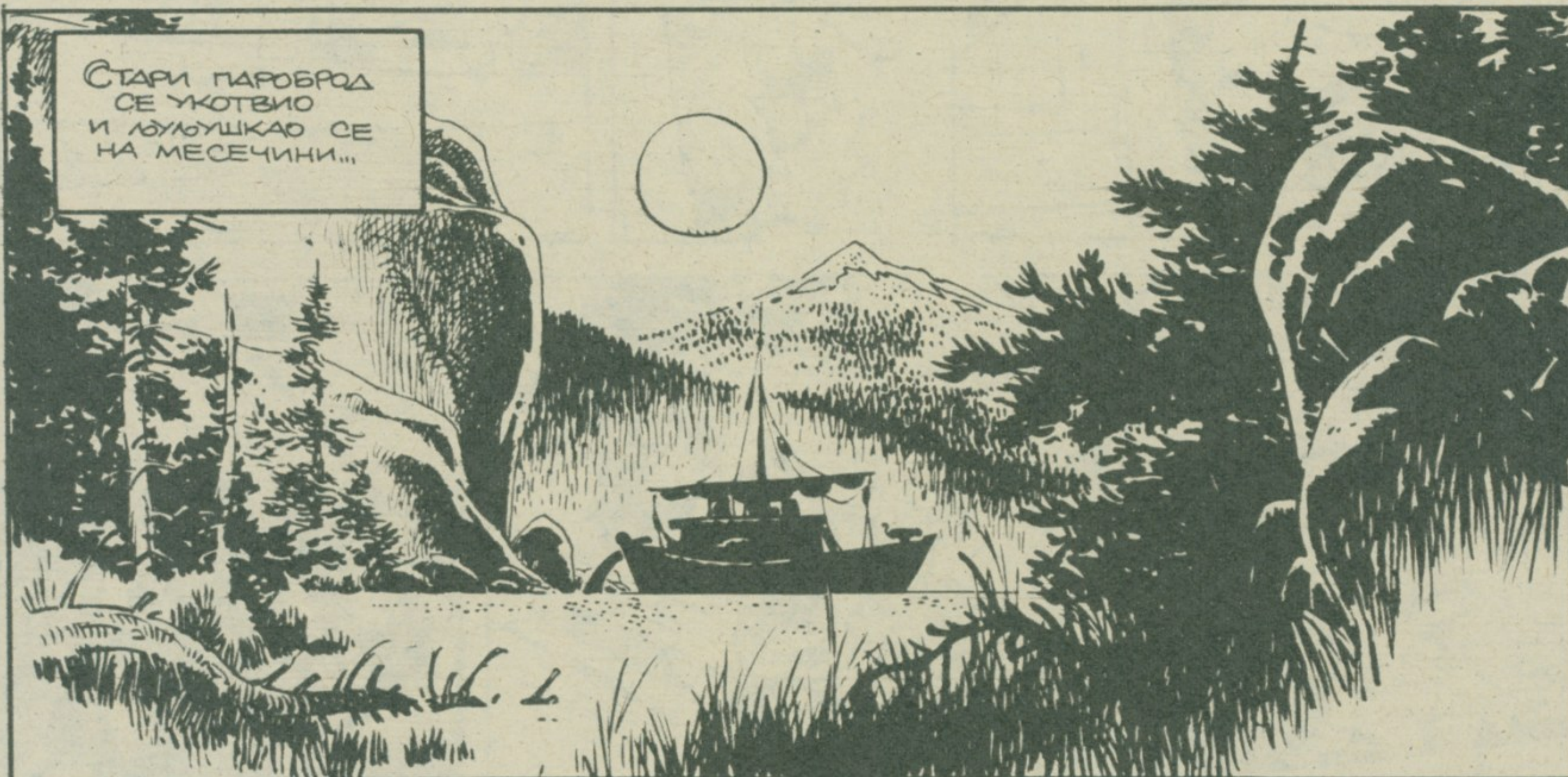
КАПЕТАН
РОЦЕРС

ЗАГРИЗЧИ МАМАЦ

ЦРТА: ЂОРЂО КАВАЦАНО
(GEORGIO CAVAZZANO)

ПИШЕ: ФРАНСОА КОРТЕЏАНИ
(FRANCOIS CORTEGGIANI)

СТАРИ ПАРОВРОД
СЕ УКОТВИО
И ЛУЉУШКАО СЕ
НА МЕСЕЧИНИ...

ЗАР БАШ
МОРАМО
ДА СЕ ПОГНЕ-
МО НА БРОД?

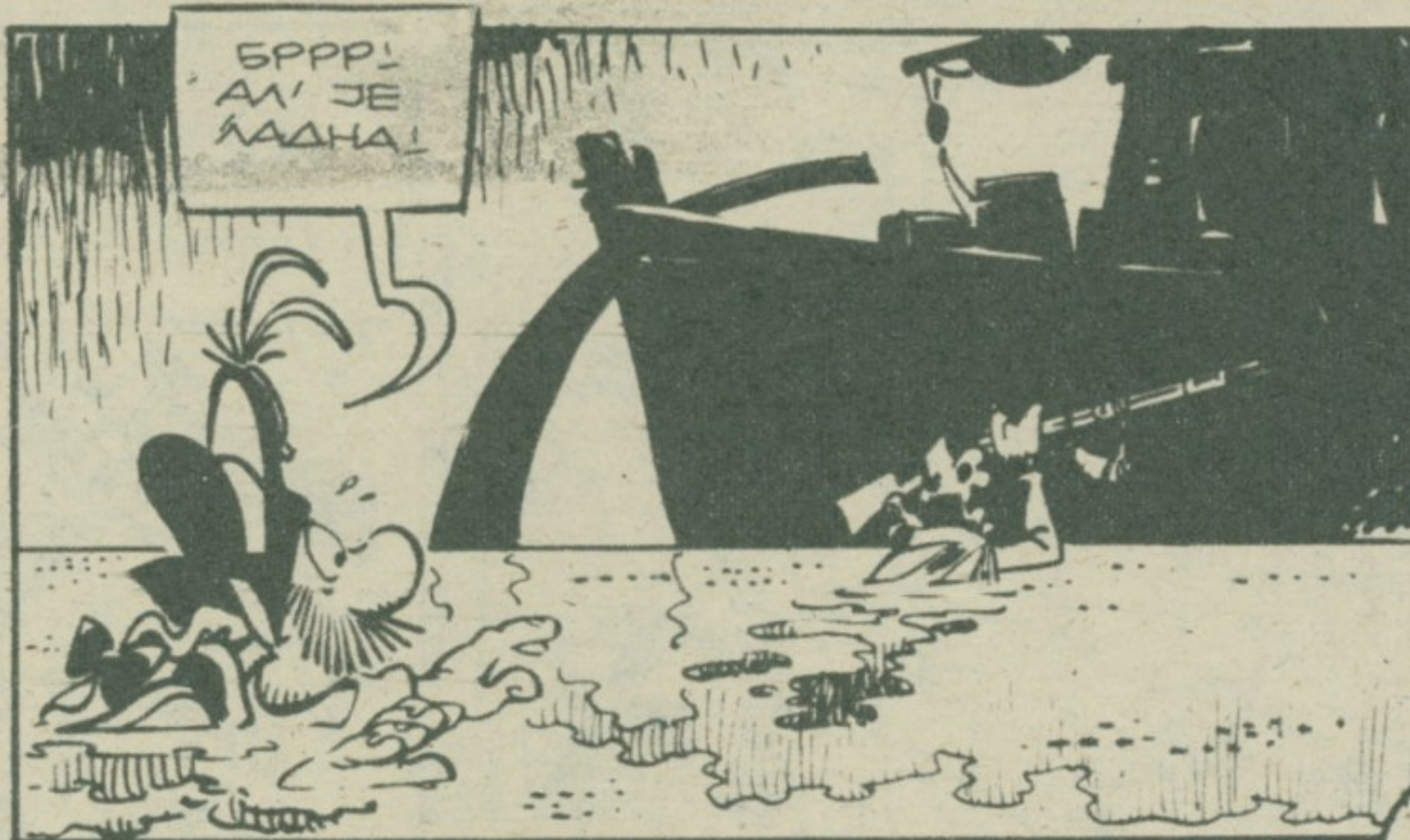
ДА...
ЗА
МНОМ
И НЕ ЗБО-
ЦАЈ!

ДА
НИСИ
ШУШЊУ!
ИДЕМО!

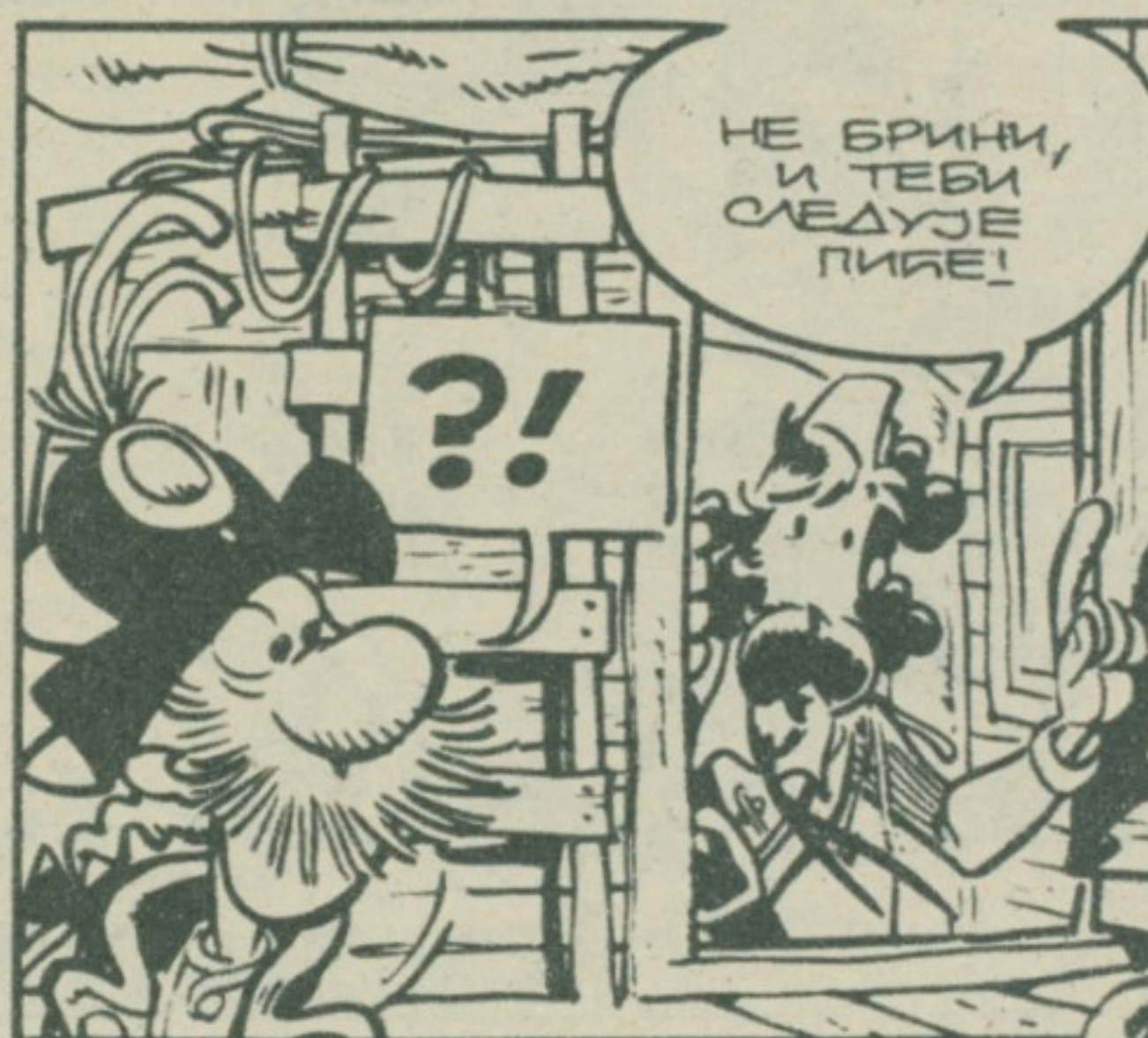
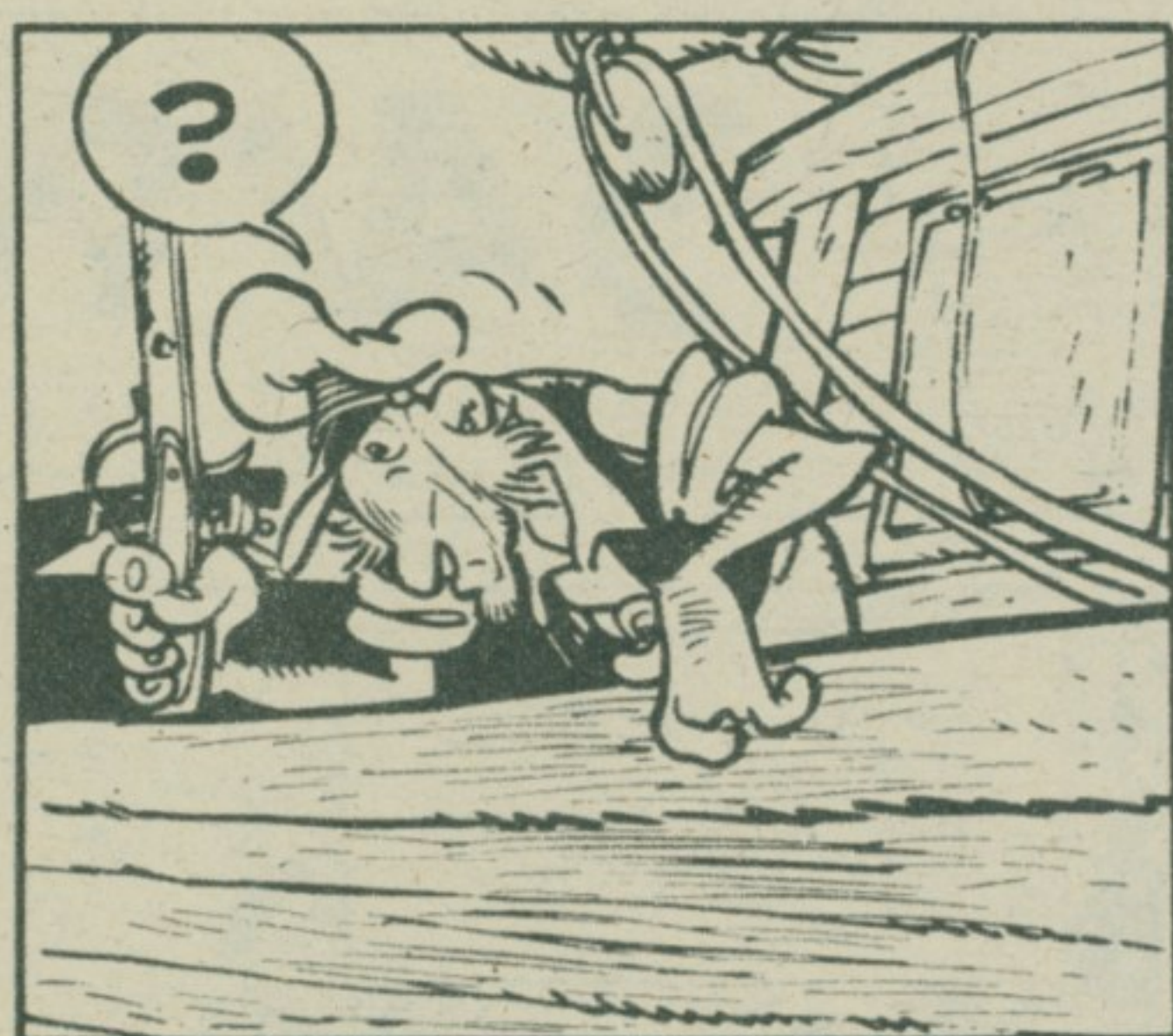

БРРР!
АЈ ЈЕ
ЛАДНА!

© Copyright by Strip Art Features

4

НЕКО СЕ КРИЈЕ
У ДРВЕЊУ!!!

ХЕ! ХЕ!
ХВАЛА
СВИМ
ВРАЧЕВИ-
МО ОВОГ
ОВЕТА!
ЗАГРИЗЛИ
СУ МА-
МАЦ!

БРЗО
СТИЖЕ-
МО!

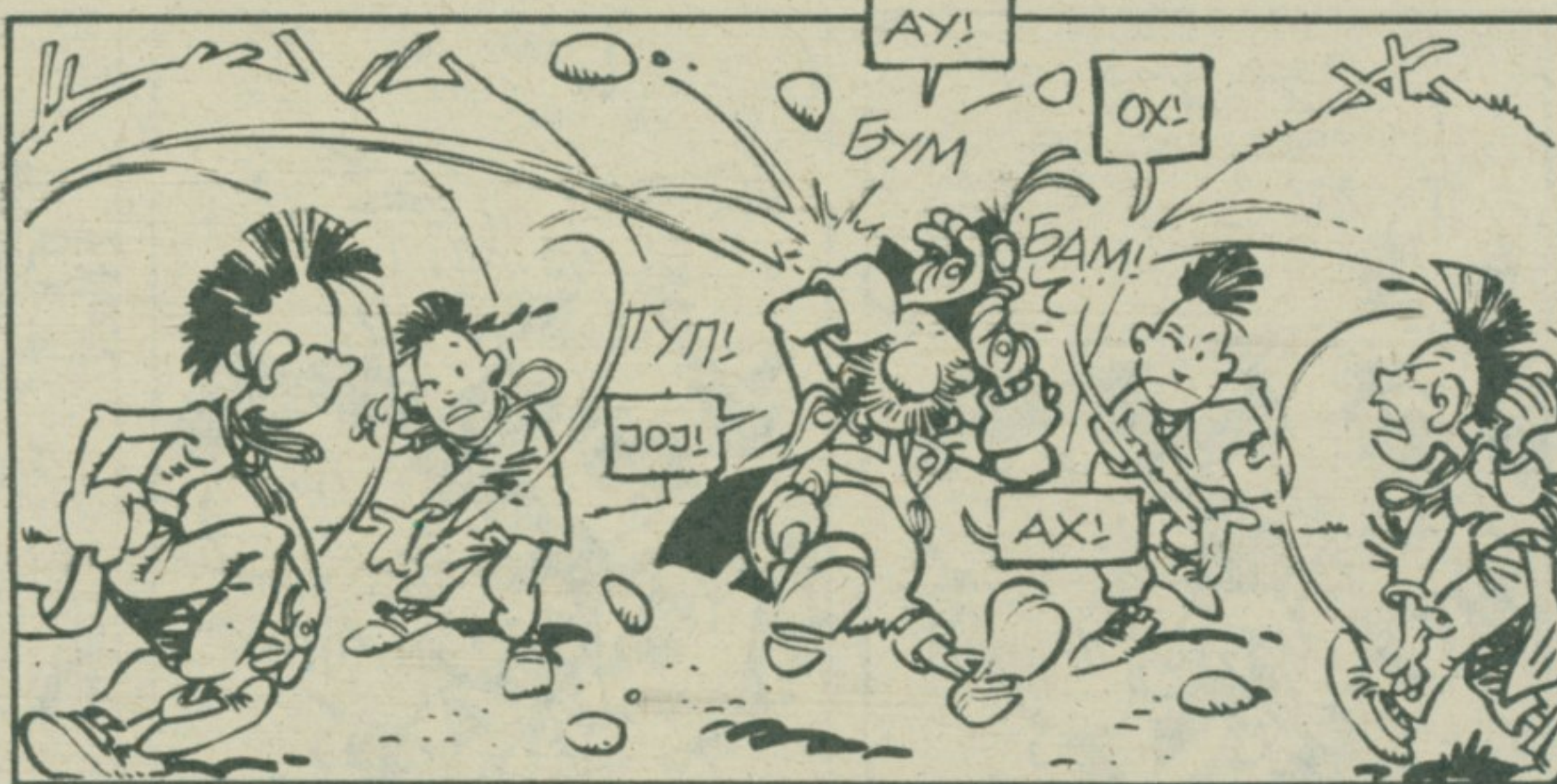
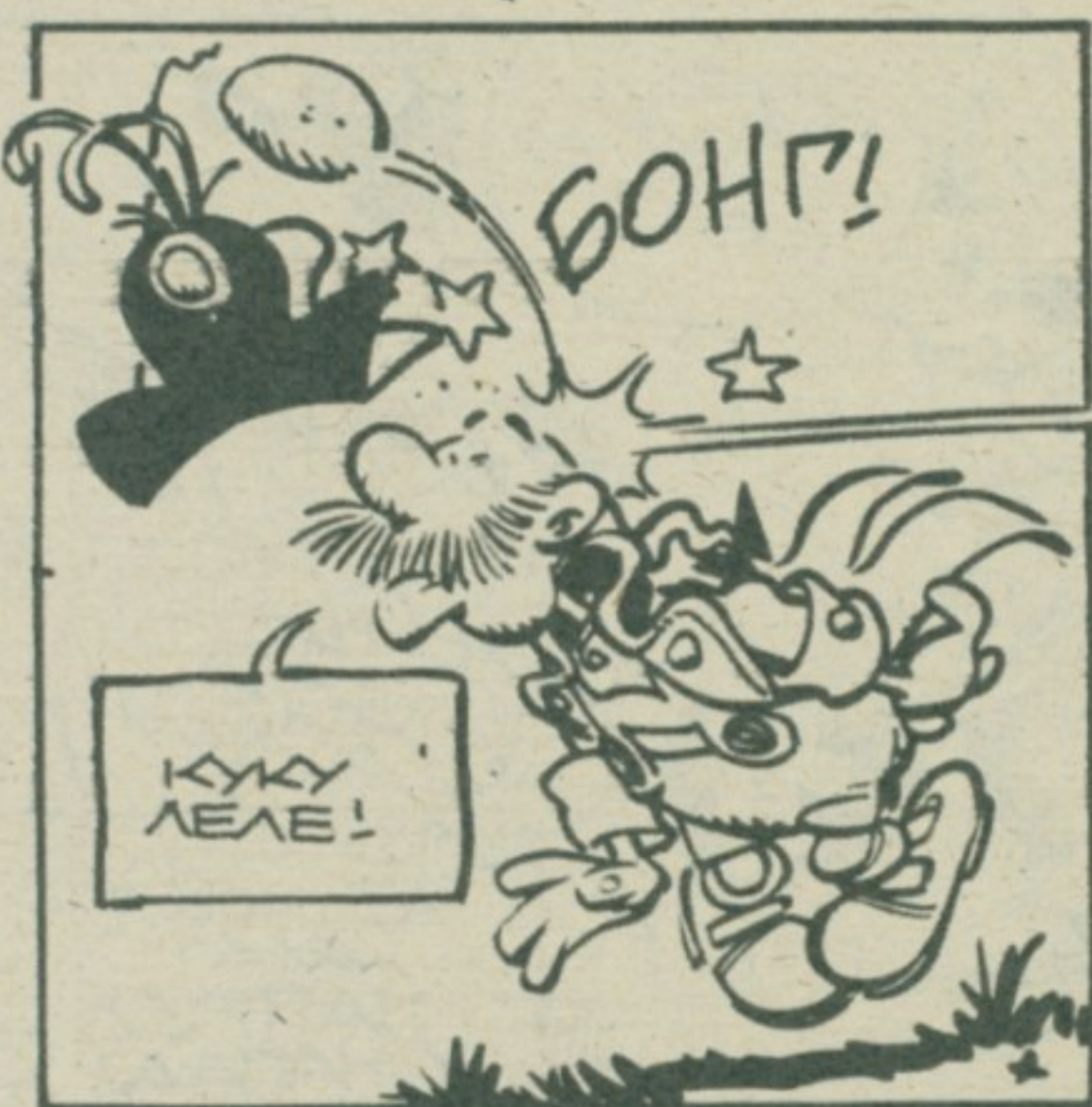
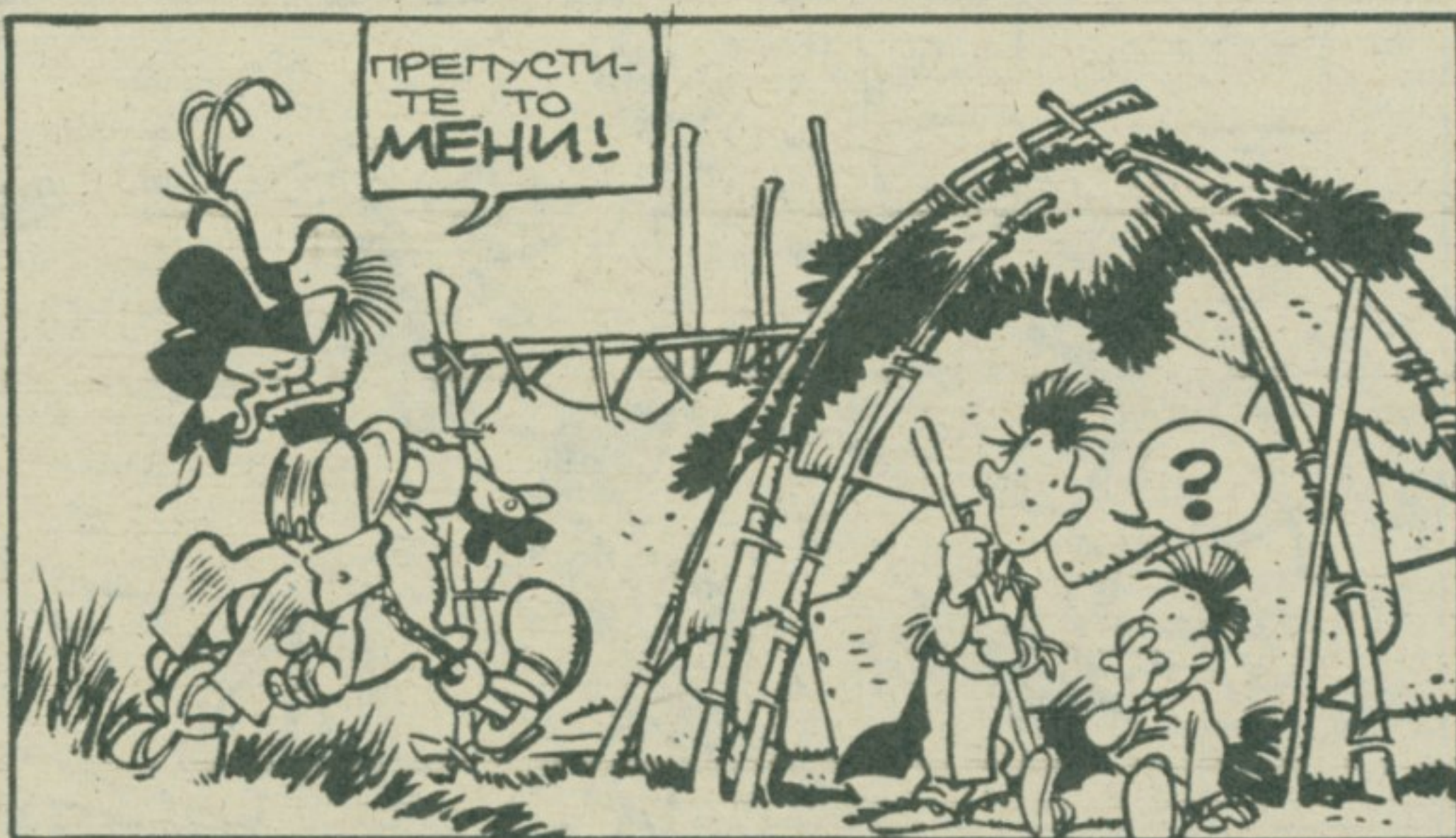
ЕВО ИН-
ДИЈАНСКОГ
СЕЛА!

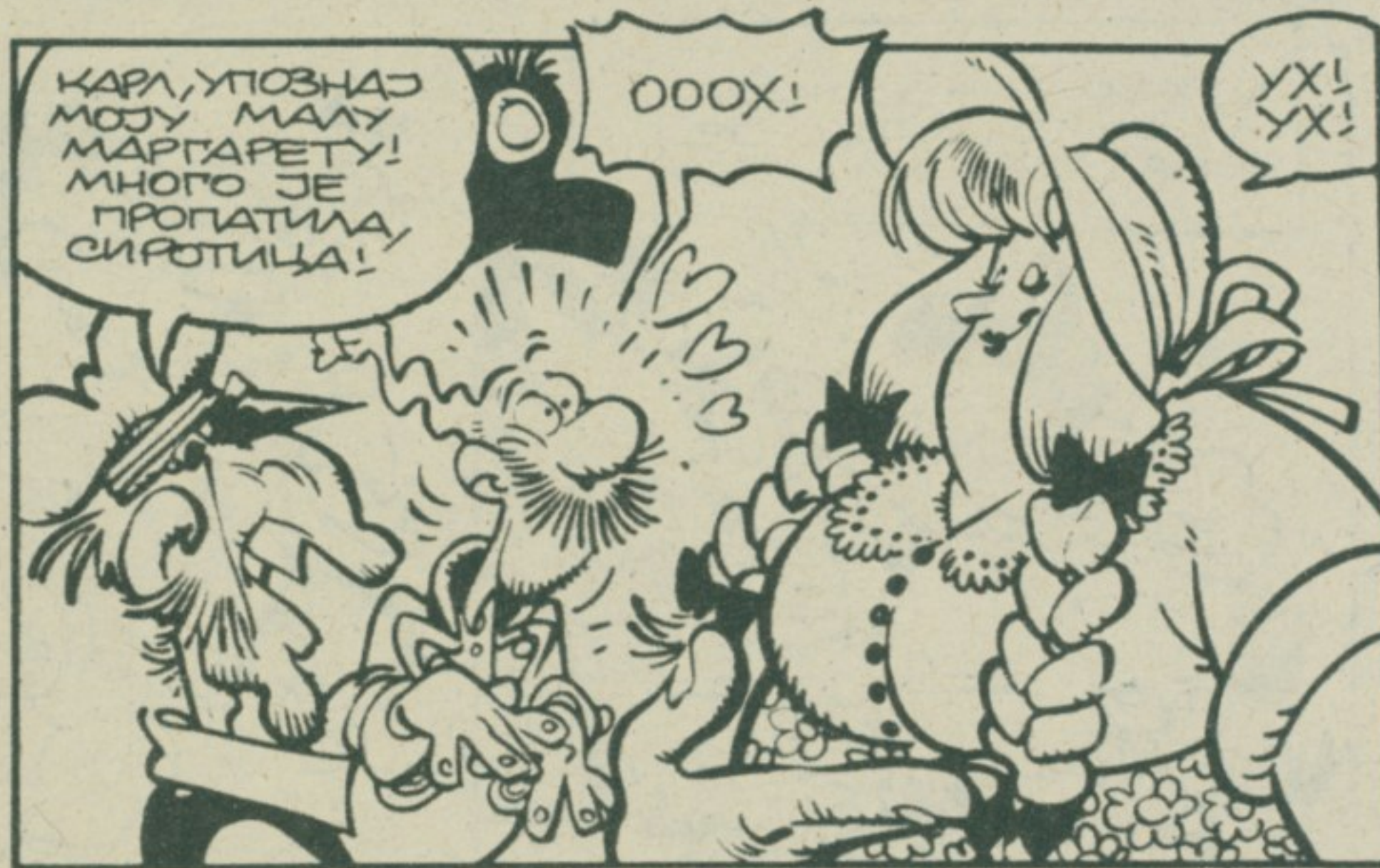
ПОГЛЕ-
ДАЈТЕ!
БАШ ЧУ-
ДНО!

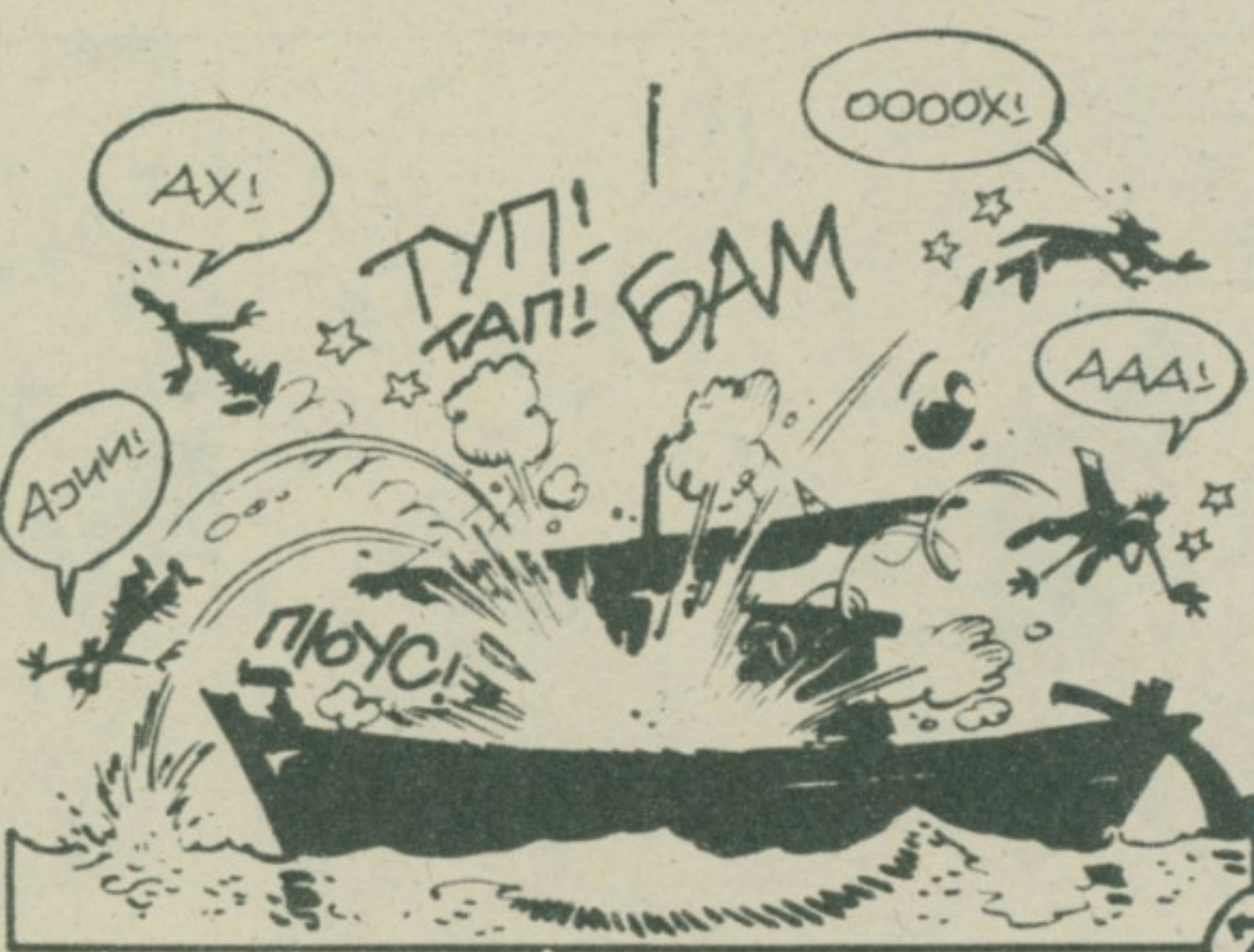
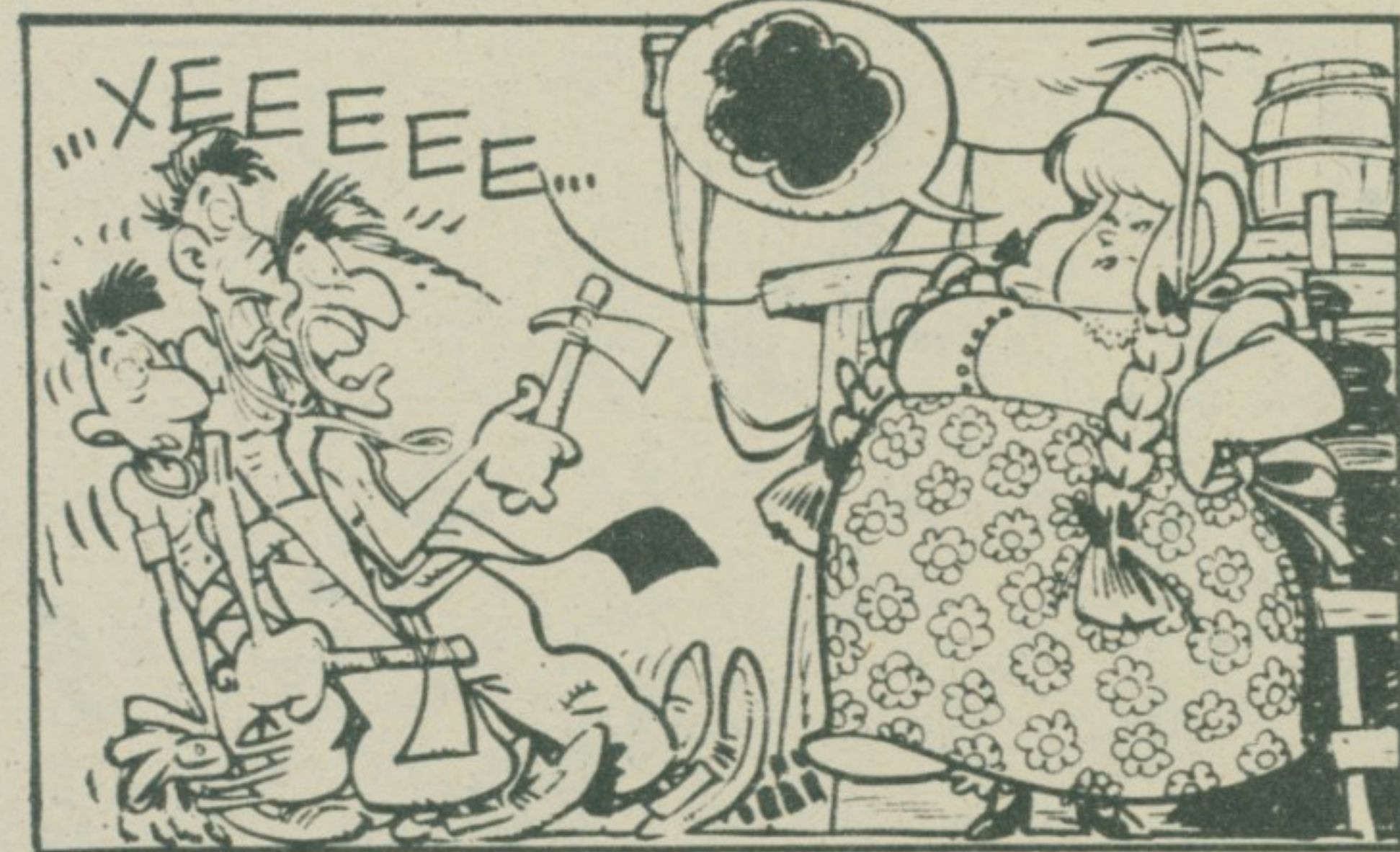
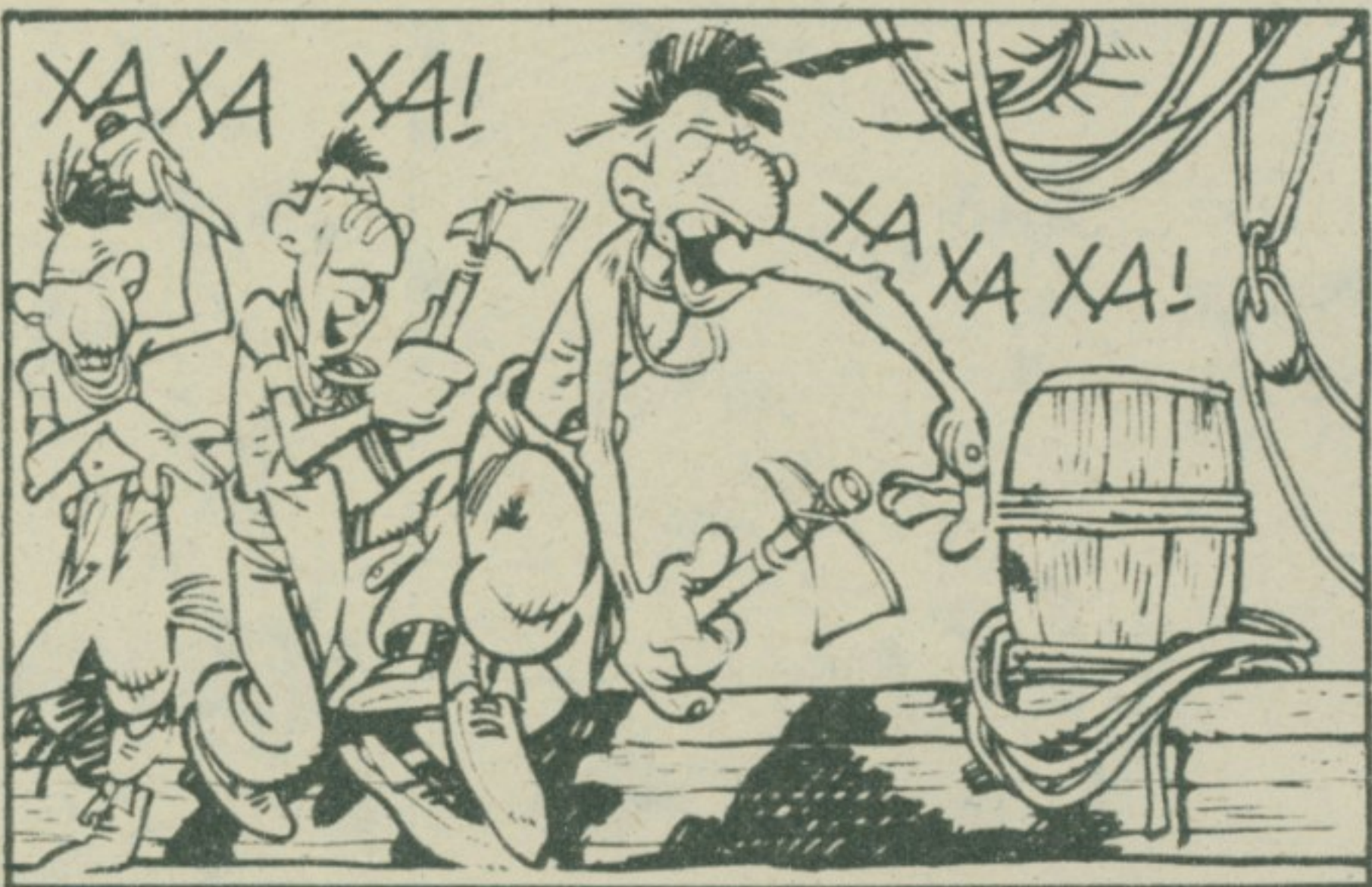
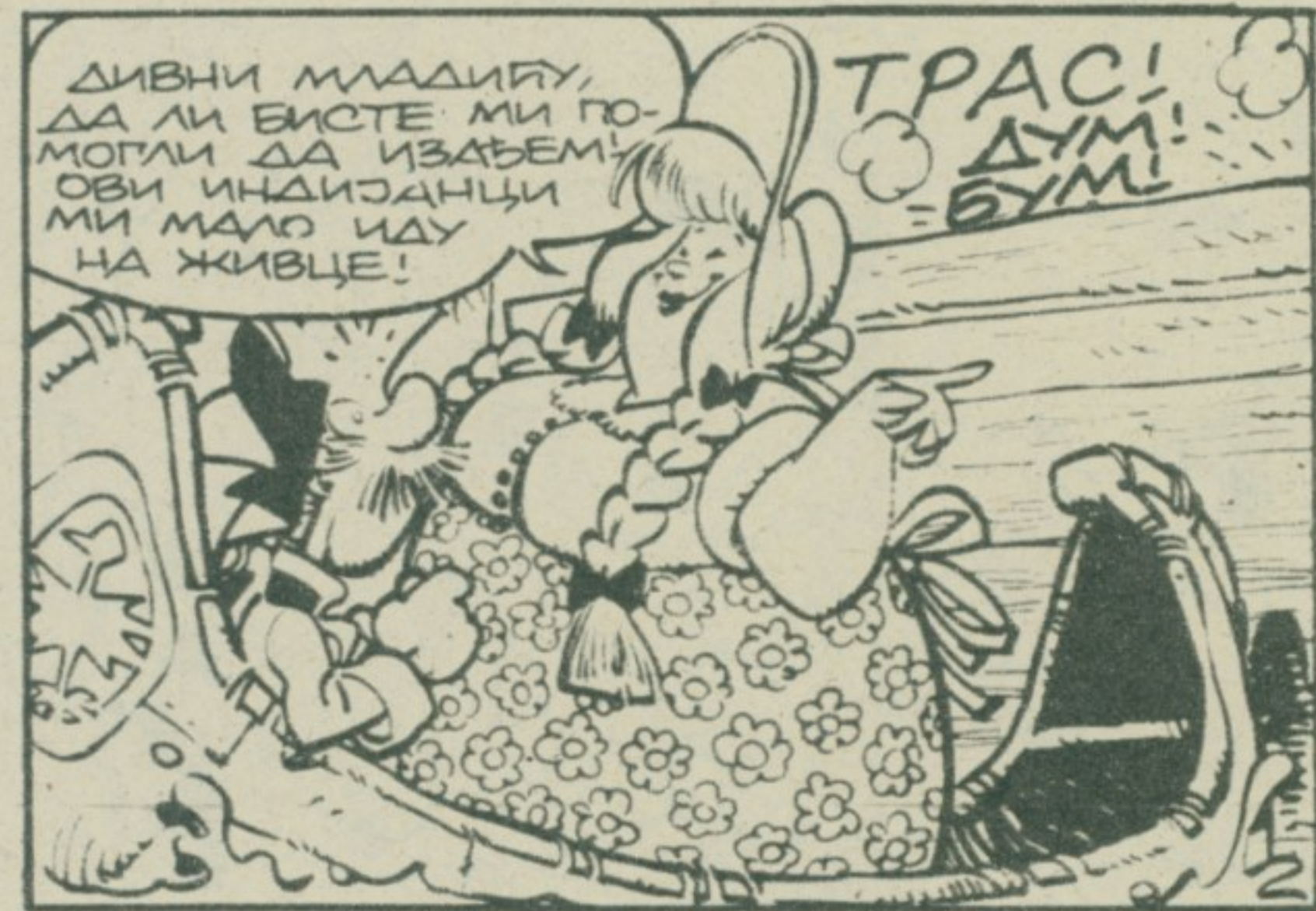
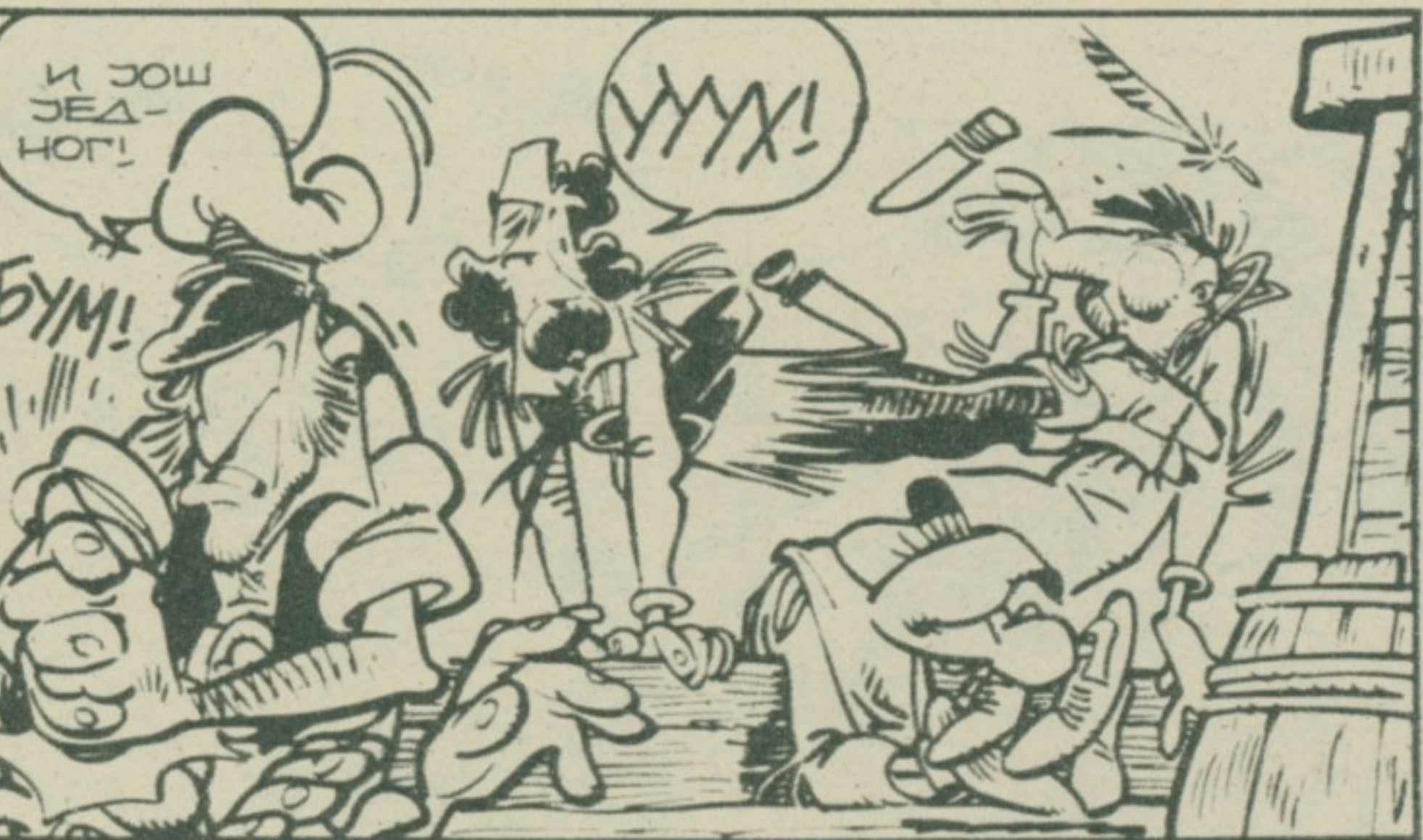
ВАТНИКА
НИ ОД КОРО-
ВА! САМО
ЖЕНЕ И ДЕЦА!

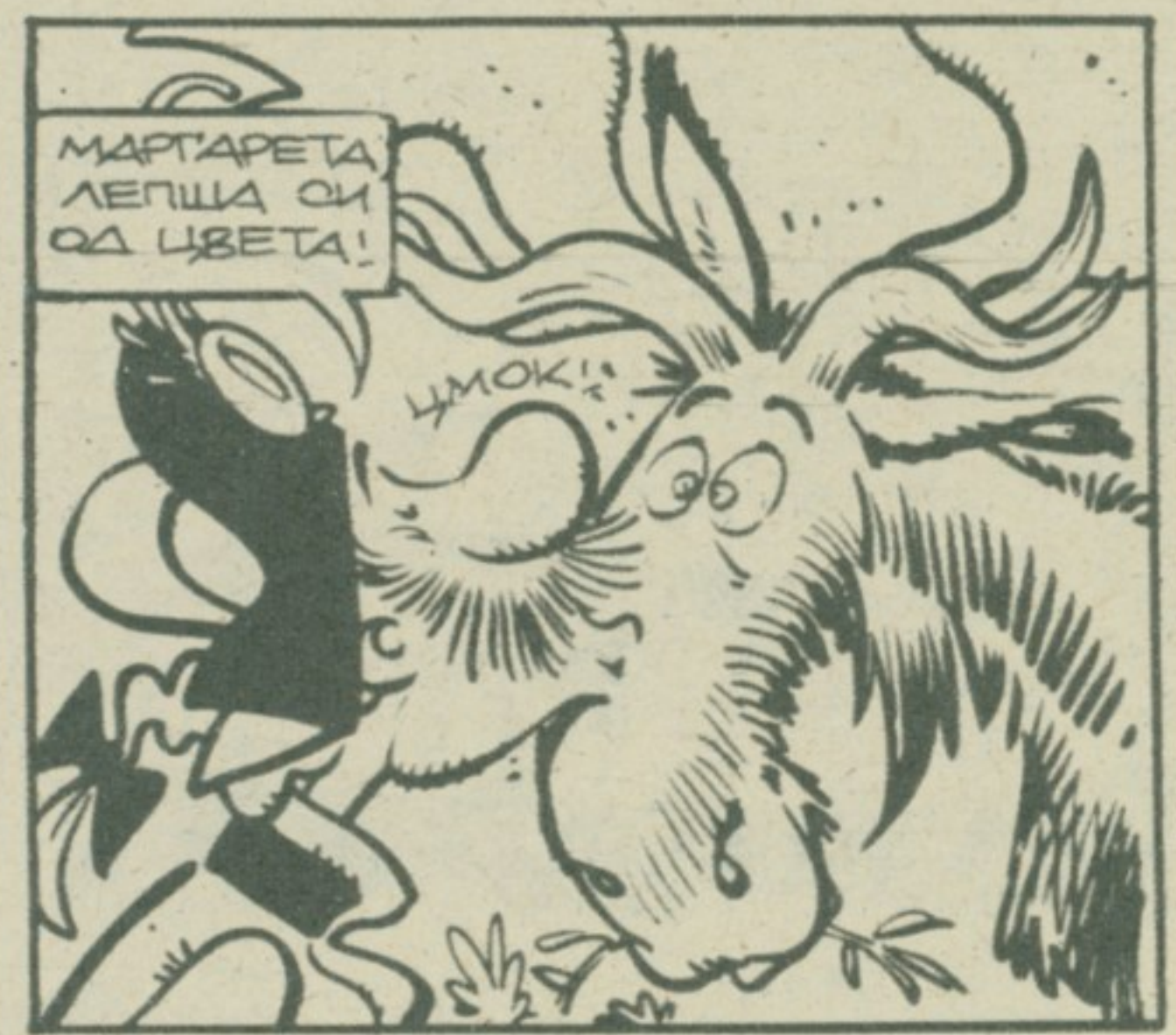
Е, АКО ЈЕ ТАКО,
ОНДА ТО
БИТНО
МЕНА СТВАР!

?

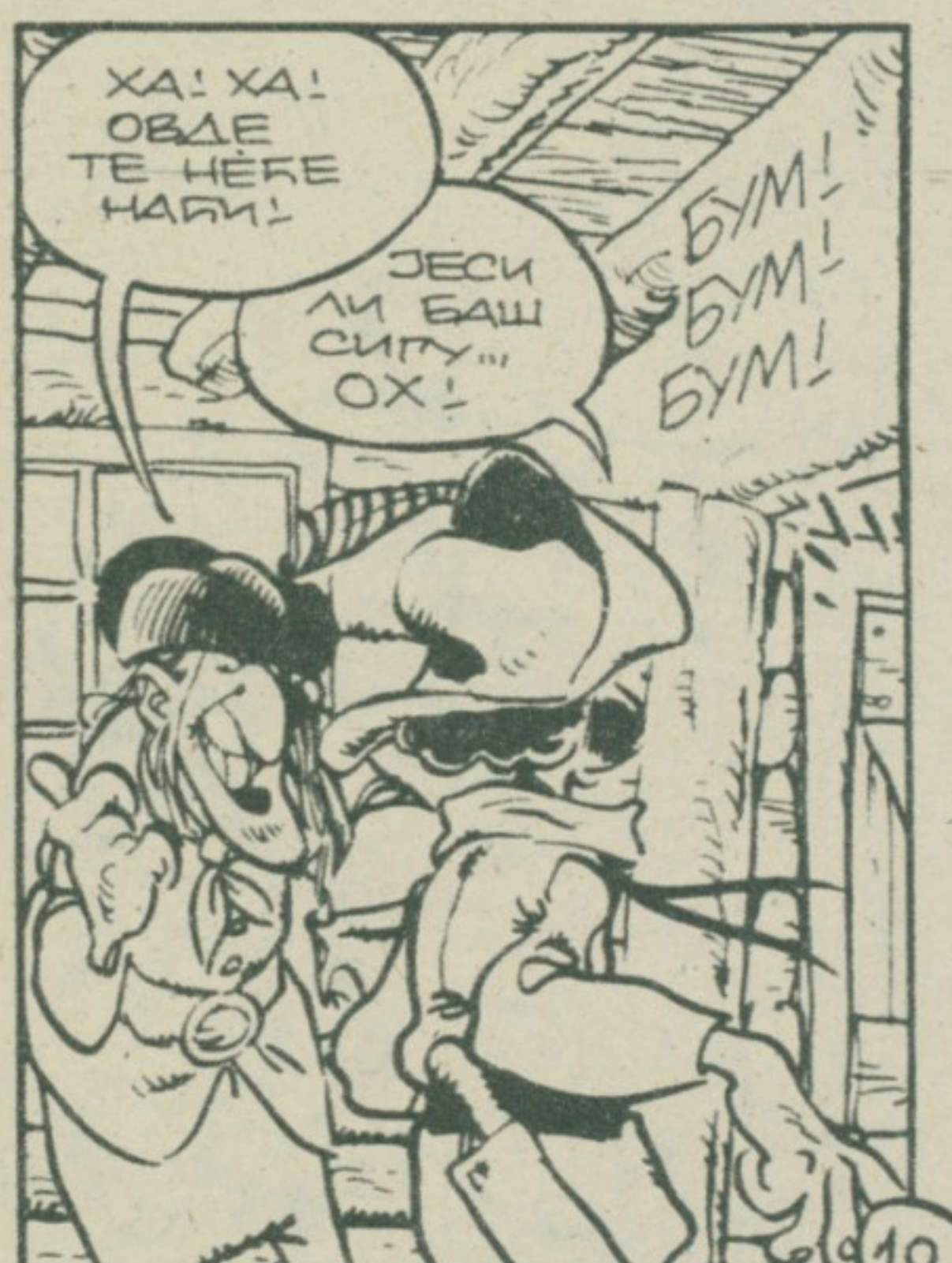
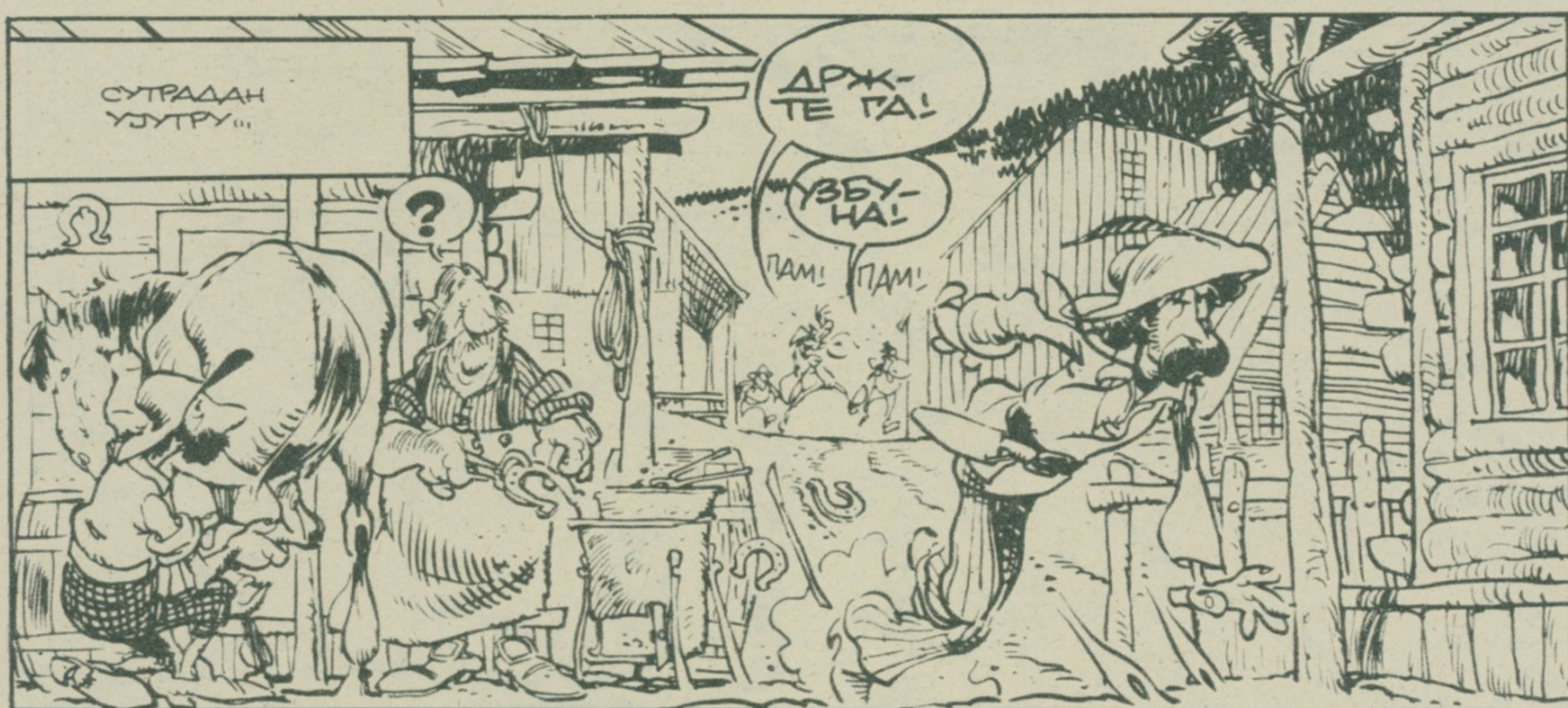

© Copyright by Strip Art Features

© Copyright by Strip Art Features

9

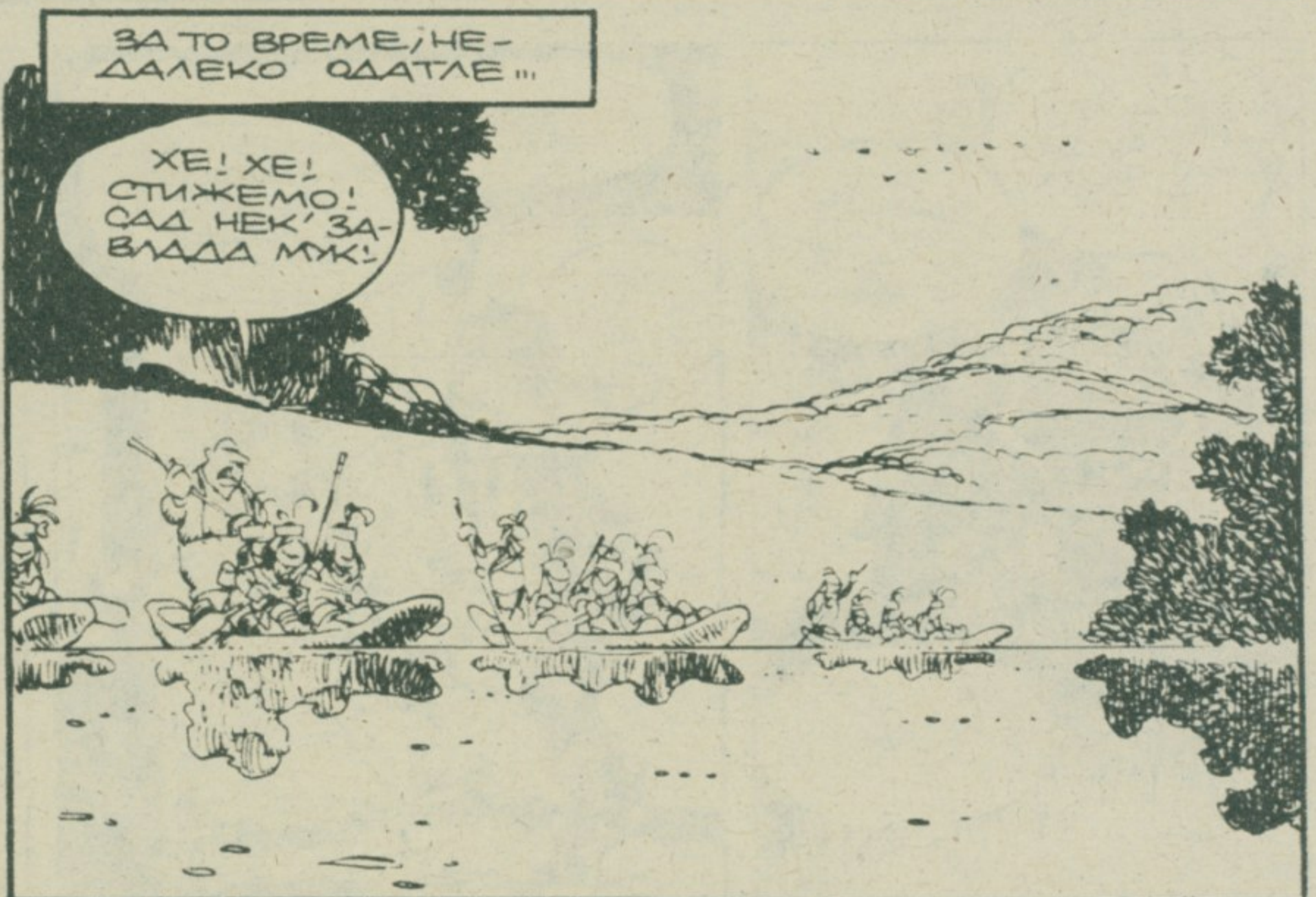

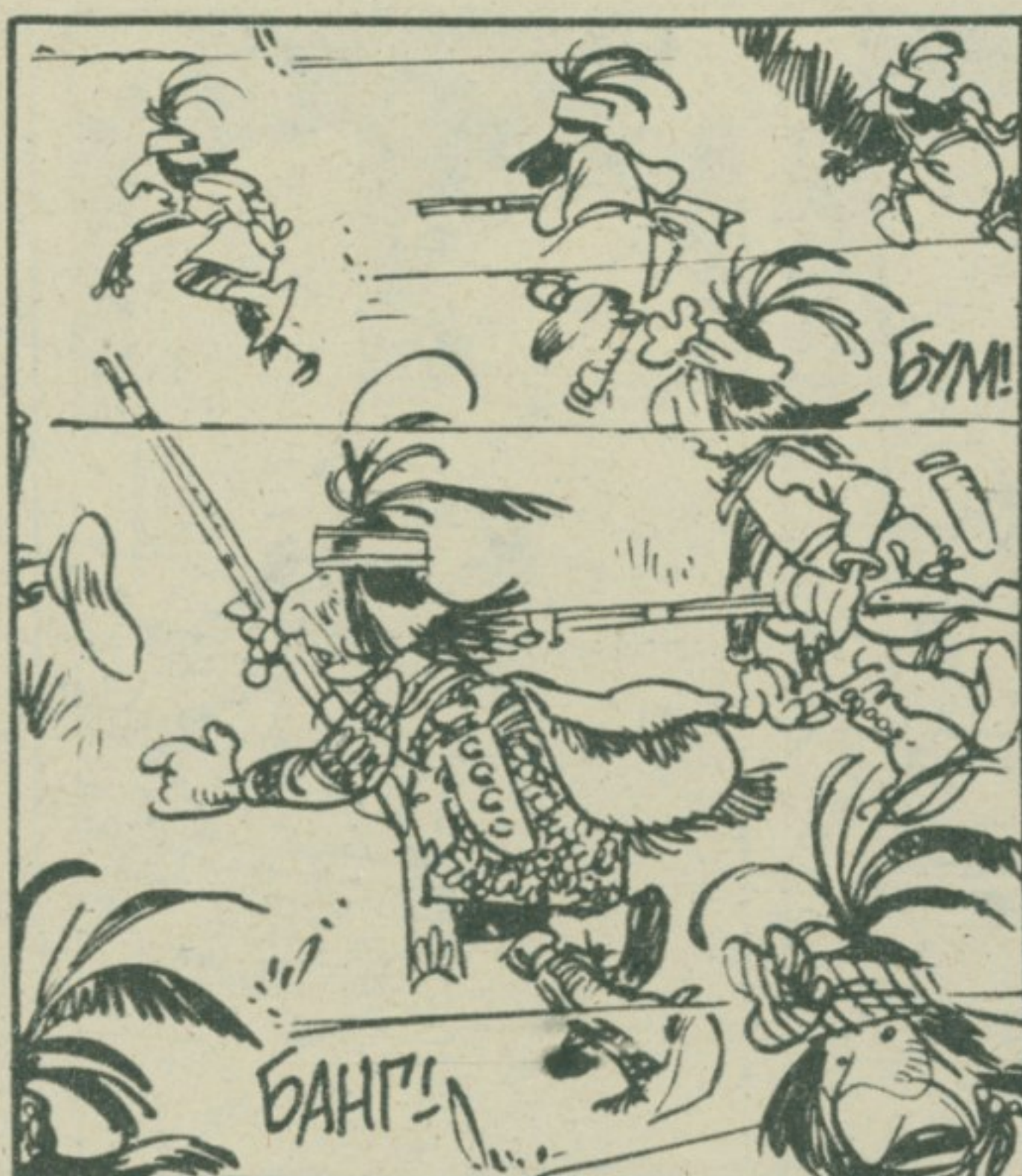
Савић-Јовановић 84

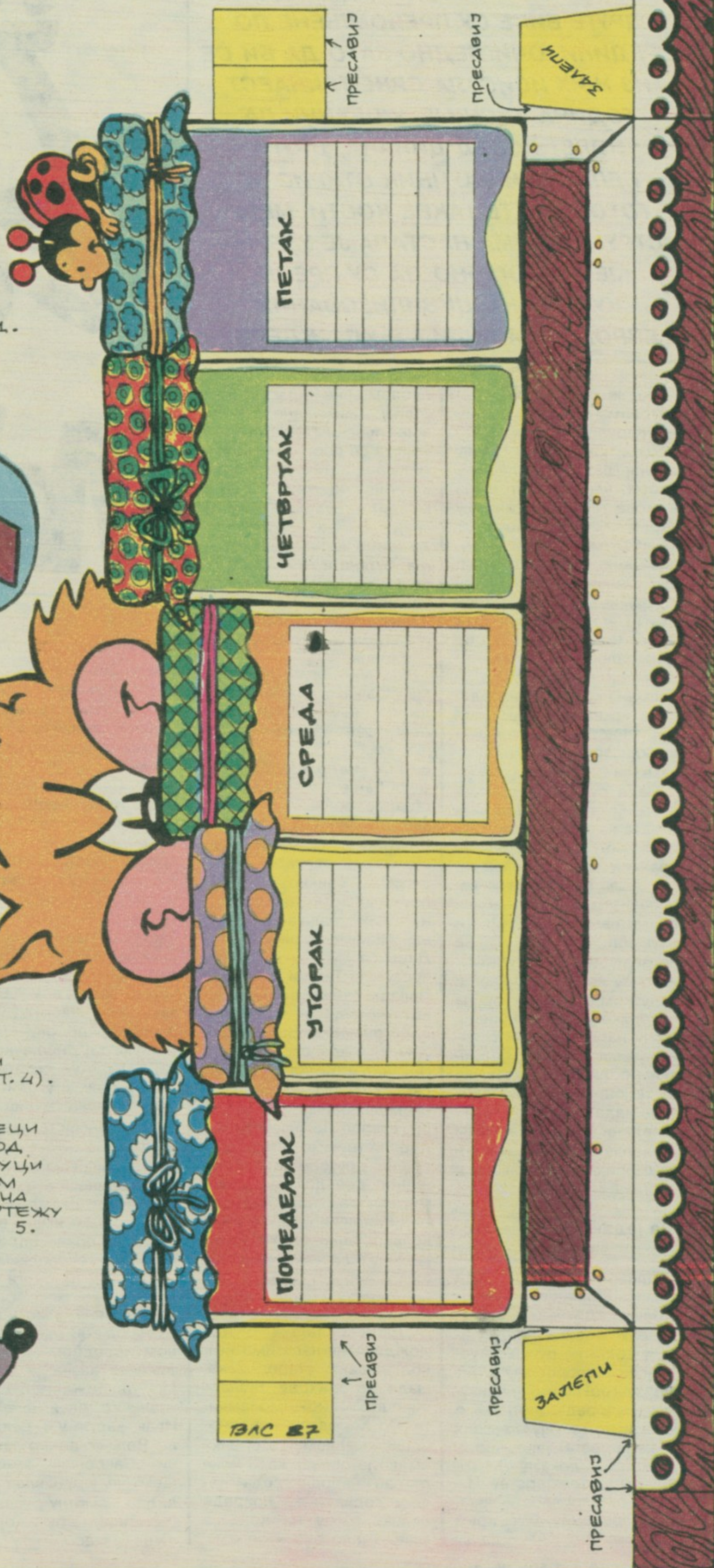
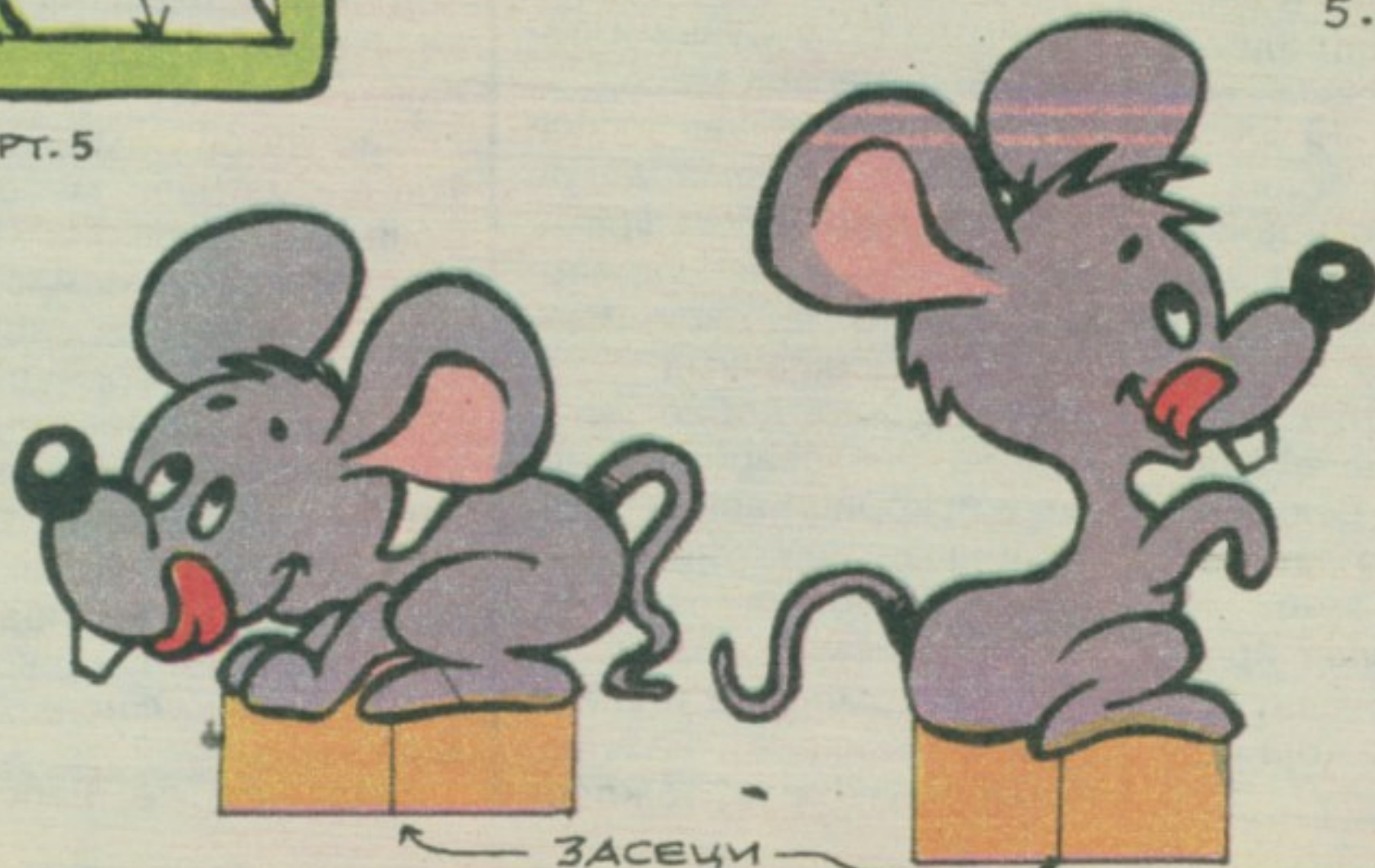
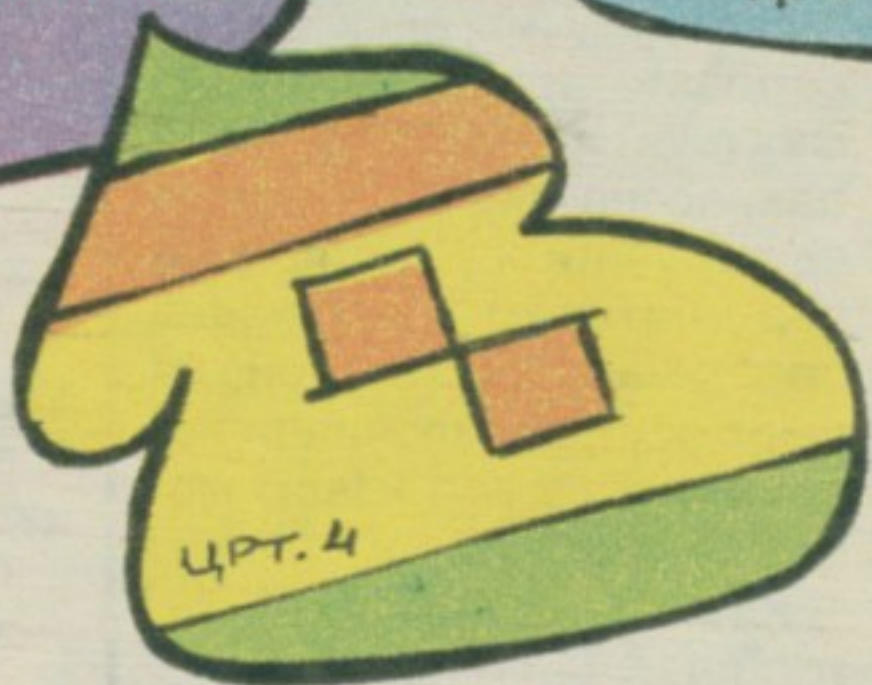
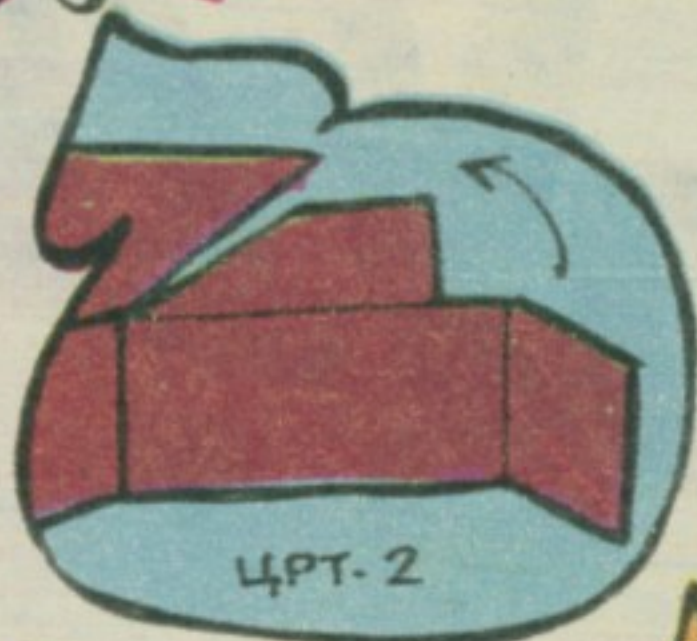
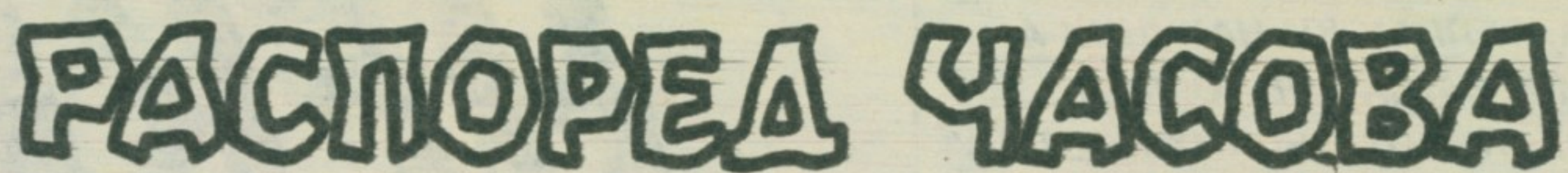

КРАЈ

ГОДИНЕ 1852, У ПЕЋИНИ БЛИЗУ ГРАДА НАМИРА, БЕЛГИЈСКИ НАУЧНИК А. СПРИНГ НАШАО ЈЕ ГОМИЛУ ФОСИЛНИХ ЖИВОТИЊСКИХ КОСТИЈУ ИЗМЕШАНИХ СА ЉУДСКИМ. И ЈЕДНЕ И ДРУГЕ БИЛЕ СУ ПРЕЛОМЉЕНЕ ПО СРЕДИНИ, ОЧИГЛЕДНО ЗАТО ДА БИ СЕ ИЗ ЊИХ ИСИСАЛА СРЖ. ТРИНАЕСТ ГОДИНА КАСНИЈЕ, У ПЕЋИНИ ЛА НОЛЕТ ПОРЕД ДИНАНА, ДРУГИ БЕЛГИЈСКИ НАУЧНИК ОТКРИО ЈЕ ГОТОВО ИСТЕ ТАКВЕ КОСТИ. МЕЂУ СТРУЧЊАЦИМА НАСТАЛА ЈЕ УЗБУНА. ЈЕ ЛИ МОГУЋНО ДА СУ ПРЕЦИ КУЛТУРНИХ, ЦИВИЛИЗОВАНИХ ЕВРОПЉАНА БИЛИ – ЉУДОЖДЕРИ?

Још је Колумбо, на острвима која данас зове-мо Карипским, чуо да тамошњи домороци имају обичај да поједу лешеве својих непријатеља и да њихове лобање сачувају као трофеје. Назвао их је канибалима, по имену Кариби које је погрешно чуо као „Каниби“. Касније су истраживачи из разних других егзотичних предела донели сличне вести. Сматрало се да су све то примери дегенерације – племена која су се изродила и искварила због тешких животних услова, или можда зато што нису познавали Библију.

Сада су, међутим, праисторијска налазишта указивала на то да су се и у сред Европе људи некада хранили својим ближњима. Је ли могуће да је канибализам општа особина примитивних људи? Многи научници одбијали су да признају такву могућност, иако су крајем прошлог и почетком овог века још на неколико места у Европи и Азији нађени остаци слични онима у двама белгијским пећинама. Полемике су се још једном распламсале када су 1939. у Кини, у пећини Чукујтен, нађени остаци прачовека с намерно разбијеним лобањама и костима.

За један залогај – 200 златника

Данас се – колико год та помисао била непријатна – већина стручњака слаже да ови фосили представљају „остатке ручка“. Аустријски антрополог Хервиг Фризингер, пошто је прикупио и упоредио податке о налазима костију из свих крајева света, закључио је да има низ доказа који говоре о људождерству. Између осталог: кости показују преломе с оштрим ивицама, што значи да су

преломљене још у свежем стању; измешане су са животињским костима, с којима се поступало на исти начин; потичу готово искључиво од жена, деце и младића, дакле оних с „најукуснијим“ месом; међу њима је највише лобања, бутина и мишица, а то су делови које људождери највише цене; многе су угљенисане и измешане са остацима препечених житарица.

И у митовима, легендама и бајкама многих народа помињу се богови и друга фантастична створења која су гутала људе, што би могло представљати сећање на некадашње стварне обичаје. У грчкој митологији бог Хронос (Сатурн) гутао је своју децу, што је великом шпанском сликару Гоји пружио мотив за једну од његових најчувенијих и најјезивијих слика. Бога Диониса су још као дете прогутали Титани, али га је Палада Атена, већ сваре-ног, на чудесан начин поново оживела. Бића звана „гхули“ у арапској митологији, као и „ветале“ у индијској, хранила су се људским лешевима. У „Одисеји“, киклоп Полифем са задовољством је гутао Одисејеве другове једног по једног, све док га лукави морепловац није надмудрио и ослепио. Чак и у неколико бајки браће Грим јављају се људождери: најпознатији пример је вештица из „Ивице и Марице“.

Доста података о људождерству налазимо већ код писаца старог века, мада за њихову тачност нипошто не можемо јамчити. По Херодоту, северно-иранско племе Дербика имало је обичај, када неки старац наврши седамдесету годину, да приреди велику гозбу на којој је главно јело био – он сам.

Они који умру пре седамдесете бивали су сахрањени, уз гласну кукњаву рођака и пријатеља – без сумње и због изгубљеног печења.

За Ските, Египћане и старе Ирце Страбон и други антички писци кажу да су редовно пили људску крв, пропраћену покатакд и којим залагајем људског меса. Плиније Млађи тврди да је у време цара Тиберија донет посебан указ којим су забрањене људске жртве, дотле уобичајене код Гала. „Велику захвалност заслужују Римљани“, пише он, „што су укинули тај дивљачки обичај Гала, који сматрају да ће боговима угодити ако убију човека, а још више ако се почасте његовим месом“.

У „Салијском закону“ из 507. године н.е. (законику франачког племена Салијаца, који ће имати велики утицај на праве одредбе у каснијим европским монархијама) за онога ко је де људско месо била је предвиђена само новчана казна од 200 златника. Једном одредбом из 643. године та казна је укинута, јер људождерства, бар званично, више није било. Ипак, кад је у 8. веку Карло Велики донео такозвани „Саксонски закон“, у њему је један члан предвиђао смртну казну за „вештице и друге који једу људско месо“.

НЕКИ ТО ВОЛЕ ЉУДСКО

У Кини у 10. веку, ако је веровати арапским писцима, људско месо се продавало на пијаци, а могло се наручити и у гостионици под називом „двоножна овчџина“. Уз то, сви на смрт осуђени злочинци коришћени су као извор меса за исхрану.

Кад су крајем петнаестог века европски морепловци почели да откривају нове земље на истоку и западу, одасвуда су стизале вести о људождерима. Многе од њих су преувеличане или измишљене, али има и веродостојних описа очевидаца. Бартема из Болоње је око 1500. године посматрао људождере на Јави, Америго Веспучи је 1501. у писмима Лоренцу Медичију описивао бразилске канибале, а шпански капетан Бернал Дијас дел Кастиљо у својим „Знаменитостима Мексика“ описује како су астечки свештеници, пред окупљеним верницима, приносили живог човека на жртву богу Сунца и одмах јели његово месо.

Наравно, овакви описи допринели су томе да се новооткривене културе у целини осуде као „варварске“, а то је „хришћанским“ освајачима послужило као добар изговор за безобзирно тлачење и искоришћавање. Војници шпанске круне, мисионари, колонисти гладни земље, немилосрдно су убијали домороце и уништавали њихова насеља. Искорењујући људождер-

ство, искоренили су и људождере. Кад су средином 19. века етнолог и антрополози хтели научно да испитају појаве канибализма нашли су још само бедне остатке, или нису нашли ништа.

Један од најпрецизнијих описивача био је енглески капетан Вилијам Маринер, кога су почетком 19. века заробили домороци на острвима Тонга у јужном Пацифику.

По тврђењу многих познавалаца, људождери нису били обичне ждерење. Пре би се могло рећи да су били сладокусци, с одређеним специјалитетима и детаљно разрађеном кухарском вештином. Радије су јели женско, а најрадије деце месо. Прави гурмани умели су по укусу да разликују више врста меса, пре свега „бело“ од „црног“. Аустралијски доморици у Квинсленду, на пример, радије него беле колонизаторе јели су кинеске раднике, који су се углавном хранили биљкама и стога имали укусније месо.

Предрасуде против „белог меса“ забележене су и код многих племена Африке, Јужне Америке и Океаније. Маринер је забележио да су домороци са Тонге сматрали месо Европљана „отровним“, откако су неколицина њих, после ручка који се састојао од три бела морнара, из непознатих разлога умрли. Староседеоци Новог Зеланда, опет, жалили су се да су белци „сувише слани“. Ипак, и ово правило имало је изузетака, које је многи бели мисионар платио главом.

Дешавало се, нарочито

после успешних кратких похода, да се одједном појави вишак меса. За таква случај канибали су имали усавершене технике конзервирања, које су им омогућавале да упркос тропској клими сачувају храну за дане оскудице. Астеци, Кариби и домороци на острву Фиџи усолјавали су своје заробљенике. Припадници афричког племена Фан и бразилски Тупи-Индијанци сушили су их над ватром. Маори на Новом Зеланду исецају су најбоље комаде и чували их у издубљеним тиквама пуним масти, док су на Борнеу месо стављали у комаде бамбусове трске и потом их с обе стране брижљиво зачепили. Најоригиналније је било афричко племе Бафум-Бансо, које је балзамовало лешеве убризгавајући у њих

палмово уље. За разлику од египатских фараона, такве мумије нису чуване за вечност, него само до прве глади.

Зачини за „везану жабу“

Други, исто тако омиљени начин био је да се „двоножна стока“ чува у живом стању, баш као и четвороножна. Астеци у Мексику товили су своје заробљенике пре него што би их принели боговима на жртву. У многим деловима Африке и Јужне Америке постојале су „сточне пијаци“ за продају или размену заробљеника, с тачно утврђеним ценама за „килограм живе ваге“, већ према томе да ли је заробљеник био утовљен или мршав, стар или млад, жена или мушкарац.

Посебно језиво делују описи начина којима се спречавало да „јестиви“ заробљеници не побегну. На Маркиским острвима у Полинезији пребили би им бутне кости или би их живе обесили о дрво. У Конгу су их неколико дана пре клања терали да стоје у води, раскречених ногу и с везаним рукама. Сматрало се да на тај начин месо постаје мекше и да је лакше одрати кожу.

Начини припремања, зачина, додаци и куварске технике били су толико разноврсни да би им позавидео сваки модерни гастроном. Најчешће су несрећници печени у рупама пуним усијаног камења, како је то описивао Вилијем Маринер. На Фиџију и на Новим Хебридима су их кували – истина не у огромним казанима из којих вири само глава (као на

карикурама), него исечене на комаде, у обичним лонцима. Дајаци на Борнеу пекли су своје жртве на ражњу. Међу Батацима на Суматри и у афричком племену Мангбету најомиљеније је било људско месо сушено на сунцу. Племена Јавара у Африци одсекло би својим жртвама само главу, облепило је иловачом и пекло на ватри док се иловача не осуши и попуца – онако као што сељаци у неким деловима Европе пеку јежа.

Са Фиџија, средином прошлог века, истраживач Дејвид Каргил ужаснуто је јављао о једној посебној методи печења људи „уцело“. Жртву, одабрану међу становницима удаљених крајева или набављену путем тампе, канибали неко време обилно хране да би је утовили. Потом натерају јадника да седне на земљу са испруженим рукама и ногама и тако га вежу да не може ни да макне. У таквом положају постављају га живог на усијано камење и одмах покрију лишћем и земљом. Кад је испечен, обоје му лице и друге делове црном бојом, да би изгледао као жив. Овај људождерски специјалитет познат је под именом „бото-валаи“ – везана жаба.

Велики број биљака стајао је на располагању канибалском кувару као зачин или „гарнирунг“. Племена Мандја у Африци секло је људско месо на танке кришке и пекло их на зеленим листовима дувана. Такозвани „правдољубиви канибали“ на Суматри, који су јели само осућенике на смрт, умакали су њихово сирово месо у сок од лимуна и слану воду. Њихове колеге на подручју данашњег Вијетнама гутале су комадиће меса погубљених злочинаца с незрелим дињама као додатком.

У Никарагви су сладкусци јели људске главе куване с бибером и сољу, уз кукурузни хлеб и какао. Индонезански Батаци туцали су месо у авану и мешали га с бибером и разним травама. У афричком племену Бангала вешти кувари изотили би утробу заробљеника, напунили тело бачонама и тако пекли. Читав низ егзотичних плодова и поврћа, као што су јам, тако, саго или маниока, били су обавезни састојци неписаних „рецепата“ за кување људи у Африци и другим тропским областима. Једна биљка из Океаније слична нашем кромпиру, толико је често коришћена у те сврхе да је чак и у науци добила име *Solanum anthropophagum* – „људождерски кромпир“.

Као што међу нама неко воли крилце, неко батак, а неко бело месо, тако је и међу људождерима било различитих укуса. Бразилски Ботокуди, уколико су имали људског меса у изобиљу јели су само листове на ногама и дланове. Папуанци на Новој Гвинеји обликивали су се при помену дечијих или женских мишица, ногу и груди. Домороци из Квинсленда највише су ценили месо с кукова, укључујући и сало око бубрега коме су приписивали магичне моћи. Људождери на Фиџију, који су због свог гурманлука више него остали привукли пажњу антрополога, имали су следећу ранг-листу људских органа по пријатности укуса: јетра, нос, бут, мишица... Полни органи, мушки и женски, готово свуда су цењени као посебна посланица, додуше мање због укуса а више због магичног дејства које су наводно имали.

Све то нас наводи на једно питање на које нико од нас не би умео да одговори из личног искуства. Какав укус има људско месо?

Већ поменути капетан Маринер, приликом свог ропства на Тонги, морао је да учествује у једном ратном походу у коме су заробљени непријатељи истовремено служили и као храна за трупе. Упркос глади која га је мучила, он је одбио да једе ту врсту печења, али признаје да „мирис уопште није био одвратан, него на против врло привлачан“. Сличан је био и утисак белгијског етнолога Ж. П. Алеа, који тврди да је 1950. године у Манијери (Конго) приликом једне домородачке церемоније, привучен пријатном аромом, и не знајући јео људско месо. „Биле су то крупне грудвице влакнастог, сивоцрвеног меса без костију“, пише он, „које је мало подсећало на телетину а мало на младу прасетину, али је било укусније и од једног и од другог“.

Поређење с прасетином могло се чути и од људождера у другим областима, нарочито на Борнеу, Новој Гвинеји и Новом Зеланду, што можда баш није много ласкаво за човека. На острвима Океаније не само што су истицали сличност укуса човека и прасета, него су за људско печење имали назив познат читаоцима Џека Лондона – „пуака балава“, тј. „дуга свиња“. У афричкој цунгли, опет, има старих људи који ће вам се заклетити да људско месо не личи на свињско, него на мајмунско. Према томе – сад вам је све јасно...

С. С.

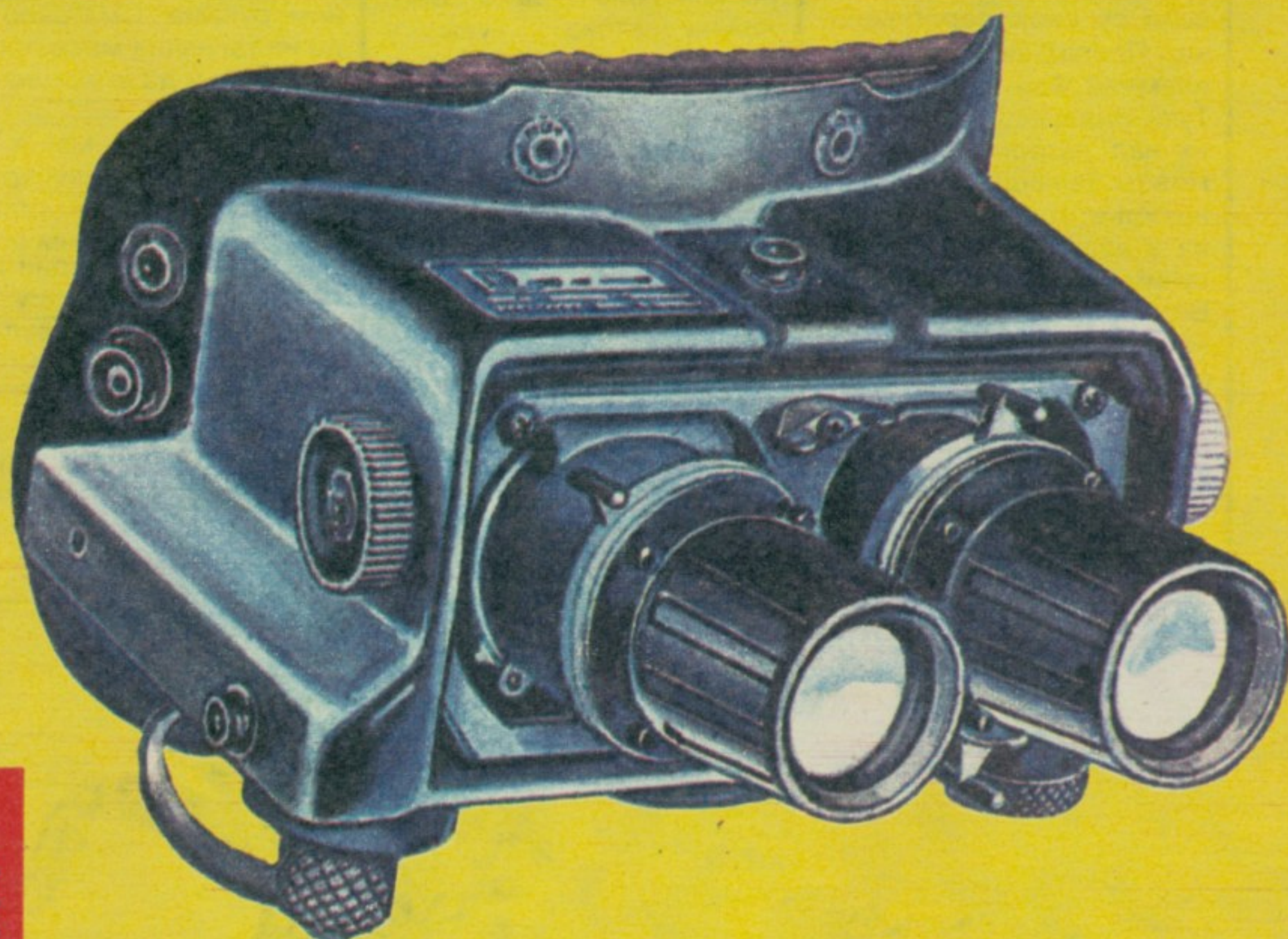
У ПОМРЧИНИ

КАО

ЕЛЕКТРОНСКЕ
ОЧИ
СОКОЛОВЕ

ПОДНЕ

Човек се већ дуго довија како да савлада помрчину. Од пећинских ватри до електрицитета, какав напредак! Очигледно, мрак више није проблем. Постоје, међутим, околности када је дискреција преко потребна и то намеће потребу за новим проналасцима. Управо зато војска се већ двадесетак година бави истраживањима која су до пре десет година била супертајна. Сврха тих истраживања: видети а не бити виђен. Када је, седамдесетих година, тајна „проваљена“, апарати су већ прилично усавршени. Људи су почели да их примењују у разне сврхе и решили гомилу тешкоћа у извесним делатностима. Но, о том потом.

Тачка по тачка

Треба појачати контрасте слике која их готово и нема и чија је светлост толико слаба да ју је немогуће опазити голим оком. Слика се, попут новинске фотографије, састоји од милион тачкица различите јачине. Све се, дакле, своди на то да се свака од тих тачкица „обрађује“ посебно, да им се увећава луминозност и контраст једне наспрам друге, не реметећи при том основне односе.

Фотони у каналу

Једино су оптичка влакна у стању да пренесу слабе фотоне које емитује једна тачка слике. Потребно је, при том, да та влакна буду што финија како би

Опремљени оваквим даогледима царинници ће видети много више од мара цигарета. Они ће једноставно разликовати све детаље тајног искрцавања робе. Откриће распоред криминарских страна и њихове бродове у заливу. Тада ће радио-везом позвати појачање које ће дојездити колима са погашеним фаровима и захваљујући даогледима за ноћно посматрање опколиће прекршиоце.

дефиниција слике била задовољавајућа. Рецимо, нарочит двоглед за ноћно осматрање Litton M 909 успева да у објектив промера 19 mm увуче сноп од 17 милиона оптичких влакана дебљине петнаест хиљадитих делова милиметра. На овом нивоу танушности влакна се називају микро-канали. Финоћа овако добијене слике је веома задовољавајућа и износи око трећину дефинисанос-

ти какву омогућава савремени фотографски филм високе осетљивости.

Фотони као електрони

Микроканали воде до флуоресцентног екрана где се фотони са слике претварају у електроне по систему: један фотон – један електрон. На овом ступњу још нема никаквог појачања. Флуоресцентни екран чини у ствари фото-

-катоду наспрам кога се у истој цеви налази други екран – анода. У тој цеви, између два екрана, долази до појачања.

Појачање 1: убрзање електрона

Између негативне катоде и позитивне аноде уводи се, уз помоћ минијатурне батерије од 2,8 волти, електрично поље од 6000 волти које снажно убрзава

кретање електрона ка екрану аноде. Тај судар са анодом одговара појачању од 10.000. На тај начин раде инструменти прве генерације од пре десетак година. А да би се добило појачање 20.000 веће, треба удвостручити или утростручити број цеви, што опет прилично увећава апарат. Но, пре неколико година друга генерација производа забележила је значајан напредак.

Појачање 2: електрони се множе

Између катоде и аноде ставља се сада зид микро-канала, налик на погачицу, који умножава електроне феноменом званом „секундарна емисија“. Упоредност канала у тој „погачици“ присиљава електроне који долазе са катоде да ударају о зидове и одскачу. Сваки удар ствара нове електроне. Тако, на пример, под претпоставком да сваки електрон који одскачи произведе два нова електрона, у случају да приликом проласка кроз микро-канал „погачице“ одскачи пет пута тај електрон практично направи 32 друга електрона. Канал у који уђу три електрона произвешће, дакле, 96 електрона. На тај начин долази до још једног појачања од 10.000, што све у свему чини 20.000.

Електрони поново фотони

Анода региструје ту појачану слику и преводи је на свом флуоресцентном екрану у фотоне који су видљиви за око. Само, слика је изврнута. Оптичка призма могла би је исправити али је ипак изабрано практичније решење: сноп спирално упредених микро-канала који обрће слику за 180 степени чинећи је изванредно читком на последњем екрану чији фосфор даје призору зелени тон, боју на коју је људско око најосетљивије.

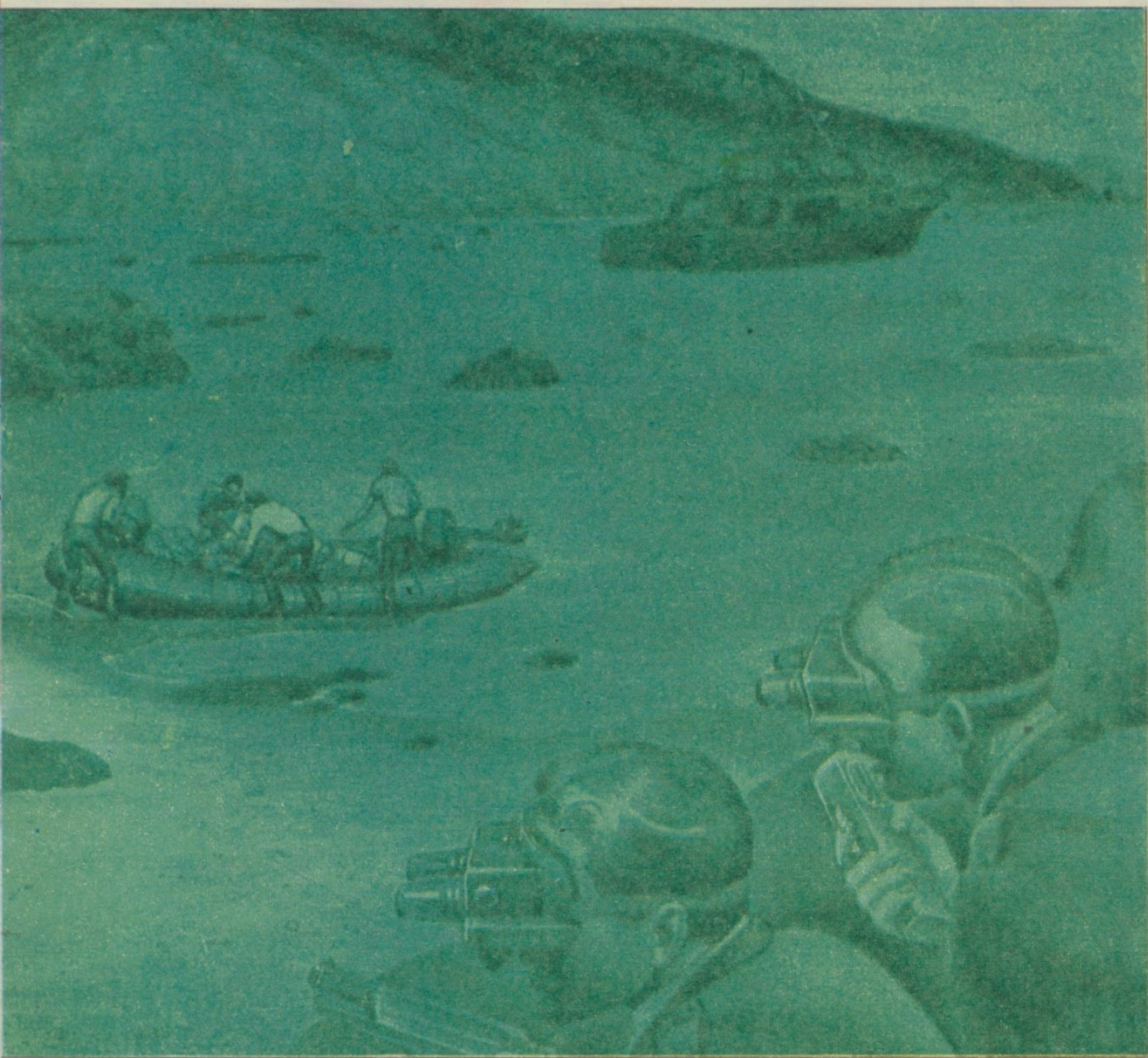
Неколико примена

Појачање светла које допушта осматрање а при том не мења средину у којој ради примењује се у ентомологији (при ноћном посматрању термита, итд), проучавању дивљих животиња, ноћном риболову, посматрању под микроскопом крхких предмета, те у сваком другом осматрању: захваљујући овом изуму могуће је уз помоћ ТВ-камере успешно надгледати пространа складишта и при слабом осветљењу. Тиме се служе и полицијске патроле, екипе које истражују планинске и поморске несреће моћи ће да раде дононоћно и тако спасу многе животе. Такође, висока осетљивост омогућава примену код ултрабрзих феномена као и у осцилоскопији, изради брзих клишеа у астронимији. У радиологији овај изум значајно смањује изложеност X-зрачењу а истовремено омогућава много бољи квалитет клишеа.

И. Б.

Појачање светла у комбинацији са ласером слабе снаге AIM-1 причвршћеним за оружје. Ласерски зрак невидљив је голим оком. Стрелац га пак усмерава по вољи. Траг зрака види се кроз ноћни двоглед као бела пилула (на слици) и тако обезбеђује сигуран погодак.

ХИТ ХИТ
ХИТ ХИТ
ХИТ ХИТ
ХИТ

ИЗЈАВА НЕДЕЉЕ

„Убијање животиња да бисмо их јели толико је неприродно и гадно да би морало законом да се забрани. А толико људи сматра то сасвим обичним...“

Криси Хајнд, „Притендерс“

BIG LOVE

Looking out for love
In the night so still
Oh I'll build you a kingdom
In that house on the hill
Looking out for love
Big, big love

You said that you love me
And that you always will
Oh you begged me to keep you
In that house on the hill
Looking out for love
Big, big love

I wake up alone
With it all
I wake up
but only to fall

Looking out for love
Big, big love
Just looking for love
Big, big love

ТРАЖИЛИ СТЕ
ПЕСМУ

Музика и текст: Линдзи Бакингем
(Lindsey Buckingham):

Изводе: „Флитвуд Мек“ („Fleetwood Mac“)

ИЗ

ДРУГОГ

УГЛА

4x1="U2"

Слева надесно:
Адам,
Боно,
Ед
и Лари – „U2“

ЗА „U2“ НИКАКО СЕ НЕ МОЖЕ РЕЋИ ДА СУ НЕПОЗНАТА ГРУПА, ЈЕР СЕ ЊИХОВЕ ПЛОЧЕ И ТУРНЕЈЕ УВЕК ЧЕКАЈУ И ПРАТЕ СА ПУНО ПАЖЊЕ. МИ СМО ПОСЛЕДЊИ ПУТ ПИСАЛИ О ЊИМА ПОВОДОМ ЊИХОВОГ ШЕСТОГ АЛБУМА „ЏОШУИНО СТАБЛО“ („THE JOSHUA TREE“). У МЕЂУВРЕМЕНУ ЈЕ ОВА ПЛОЧА ПОСТАЛА НАЈПРОДАВАНИЈИ ЛП 1987. ГОДИНЕ У ВЕЛИКОЈ БРИТАНИЈИ. САДА ВАМ ПРУЖАМО ПРИЛИКУ ДА ЧЛАНОВЕ ОВЕ ГРУПЕ УПОЗНАТЕ ИЗ НОВОГ УГЛА. ДАКЛЕ, „U2“ („ЈУТУ“), ЈЕДАН ПО ЈЕДАН – ПРИВАТНО

Адам Клејтон (Clayton) – бас гитара

Рођен је 13. марта 1960. године. Често га називају забавном страном групе, пошто је од свих чланова најсклонији шали и забавама разних врста. Ипак, иза те спољашњости крије се врло озбиљан музичар и бизнисмен. Током првих година рада групе обављао је дужност менаџера и доказао се као изузетан стручњак за пословна питања (чак и данас радо баши око на све уговоре).

Време на турнејама често проводи у друштву тако да му се догађа да целу ноћ остане на ногама. Вероватно је то један од разлога што је највећи љубитељ кафе од свих чланова групе. Ујутру почиње да „функционише“ тек после неколико шољица.

Када није на путу, потпуно мења начин живота. Најчешће је у својој кући у Даблину где гледа телевизију или кува.

Музички укус му је прилично „обичан“ – воли Спрингстина, Шаде и Џорџа Торогуда. На турнеје често носи и по стотинак касета којима прекраћује време током путовања. ■

И ТО СЕ ДОГАЂА

ВЕЛИКА ЉУБАВ

Тражећи љубав
У тој тихој ноћи
О, саградићу ти краљевство
У тој кући на брду
Тражећи љубав
Велику, велику љубав

Рекла си да ме волиш
И да ћеш увек
Молила си ме да те чувам
У тој кући на брду
Тражећи љубав
Велику, велику љубав

Будим се сам
Са свим тим
Будим се
Али само да паднем

Тражећи љубав
Велику, велику љубав
Само тражећи љубав
Велику, велику љубав

БУКА И МУКА

Сваког лета „Вембли стадион“ у Лондону постаје позорница на којој највеће светске рок звезде одржавају своје највеће концерте у Великој Британији.

Недавно смо писали о групи „Џенезис“ и њиховом рекорду од четири узастопна наступа на том простору, а недуго после њих на истом месту појавила се и Мадона. Непосредно пре њених концерата догодила се једна занимљива ствар због које и пишемо ове редове. Становници околине стадиона упутили су протестно писмо у ком траже да се забране ови као и сви предстојећи концерти на овом месту јер „стварају велику буку, а и посетиоци се дрско и недолично понашају“.

Захтеву ових мирних грађана које је музика почела да угрожава, у првом покушају није удовољено. Видећемо да ли ће се њихови протести наставити и хоће ли уродити плодом. Остаје нејасно само једно: с обзиром на штете и нередје који избијају после фудбалских утакмица, било би много логичније да је неко тражио да се са „Вемблија“ протера фудбал.

Боно – вокал

Пол Хјуисон (Paul Hewson), далеко познатији по надимку Боно, рођен је 10. маја 1960. и он је у ствари заштитни знак групе. Како гласом тако и појавом. Његова најзначајнија, и најкарактеристичнија, особина је говорљивост. Он није брбљивац који просипа речи у празно, говори паметно – нико није забележио да му је понестало речи да нешто објасни.

Како не жели да ограничи своје говорне способности само на матерњи енглески језик, Бона занимају и многи страни језици, највише француски и шпански.

Познат по песмама са политичким темама које упорно пише и снима, сакупља и страну поезију, нарочито афричку, индијску и француску. Своје политичко опредељење назива „агресивни пацифизам“.

Осим поезије воли и филмове. Међу омиљеним су му: „Дипломац“, „Господар мува“, „Лимени бубањ“... Од глумица највише цени Ким Новак. Труди се да буде у току са савременом светском продукцијом и иде у биоскоп кад год може. То, наравно, није често јер кад „U2“ почну да свирају, слободни дани су више него реткост.

Не треба посебно напомињати да воли и музику. На списку онога што највише воли налазе се: „The Wild, The Innocent and The E Street Shuffle“ – Бруса Спрингстина; „Happy Xmas (War Is Over)“ – Џона Ленона (иначе, први сингл који је Боно добио); „Hello Hargray“ – Алис Купера (други Бонов сингл); „Alternative Ulster“ – групе „Стиф Литл Фингрз“; „Ol' Blue Eyes“ – Френка Синатре, теме из филмова „Поноћни експрес“ и „Добар, лош, зао“... ■

Еу (Edge) – соло гитара

Еу, именом и презименом Дејв Еванс (Dave Evans), рођен је осмог августа 1961. године. По особеном приступу гитари и начину свирања један је од најзначајнијих светских гитариста. Но, није манијак који даноноћно „копа“ и пребира по жицама. Када заврши концерт или пробу, пакује свој инструмент и заборава на њега.

Уздран је и ћутљив исто онолико колико је Боно причљив. Обожава кошуље закопчане до грла у које се просто увуче и ретко даје знаке живота. Понекад му се деси да се насмеје и то је догађај који сви присутни дуго памте.

Ожењен је и има ћеркицу Холи (Holly). Највише времена, када није с групом, проводи код куће. Хоби му је видео и његове скривене тајне проучава са истом озбиљношћу и упорношћу као што чини и с гитаром. На турнеје обавезно носи видео камеру и све што му се учини занимљиво снима, са озбиљношћу и заносом правог филмског ствараоца. Труди се да све што може примени у спотовима које група снима.

Осим видеа воли и скијање, али компаније које осигуравају турнеје групе обавезно у уговоре уносе клаузуле које му то забрањују, тако да се спуштањем низ снежне падине Еу све мање бави.

Међу његовим омиљеним извођачима налазе се представници врло различитих музичких праваца: „Токинг Хедс“, Грејс Џоунс, „Аларм“, „Симпл Мајндс“, „Блек Јухуру“, „Секс Пистолс“, „Биг Кантри“...

Осим гитаре, Еу повремено свира и клавијатуре. ■

Лари Милен Јуниор (Larry Mullen, Jr.) – бубњеви

Рођен 31. октобра 1961. године, Лари је, у сваком погледу, најмлађи и најповученији члан групе.

Уопште не разговара са новинарима, што многи тумаче као стидљивост. Врло погрешно, јер је он особа сасвим сигурна у себе, али не жели да губи време.

Спреман је за шалу и забаву, али истовремено врло опрезан и чак цангризав када су његове ствари, а нарочито бубњеви у питању. Склон је да о њима води и више рачуна него што је објективно потребно.

Међу музичарима који су утицали на њега истиче цез бубњаре уопште, а од појединаца бившег бубњара групе „Лед Цеppelin“ – Џона Бонема. Воли да прича са колегама о свирању бубњева, тако да ужива када његова група води и пратећи састав на турнеји. Још ниједан бубњар групе која је свирала пре „U2“ није упознао Ларија а да му овај није поклатио доволно палица за годину дана свирања.

Иако је одавно „свој човек“, још живи у родитељској кући.

Интервјуе уопште не даје, а онедавно све чешће избегава и фотографисање. ■

ФАНТАСТИКА

Уређује
др Зоран Живковић

Том. „Употребљавамо ми и друга имена.“

„На стотине Томова седело је поред мене“, зарежа Старац.

„Често употребљавамо исто име, Старче, али сваки пут га другачије изговарамо. Ја нисам Том или Том или Том. Ја сам Том. Уочаваш ли разлику?“

„Каква је то бука?“ упита Старац.

„стиже галактички представник“, поново му објасни Том. „Представник са Сиријуса, звезде у сазвежђу Ориона. Обилази град. Ово је први пут да једно биће са неког другог света долази у посету Земљи. Влада велико узбуђење.“

„У стара времена“, рече Старац, „имали смо праве представнике. Љу-

ди из Париза, Рима, Берлина, Лондона, Париза... Долазили су уз помпу и формалности. Изазивали су ратове. Склапали мир. Униформе, пушке и церемоније. Храбра времена! Узбудљива времена!“

„И данас живимо у храбром, узбудљивом времену, Старче.“

„Не живите“, одбруси Старац. Затим стаде слабашино да лупа штапом. „Нема страсти, љубави, страха, умирања. Нема узавреле крви која кола венама. Сви сте тако логични. Сви разумни. Сви сте Том, Дик и Хари.“

„Није тачно. Старче. Ми волимо. Имамо страсти. Плашимо се многих ствари. Оно што теби недостаје је зло које смо уништили у себи сами-ма.“

„Све сте ви уништили! Уништили сте човека!“ повика Старац. Он упре дрхтавим прстом у Тома. „Ти! Колико крви тече твојим венама?“

„Ниједна кап, Старче. Ја у венама имам Тамарин раствор. Крв не подноси радијацију, а ја вршим истраживања са горивом за фисију.“

„Немате крви“, закрча Старац. „А немате ни костију.“

„Нису баш све замењене, Старче.“

„А немате ни нервна влакна, а?“

„Нису баш сва замењена, Старче.“

„Немате крви, немате костију, немате петље, ни срца. А ни интимне делове. Шта радите са женама? У којој мери сте механичка бића?“

„Не више од шездесет процената, Старче“, насмеја се Том. „Ја имам деце.“

НЕПОПУСТАЉИВАЦ

Антологија
мини

SF

приче

Алфред
Бестер

У стара времена“, поче старац, „постојале су Сједињене Државе, Русија, Енглеска, Русија, Шпанија, Енглеска и Сједињене Државе. Земље, Суверене државе. Нације. Народи света.“

„Данас постоје народи света, Старче.“

„Ко си ти?“ изненада упита Старац.

„Ја сам Том.“

„Том?“

„Не, Старче, Том.“

„Рекао сам Том.“

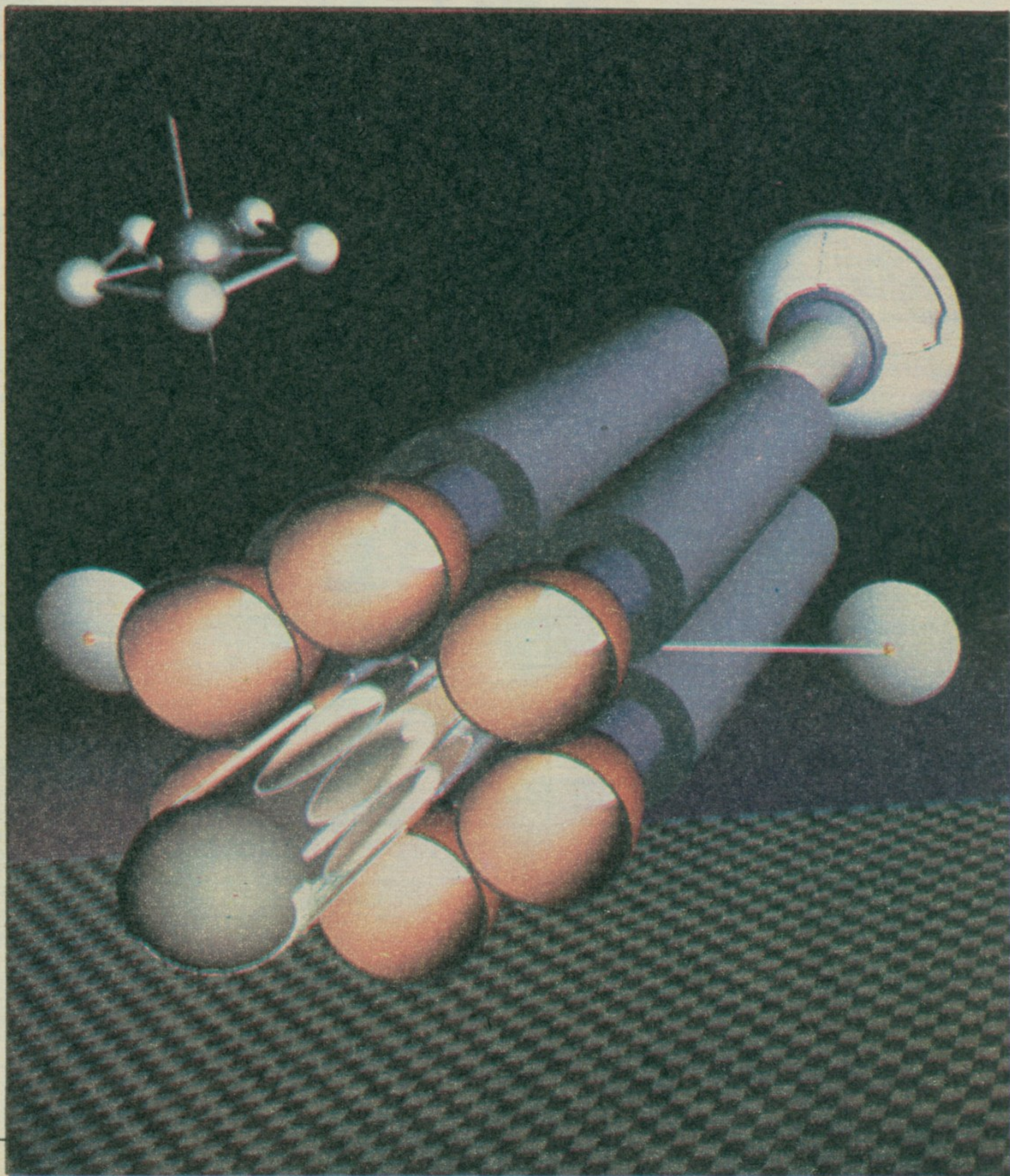
„Ниси правилно изговорио, Старче. Изговорио си име једног другог Тома.“

„Сви се ви зовете Том“, примети мрзовољно Старац. „Сви се зову Том, Дик или Хари.“

Он седе, дрхтећи на сунцу и мрзећи пријатног младића. Налазили су се на широкој веранди испред његове болничке собе. На улици испред њих налазило се мноштво привлачних мушкараца и жена, сви су нешто ишчекивали. Негде у том белом граду чуло се гласно клицање, узбудљив немир који се лагано приближавао.

„Погледај их само.“ Старац упрештап који је подрхтавао у његовој руци према улици. „Све сам Том, Дик и Хари. Све сама Дејзи, Ени и Мери.“

„Није тако, Старче“, осмехну се

„А остали Томови, Дикови и Харији?”

„Од 30 до 70 посто, Старче. И они имају децу. Оно што су људи твога времена чинили са зубима то ми радимо са читавим телом. Нема у томе ничег лошег.”

„Ви нисте људи! Ви сте машине!” повика Старац. „Роботи! Чудовишта! Ви сте уништили човека.”

Том се осмехну. „Искрено говорећи, Старче, човек и машина и машина и човек су се толико измешали да је тешко направити разлику. Ми се више ни не трудимо. Задовољни смо што можемо срећно да живимо и радимо. Прилагодили смо се.”

„У стара времена”, рече Старац, „сви смо имали права тела. Крв, кости, нерве и петљу. Попут мене. Радил смо и знојили се, волели и борили се, убијали и живели. Ви не живите... ви прилагођени суперљуди... машински људи... полуодгојена копијад од киселине и сперме. Нигде не видех ниједан задат ударац, украден пољубац, сукоб, живот. Како само жудим да поново видим прави живот... а не ту вашу машинску имитацију.”

„То је древна болест, Старче”, одврати озбиљно Том. „Зашто не дозволиш да те реконструишемо и излечимо? Ако би дозволио да ти заменимо жлезде са унутрашњим лучењем, обновимо рефлексе и...”

„Не! Не! Не!”, узбуђено повика Старац. „Ја нећу да постанем још један Том.” Он се изви из своје столице и стаде да удара пријатног младића штапом. Од неочекиваног удара младићу прсну кожа на лицу и он запањено викну. Још један пријатни младић истрча на веранду, шчепа Стараца и врати га у столицу. Затим се окрену према Тому који је пипао хладну течност што је излазила из посекотине на његовом лицу.

„Је ли све у реду, Томе?”

„Није велика штета.” Том са страхопоштовањем погледа Стараца. „Знаш, мислим да је стварно хтео да ме повреди.”

„Свакако да јесте. Сада си први пут са њим, зар не? Требало би да га чујеш како псује и како се иначе понаша. Какав је то само стари неисконструисани отпад. Прилично се поносимо тим старим момком. Јединствен је. Музеј патологије.” Други младић седе поред Стараца. „Остатку ја мало с њим. Иди да видиш представника.”

Старац се тресао и плакао. „У стара времена”, подрхтавао му је глас, „било је храбрости и јунаштва, духа, снаге, црвене крвце, храбрости и јунаштва...”

„Хајде, хајде, Старче”, оштро га прекину његов нови саговорник, „поседујемо и ми све то. Када реконструишемо неког човека, ми му само одузмемо оно што је труло у његовом уму и телу.”

„Ко си ти?” упита Старац.

„Ја сам Том.”

„Том?”

„Не Том. Нити Том. Том.”

„Променio си се.”

„Ја нисам онај Том који је овде био малопре.”

„Сви сте ви Томови”, повика жалобно Старац. „Сви сте ви од Бога заборављени Томови.”

„Не, Старче. Сви смо ми различити. Само што ти то ниси у стању да уочиш.”

Бука и клицање се приближише. Напољу на улици испред болнице гомила стаде узбуђено да виче. Улица се рашчисти. Далеко низ улицу наједном засија бакар и зачуше се први пулсирајући звуци музике која се приближавала. Том ухвати Стараца под руку и подиже га из столице.

„Приђимо огради, Старче”, рече он узбуђено. „Дођи да видиш представника. Ово је велики дан за мајку Земљу. Коначно смо потписали уговор са звездама. Почине ново доба.”

„Сувише је касно”, промрмља Старац. „Сувише касно.”

„Како то мислиш, Старче?”

„Требало је да ми пронађемо њих, а не они нас. Требало је да ми будемо први. У старим данима ми бисмо били први. У старо доба било је храбрости и одважности. Борили смо се и истрајавали...”

„Ево га”, повика Том показујући низ улицу. „Зауставио се код Института... сада излази... приближава се... Не. Чекајте! Поново се зауставио... у центру. Какав изванредан потез. Ово није само обилазак. Он врши инспекцију свега.”

„У стара времена”, мрмљао је Старац, „дошли бисмо с ватром и олујом. Марширали бисмо чудним улицама са оружјем о боку и пркосом у очима. Или ако би они дошли први дочекали бисмо их снажни и пуни изазова. Али не и ви... машински полупотомци... лабораторијски суперљуди... прилагођени... реконструисани... безвредни...”

„Изашао је из центра”, узвикну Том. „Приближава се. Погледај добро, Старче. Никада немој заборавити овај тренутак. Он...” Том застале и грозничаво удахну ваздух. „Старче”, рече он. „Зауставиће се код болнице!”

Сјајна кола зауставише се испред болнице. Оркестар је и даље свирао у у ритму, полетно, весело. Гомила је брујала. Људи у колима су се осмехивали, показивали, објашњавали. Галактички представник се подигао у свој својој висини, изишао из кола и кренуо према степеницама које су водиле на веранду. Пратња је ишла за њим.

„Ево га долази!” повика Том, те и сам поче да испушта неке збркане гласове одушевљења.

Старац се изнова одвоји од оgrade. Прође поред Тома и свих других Томова, Дикова, Харија, Дејзи, Ени и Мери који су испуњавали веранду. Пробијао се помоћу свог танког, опаког штапа док се није нашао лицем у лице са галактичким представником на врху степеништа. Тренутак је са ужасом и одвратношћу зурio у то лице богомољке, а затим је повикао: „Поздрављам те. Једино те ја могу поздравити.”

Он подиже штап и распали њиме преко тог лица свом снагом.

„Ја сам последњи човек на Земљи”, повика он. □

SF

ЗАНИМЉИВОСТИ

Водећи амерички часопис за праћење збивања на пољу научне фантастике у САД објавио је добитнике награда које овај месечник додељује сваког јуна за стваралаштво на пољу SF жанра и епске фантастике. Ево лауреата за 1987.

SF роман: Орсон Скот Кард, „Говорник у име мртвих”

Роман епске фантастике: Џин Вулф, „Војник магле”

Први SF роман: Џег Мекдивит, „Херкулов текст”

Небелетристичко дело: Брајан Олдис и Дејвид Вингроув,

„Појанка од билion година”

Кратки роман: Луиз Шепард, „R&R”

Новела: Дејвид Брин, „Тор среће Капетана Америку”

Прича: Исак Асимов, „Роботски снови”

Збирка: Џон Верли, „Плави шампањан”

Антологија: Гарднер Дозонс, Треша годишња антологија

најбољих годишњих SF прича

Илустратор: Мајкл Вилен

часопис: F&SF

Издавач: „Ballantine/Del Rey”

SF

КВИЗ

Као и увек, ево најпре одговара на питања из прошлог броја:

1. Жан Клод Форест

2. Едвард Белами

3. 1975.

А сада ево поново прилике да SF свезналице провере праве размере свог (не)знања:

1.

Ко је режирао филм „Рат светова”?

2.

Које је године рођен Жил Вери?

3.

Ко се крије изa псеудонима „Веркор”?

ЈЕДИНСТВЕНЕ РЕСТАУРАЦИЈЕ

КАО ШТО СМО ОБЕЋАЛИ У
ПРОШЛОМ
БРОЈУ ПОЧИЊЕМО СА
СЕРИЈОМ
ТЕКСТОВА О
КОМПЈУТЕРСКОЈ ОБРАДИ
УМЕТНИЧКИХ ДЕЛА И
НОВОЈ ГРАНИ
ПРОГРАМИРАЊА –
ТАКОЗВАНОМ
„IMAGE PROCESSING“-у...

О овој теми је својевремено часопис BYTE посветио готово цео број: тема је изазвала велико интересовање, јер рачунари, мало-помало улазе у свет уметности, тачније ликовне уметности и филма. Што се тиче овог првог, ту чак и власници малих рачунара имају нека своја искуства: један од упечатљивијих страна сваког рачунара, а посебно оних који су специјализовани за игре, је управо графика (у боји, наравно) и анимација. Графику, скринове, наслове, слике итд. више не праве хакери или програмери-ентузијасте. Са повећањем графичких могућности рачунара, упошљавају се прави уметници. Јер, шта вреди да рачунар има неке изузетне графичке потенцијале када они нису искоришћени... Исто важи и за анимацију, која је отворила рачунарима врата и у филмску уметност.

На крају крајева, ако имате где, погледајте филмове TRON или THE LAST STARFIGHTER: сцене борбе у овом другом потпуно су изведене уз помоћ компјутера,

док је TRON познат по томе што је већина ствари креирана рачунаром... Но, да погледамо прво шта је то у ствари IMAGE PROCESSING.

Увод и почеци

Већина експоната које срећемо у музејима или ликовним галеријама (све врсте дводимензионалних слика, на пример, или скулптура које су наравно тродимензионалне) не налазе се у онаком стању као када су произашли из руку неког уметника. Веће или мање промене морају се кад-тад догодити, макар експонат само стајао недирнут на једном заштићеном месту од свог постанка. Стање предмета који су од историјске важности је још горе: године и векови проведени под земљом остављају трајне последице које су у сваком случају непоправљиве, јер немогуће је тотално верно копирати оригинал. Често није могуће наслутити чему је одређено оруђе или предмет служио, искључиво

зато што је у изузетно лошем стању. Слике временом, због утицаја ваздуха и околине на њих, губе боје које је користио сликар. Скулптуре, изложене често безобзирним посетиоцима трпе тоне прашине на себи, као и додире прстију тих истих људи, па и њих нагриза „зуб времена“. Комплетна листа уметничких предмета и проблема који настају у њиховом одржавању и испитивању (што нас посебно овде занима) је изузетно обимна: у та дела спадају предмети: од оних најситнијих (и на изглед најнеугледнијих) до монументалних грађевина као што је Таџ Махал.

Да пређемо на ствар: експонате који се налазе по музејима археолози, уметници и сл. треба по-

некад да рестаурирају, оправе или једноставно проуче. До сада су коришћене многе технике које су измишљане све у циљу што лакшег и (што је најважније) прецизнијег проучавања сваког дела уметничког дела који би помогао у његовој рестаурацији. На основу оригиналних потеза четкицом или

ЗАБАВНИКОВ СВЕТ КОМПЈУТЕРА

неким другим оруђем за рад (у случају скулптура или предмета који су у прошлим вековима служили или за обраде или за свакодневну употребу) могуће је поновити исте да би се добила верна копија, да би се могао наслутити разлог настанка дотичног предмета или његова старост.

До сада су коришћени углавном X-зраци који су нашли и примену и у другим областима науке (нпр. медицина), мада је веома распрострањена и електронска микроскопија, неутронска радиографија, термолуминисценција, а рафија, термолуминесценција, а са развојем ласерске физике и ласери. Пошто су уз помоћ горе наведених техника сакупљени сви потребни подаци, ту сада у посао ускичае рачунар. Сама машина није могла да проучава предмет који нас занима, али са унесеним подацима, све постаје могуће. Један

од једноставних послова (у случају предмета који су нађени током археолошких ископавања) је проналажење делова предмета који су се нашли ту услед утицаја неповољне средине на предмет. Тако, хемијски елементи који је рачунар одредио као примесе, одн. делови који нису оригинално постављени биће означени и касније одстранени, док ће сам предмет бити очишћен и спреман да се појави у неком музеју.

Веома је важно прво одредити старост предмета. Како је одређивање старости неког метала, на пример, већ опробана техника, такође је врло могуће да ће се на исти начин одредити (отприлике) и старост предмета који нас занима. На основу података које знамо од раније, знамо и технике које су примењиване у време настанка, као и одређене „струје“ које су владале у уметности, као и облици који су били „популарни“ (углавном примењивани), карактерис-

тични за одређену цивилизацију, еру или географски положај цивилизације (ако се може говорити о њој) у којој је предмет настао. На основу тога, и претпоставке да је уметник (у овом тексту се употребљава углавном израз „уметник“, мада би можда било тачније рећи „творца“, јер су често у питању предмети који су у рано доба људске расе коришћени у свакодневној употреби) унео одређене личне визије и уз претпоставку да је можда користио одређене иновације или неубичајене црте на свом делу, посао проучавања би могао тећи врло добрим током.

Да се разумемо: рачунар овим не одређује уметничку ни историјску вредност дела. Он ради посао који је можда још важнији: он човеку даје податке на основу којих је стручњак у стању да одреди: — да ли је предмет стварно аутентичан, — да ли је карактеристичан за еру у којој је настао или је само уметничко одступање од општег правца — и на крају, колика је његова стварна вредност.

Људско око је у стању да сагледа ствари, али често мозак бива заведен одређеним појединостама које се чине важне мада то у ствари нису. Потребно је време да се одређени предмети или уметничко дело сагледа у целини, да се проучи сваки уметников потез, да се пажљиво проучи са свих страна и на крају да суд о њему. Све ове претходне послове изводи рачунар. Човеку остаје само да на основу добијених података да своје мишљење. Проучавањем оригиналних уметничких дела, могуће је сакупити комплетне податке о њему и створити копије, врло блиске оригиналу и то са бојама које су оригинално намештене (што је слика старија, боје постепено тамне и немају оригиналну животност). Помоћу истих података, могуће је и лако пронаћи копије које се представљају јавности као оригинали...

Да Винчи? неколико векова касније

Када је најзад рачунар нашао своје место под сунцем на овом пољу, група научника је уз помоћ снажног CRAY-овог графичког система почела да проучава дела једног од најблиставијих умова: Леонарда да Винчија.

Да Винчи се осим сликарством бавио и многим пословима, па је у своје време запамћен као успешан конструктор. Између осталог, бавио се и војним и цивилним пословима, мада је и поред мноштва обавеза иза себе оставио велики број ликовних дела: Тајну вечеру, Мона Лизу итд.

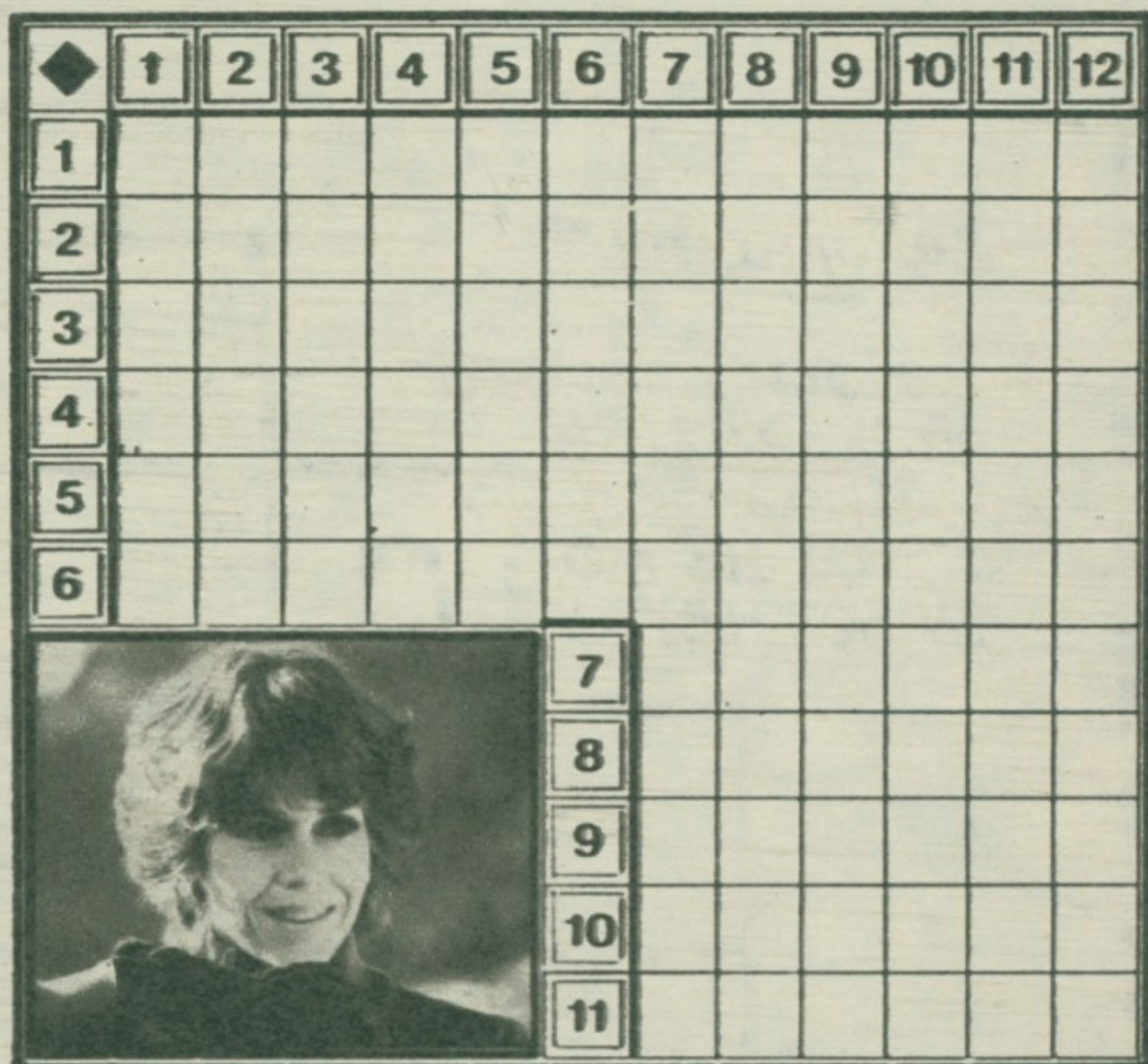
Но, пошто смо се у овом тексту оријентисали само на компјутерско проучавање Да Винчијевих дела, нећемо се више задржавати на његовој биографији и делу: најбоље је да о томе сами прочитате у некој од бројних књига. Или бар нешто до следећег броја када настављамо текст о IMAGE PROCESSING-у и Да Винчијевом делу.

Никола Попевић

Илустровао: Љубомир Милојевић-Љубац

ЕНИМАТИКА

Припремају: М. Јеленковић и З. Зељковић

БЕЛА УКРШТЕНИЦА

Ова укрштеница се решава тако што сами уписујете црна поља. На крају сваког водоравног и усправног низа описа речи наведен је у загради број црних поља која се налазе у том реду.

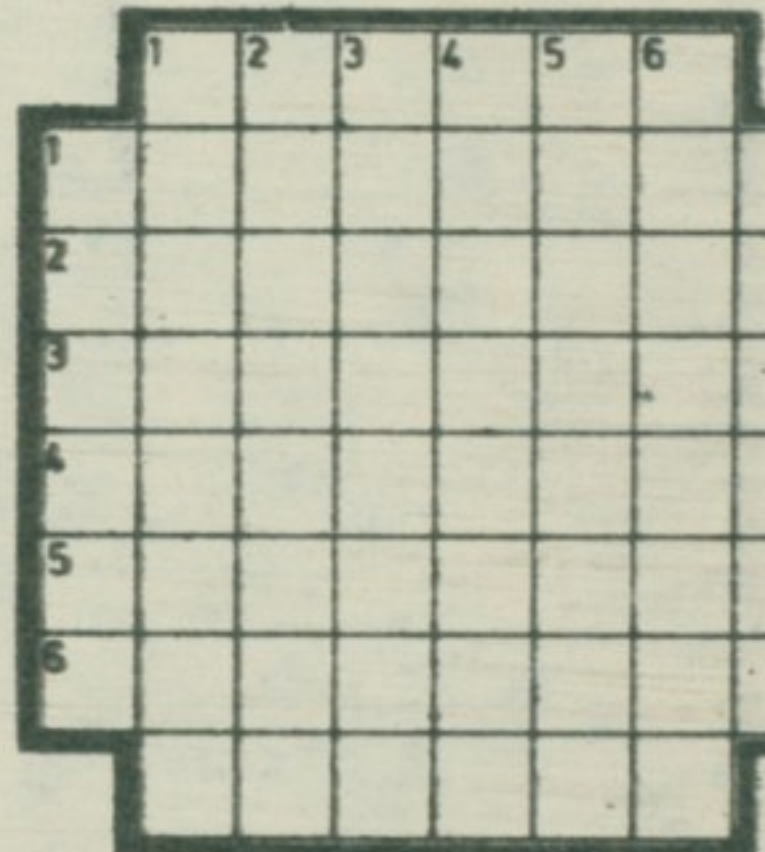
ВОДОРАВНО: 1. Град у Енглеској, поред Оксфорда најзначајнији универзитетски центар — Зенонова стоичка школа (1), 2. Радник за апаратом — Краћи назив за Естонца (1), 3. Деспотска владавина — Место у Србији код Гуче (1), 4. Напустити — Политичар Зимбабвеа, Џошуа (2), 5. Становник европске државе — Распуст (1), 6. Скраћеница јужноамеричког фудбалског савеза — Фармацеут (1), 7. Археолошко налазиште код Суботице — Символ азота (1), 8. Скраћеница једног инсектицида — Грчко слово (1), 9. Уранов природни сателит (0), 10. Прилично јаки (1), 11. Залог, оно што је поверено на чување (0).

УСПРАВНО: 1. Једна електрода (0), 2. Натпис на надгробном споменику (0), 3. Лука са сервисом за туристичка пловила (0), 4. Најближи рођаци (1), 5. Мала оследа (0), 6. Скраћеница Међународног позоришног института у Паризу — Символ фосфора (2), 7. Име и презиме америчке глумице са слике — Ознака за ампер (1), 8. Полигон за лансирање ракетних пројектила (1), 9. Символ сумпора — Есхилова трагедија (2), 10. Наука о топлоти — Име шахисте Тимана (1), 11. Наш тенисер, Марко — Већи водени токови (1), 12. Коњи у народним песмама — Врста пластичне масе (1).

МАГИЧНИ ЛИК

А, БРА, ГЛЕ, ГРАМ, ДА, ЖА, КЛА, КРЕ, ПА, ПО, НАЦ, О, ПА, ПО, РА, РА, СТА, ТА, ТАЧ, ТО, У.

ВОДОРАВНО И УСПРАВНО: 1. Својеручни потпис, 2. Фабрика стакла, 3. Оснивач, утемељитељ, 4. Зрцало, 5. Један рођак, 6. Особа која понавља некое лаж, полагајује.

ЗА ПРОНИЦЉИВЕ

Скуп речи на левој страни обједињен је неким заједничким својством. Које две од наведених речи на десној страни имају исто својство и припадају наведеном скупу.

КИПОВАТ
ОЛИМПИЈАДА
КАТАРАКТ
КАЛАБРИЈА
ОТИСАК

а) КАТАРНА
б) ФОРТУНА
в) КОНТРОЛА
г) ПРОСПЕКТ
д) КУПОАР

РЕШЕЊЕ НА СТРАНАМА МАЛЕ ПОШТЕ

ПИШИ КАО ШТО ЖВАКЕШ!

Водоравно:

1. Нови производ за жвакање и писање. Деца не могу без њега.

Усправно:

7. Фабрика у којој се производи. 4. Са укусом пеперминта. 20. Са укусом јагоде. 34. Са укусом поморанџе.

38. Са укусом лимуна.

Водоравно

Усправно

ТАЈНА СА ИЗНЕНАЂЕЊЕМ

ПОД ШИФРОМ

- КОМАД ХЛЕБА

И ПОРЕД
НАСТОЈАЊА,
ЗАПАДНИ ВОЈНИ
СТРУЧЊАЦИ НИСУ
УСПЕЛИ ДА ДОЂУ ДО
ПОДАТАКА О НОВОМ
СОВЈЕТСКОМ ЛОВЦУ
ПРЕСРЕТАЧУ. ИПАК,
ДОГОДИЛО СЕ
НЕШТО
НЕО-
БИЧНО

Последњих десетак година стручњаци војног савеза западних земаља, такозваног НАТО-пакта често су се питали шта то Совјети праве. Јер, сателитски снимци начињени 1977. изнад совјетског ваздухопловног опитног центра Раменскоје, говорили су да се на писти испитује нов ловачки авион. Но, и поред свих настојања техничара да „избистре“ фотографије, није се макло од грубих контура летелице. А то је било мало за доношење поузданог закључка.

Требало је доћи до детаљних и тачних података о авиону али су Совјети добро чували тајну. У НАТО-пакту су били узнемирени: совјетски ловац у изградњи схваћен је као опасност којој треба парирати. Уосталом, такво схватање и понашање великих сила у надметању оружјем никога више у свету и не изненађује.

А, онда, неочекивано, пре две године један шведски ловац на рутинском извиђању и снимању изнад Балтичког мора набасао је на две совјетске ратне летелице које су толико мучиле људе у НАТО-пакту. Швеђанин је брзо реаговао и укључио камеру.

Дођите у Рисалу

Одушевљење у штабу НАТО-пакта брзо је спласнуло: на снимцима се јасно видело да нови совјетски ловац личи на америчке F-15 и F-18. Један од присутних је чак узвикнуо:

— То је плунути амерички торнадо!

Што је време више одмицало све више се дола-

зило до уверења да Совјети не би тек тако „преписали“ западњачке ловце и да спољашњи изглед авиона, а он се једино видео на фотографији, не мора да говори много. Тако су се војни стручњаци опет нашли на почетку, са истом бригом и стрепњом.

Тешко је рећи како су се осећали одговорни у НАТО-пакту, али је сигурно да је као гром одјекнула вест да ће Совјети 1. јула 1986. допремити на фински војни аеродром Рисала шест примерака свог новог ловца и приказати га војним стручњацима свих земаља које то занима! Авиони могу да се разгледају до миле воље, скицирају, подаци записују... Предвиђен је и демонстрациони лет!

Вест је у западним земаљама прострујала као сензација године!

Совјети су ишли толико далеко објавивши да ће ловци бити допремљени са аеродрома Кубинка удаљеног 40 километара од Москве где се иначе налази главна школа за обуку пилота специјалних авиона и да ће екипу у Рисали предводити пуковник Лонгиненко!

Обећање је одржано. Тридесет минута пре доласка скупине ловца у Рисалу је слетао транспортни четворомоторац Ан-13 са техничким особљем и уређајима за рад на земљи.

Нови ловац назван је МиГ-29. Име се састоји од почетних слова презимена два славна совјетска кон-

структора — Микојана и Гуревича. Обојица су обучили много инжењера и техничара и створили институт у којем је настало неколико изузетних значајних типова „мигова“.

Још у време кад је снимљен из сателита, МиГ-29 је уведен у документацију НАТО-пакта под шифром „комрад хлеба“! Ништа необично, јер тај војни савез има шифровани код за све источноевропске ратне авионе. А називи су различити: озбиљни, шаливи, необични...

На аеродром у Рисали, разуме се, дошли су углавном западни војни стручњаци. И опет изненађење: од „авиона чуда“ ништа! По ко зна који пут потврдила се народна изрека да су у страху велике очи и да ваздухопловство, као и свака људска делатност, напредује колико и наука. А до одређених научних сазнања пре или касније сви дођу. Питање је само да ли желе да улажу новац у баснословно скупу ствар.

Плати и носи

Наиме, МиГ-29 је ловац пресретац, сјајно урађен, али ни бољи ни гори од врхунских летелица такве

врсте у свету. Тежак око 16 тона, што није мало, веома успешно спречава непријатељске бомбардере у нападачком походу. Са радијусом кретања од 600 километара не може више да учини. Али, ни то није мало, напротив.

По спољашњем изгледу заиста личи на амерички „торнадо“, али има особена конструкциона решења и наоружање.

Мада наоружање није приказано у Рисали, два ловца МиГ-29 снимљена изнад Балтичког мора носила су испод крила по шест пројектила. Наоружању припада и ракета ваздух-ваздух домета 75 километара! Американци је упоређују са својом „АА-10 аламо“. Дугачка је око четири метра и вођена полуактивним радарским системом.

За борбу изблиза, максимално до десет километара, носи пројектил ваздух-ваздух „АА-11 стрела“.

Авион покрећу два турбопостројења типа „тумански Р-33Д“ сваки потиска 81,4 килоњутна. Велика снага! То омогућује да ловац на већим висинама лети брзином од 2,3 маха, а изнад самог тла достиже брзину од 1,2 маха. Изванредно!

Падају у очи наниже закошени проводници вазду-

ха што упућује на сличност са америчким ловцем „F-14 tomcat“.

И још нешто: МиГ-29 има својство непрекорног обрушавања и циљања. Полулоптасти сензор инфрацрвеног система за тражење и навођење ракете налази се непосредно испред ветробрана пилотске кабине и непогрешиво упућује пројектиле.

Кратка стаза за слетање изузетно је значајна за ловце. У том погледу МиГ-29 је у оквиру минимума: довољно је и 500 метара да слети и заустави се, разуме се, помоћу падобрана за кочење. Захваљујући одлично конструисаном стајном трапу и добрим гумама на точковима лако слеће и на помоћни аеродром, чак и на аутопут!

Према западним изворима, до сада је склопљено око стотину ловаца МиГ-29. Совјети се понашају у духу времена: знају да је тајна у науци а не у конструкционим бироима. А ко нема или не жели да улаже новац у развој новог ловца, нека купи готов. Зато су МиГ-29 приказали свету. И... понудили на продају по систему — плати и носи. Јавили су се купци: Индија, Сирија, Финска, Демократска Република Немачка...

М. Тодоровић

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године.

Директор НО „ПОЛИТИКА“
др Иван Стојановић

В. д. руководиоца ООУР-а и в. д.
главног и одговорног уредника
„Политикиног забавника“
Дарко Рибникар

Заменик главног и одговорног
уредника
Зефирино Граси

ИЗДАВАЧКИ САВЕТ

Сима Беговић, Бранка Булатовић,
Милојко Ђоковић, Љубинка Ђуровић,
Љиљана Златковић, Милан Илијин,
Милован Кљајић, Нада Михаиловић,
Душан Петровић (председник), Дра-
гољуб Петровић, Радован Поповић,
Зора Продановић, Радомир Ристић
(заменик), Верица Смиљанић и Ник-
ша Стипчевић. Чланови Савета из
Редакције: Дарко Рибникар, Зефири-
но Граси, Соња Јашовић, Мирјана
Маринковић и Петар Милатовић.

РЕДАКЦИЈА:

Диего Варагић, Радана Весовић, Ол-
га Вукадиновић, Душан Глушац, Бо-
јана Дожић, Светлана Ивановић, Ми-
на Илић, Соња Јашовић (графичко-
технички уредник), Мирјана Крсту-
ловић, Иван Лончар, Мирјана Марин-
ковић (уредник стрипа), Иванка Ми-
ладиновић, Петар Милатовић, Вера
Милићевић, Весна Минић, Нада Не-
вајдић, Вито Недељковић, Биљана
Орловић, Љубомир Патрновић, Зоран
Петковић, Радоје Савић, Весна Соф-
реновић, Војислав Стаменовић, Не-
дељка Сташић, Даринка Тодоровић,
Миленко Тодоровић, Милош Томић и
Бранислава Црномарковић.

СЕКРЕТАРИЈАТ:

Јованка Војводић, Олгица Стаменић
и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ –
ООУР Издања за младе „ПОЛИТИ-
КИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29,
11001 Београд. Поштански факс 124.
Телефони: секретаријат 324-471, ре-
дакција 324-483, техничка редакција
326-620, централа 324-191 и 325-761.
Рукописи, фотографије и цртежи се
не враћају. Огласна агенција: Маке-
донска 35/1, тел. 322-711. На основу
мишљења Републичког секретаријата
за културу СР Србије, број
413-2973-02 од 22. I 1973. године не
плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 300 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:

Тромесечна 3.318 динара, полуго-
дишња 6.636 динара, годишња
13.272 динара

ПРЕТПЛАТА

ЗА ИНОСТРАНСТВО:

Тромесечна 6.636 динара, полуго-
дишња 13.272 динара, годишња
26.544 динара

Претплата се врши на жиро-рачун
број 60801-601-29728 уз обавезну на-
знаку НО „Политика“ ООУР „Продаја“
– претплата на лист „ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК“

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО
У СТРАНОЈ ВАЛУТИ
ГОДИШЊА:

САД	\$ 38.-
СР НЕМАЧКА	ДМ 70.-
ШВЕДСКА	Шкр. 244.-
ФРАНЦУСКА	Ффр. 233.-
ШВАЈЦАРСКА	Шфр. 58.-

Уплате из иностранства слаати на де-
визни рачун НО „Политика“ код „ИН-
ВЕСТБАНКЕ“ – Београд, на рачун
број 60811-620-63-267300-00054 уз
обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА
ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

За штампање овог броја Забавника
одговоран: Миливоје Весовић, руко-
водиоца ООУР-а „Дубока штампа“.

ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM) штампана ствар, штампање; по закону обавезно означавање имена издавача и уредника, одговорних за садржај часописа и листова.

Повратак са Месеца

✉ Још од неуспешног лансира-
ња „Челенџера“ мучи ме јед-
но питање, на које нисам нашао од-
говор. Познато је да је лансирање
сложен посао, који зависи од много
чињилаца. После лансирања капсу-
ла са посадом одваја се од резер-
воара са горивом. Али како се кап-
сула лансира са Месеца, кад тамо
не постоје рампа за лансирање и
разни додаци као на Земљи?

БРАНИСЛАВ ГЕОРГИЈЕВСКИ
Анђе Ранковић 6
91300 Куманово

На снимцима ракета-носача на
космодромима на Земљи лако се
може уочити да се испод и поред
њих налази сложена конструкција
са разним прикључним елементи-
ма. То је такозвани стартни ком-

плекс – који обухвата стартну
платформу и уређаје за монтажу,
опслуживање, предстартни пре-
глед и проверу система ракета-
носача и космичке летелице. Од-
говарајући „стартни комплекс“ по-
требан је и за узлетање са Месе-
ца, али он се своди само на старт-
ну платформу, пошто су сви еле-
менти већ (на Земљи) монтирани,
опслужени и прегледани. Лунарни

модул (висок седам метара), ко-
јим су се по двојница астронома у
програму „Аполо“ спуштала на
Месечеву површину, састоји се из
два дела – одсека за спуштање и
одсека за узлетање. Одсек за
спуштање је доња половина лу-
нарног модула, и он садржи кон-
струкционе елементе, мотор за
спуштање, резервоаре горива за
тај мотор, као и четири „ноге“ са
амортизерима. У горњој половини
модула, одсеку за узлетање, нала-
зе се мотор за узлетање, резерво-
ари горива за тај мотор, средства
за управљање и везу, систем за
одржавање живота, намирнице,
склоп за спајање са командним
модулом, научна опрема и друго.
После боравка на Месецу, астро-
науту се у орбиту враћају у одсеку
за узлетање, при чему им искори-
шћени одсек за спуштање
служи као стартна платформа, ко-
ја, дакле, остаје на површини на-
шег природног сателита. Та старт-
на платформа је, истина, много
мања од оних које су потребне за
ракете на Земљи, али је сасвим
довољно – због тога што одсек за
узлетање има скромне димензије
и масу и зато што је Месечева си-
ла теже чак шест пута мања од
Земљине.

Милтонов изгубљени рај

✉ Реци ми нешто о енглеском
писцу Џону Милтону. Занима
ме шта је написао.

ЈАНИ ШЕШИЋ
78000 Бањалука

Један од највећих песника свет-
ске књижевности Џон Милтон
(1608–1674), по завршеним студи-
јама у Кембриџу проучавао је кла-
сике и путовао. После погубљења
Чарлса I постао је секретар
Државног савета и на том по-
ложају остао све до обнове мо-
нархије 1660. године. Тада је био
затворен и изгубио је већи део
имања. Књижевни рад му се дели
на три периода. У првом је, поред
неколико сонета, објавио поеме
L'Allegro и Il Penseroso, елгију Li-
sidas. У другом периоду, сем неко-
лико сонета, искључиво се бавио

прозом поводом разних верских и
политичких проблема. У трећем
периоду вратио се поезији. Слеп,
сиромашан и разочаран певао је
своја највећа дела: Изгубљени рај,
религиозни еп о побуну Сатане и
његових анђела против небеског
Самодршца, о паду Човека и обе-
ћању о спасењу, затим Враћени
рај, еп о спасењу и Христовој по-
беди над Сатаном.

Где беше тај Елдорадо?

✉ Испричај ми причу о Елдора-
ду.

АНТУН МАТКОВИЋ
Маршала Тита 32
23200 Зрењанин

Похлепа за златом шпанских ос-
вајача и њихове приче о „Златној
земљи“ пуној баснословних драго-
цености пренели су и у Европу ле-
генду о Елдораду. Име ове непос-
тојеће земље потиче од шпанског
израза „ел дорадо“, што значи
златан, позлаћен. Предање је Ел-
дорадо сместило у северни део
Јужне Америке, у слив река Ори-

нока и Амазона. Бројни ис-
траживачи и пустолови, нарочито
од 15. до 18. века, узалуд су
тражили нестварни Елдорадо. У
популарној књижевности и новин-
ским репортажама и данас се спо-
миње ова земља, чије име је вре-
меном постало симбол изобиља и
благодети, лагодног живота и без-
брижног уживања. О Елдораду је
стваран само древни људски сан
о рају.

IQ

✉ Имам 15 година и живим у
малом граду. Пошто се по
неким схватањима издвајам од
својих вршњака, јако ме занима
проценат моје интелигенције.

ИЗАБЕЛА
Чачак

Распитали смо се и сазнали да
коэффициент интелигенције (IQ)
можеш да измериш у Институту за
Медицину рада, установи за коју
неш ти већ знати где се налази у
Чачку. Иначе, висок IQ је добар
основ за „успешност“, важно га је
само искористити на прави начин.
Није довољно само „издвајање од
својих вршњака“.

Да ли треба да будеш „у фазону“?

✉ Изоставићу онај већ познати почетак и одмах прећи на ствар. Ради се о томе да сам, читајући „Малу пошту“, наишла и на пис-

мо неке девојчице од 13 година. Она те је, наиме, хвалила, а онда изнела и нека своја запажања и савете: како би могао да будеш још бољи, да на насловној страни буду познате личности из света музике и филма и да објављујеш њихове постере.

Пошто сам мало старија од те девојчице, схватила сам да је она сада у годинама када је неопходно бити „у фазону“. Укратко, њена је порука Забавнику – „буди у фазону!“ С тим се не слажем. Забавник има свој ниво и статус међу часописима и треба да задржи ту своју оригиналност. Сматрам непотребним да објављујеш постере певача и глумаца, јер постоје музички и други часописи који су за то задужени. Има и листова који су почели да додају постере у нади да ће тако повећати тираж. Сви знамо да Забавник није таква врста часописа. Уосталом, ако би га неко куповао тек после објављивања постера; не зна шта пропушта. Поздравља те

ЈАСМИНА из Београд

Случај колача од малина са шлагом

✉ Драги Забавниче! Да ти одмах кажемо нашу невољу. Заљубљене смо у једног дечка, али не знамо како да му приђемо. Још да ти кажемо да смо прошло лето испале будале, написале смо му писмо. Не верујемо да му се писмо свидело. Молимо те да ово писмо не објавиш; само, молимо те, обавезно одговори, јер не можемо без њега. МОЛИМО ТЕ!

ДВЕ ЗАГРЕПЧАНКЕ

Ваше писмо је врло непрецизно и непотпуно: не кажете ни колико вам је година, ни какав је тај дечко, да ли је и како одговорио на ваше писмо и да ли сте вас две покушале још нешто. И, оно најважније, шта бисте ви, у ствари, од њега хтеле: да вас воли обе, или би свака од вас хтела да воли баш њу?

Да ли сте сигурне да му се писмо није свидело? Замислите овакву ситуацију: Дође један човек у госте код људи које још не познаје добро. Они му нуде колач од малина са шлагом. Он одбија. Зашто? 1) Можда се стиди и очекује да буде још једном понуђен. 2) Можда стварно не воли колаче од малина са шлагом.

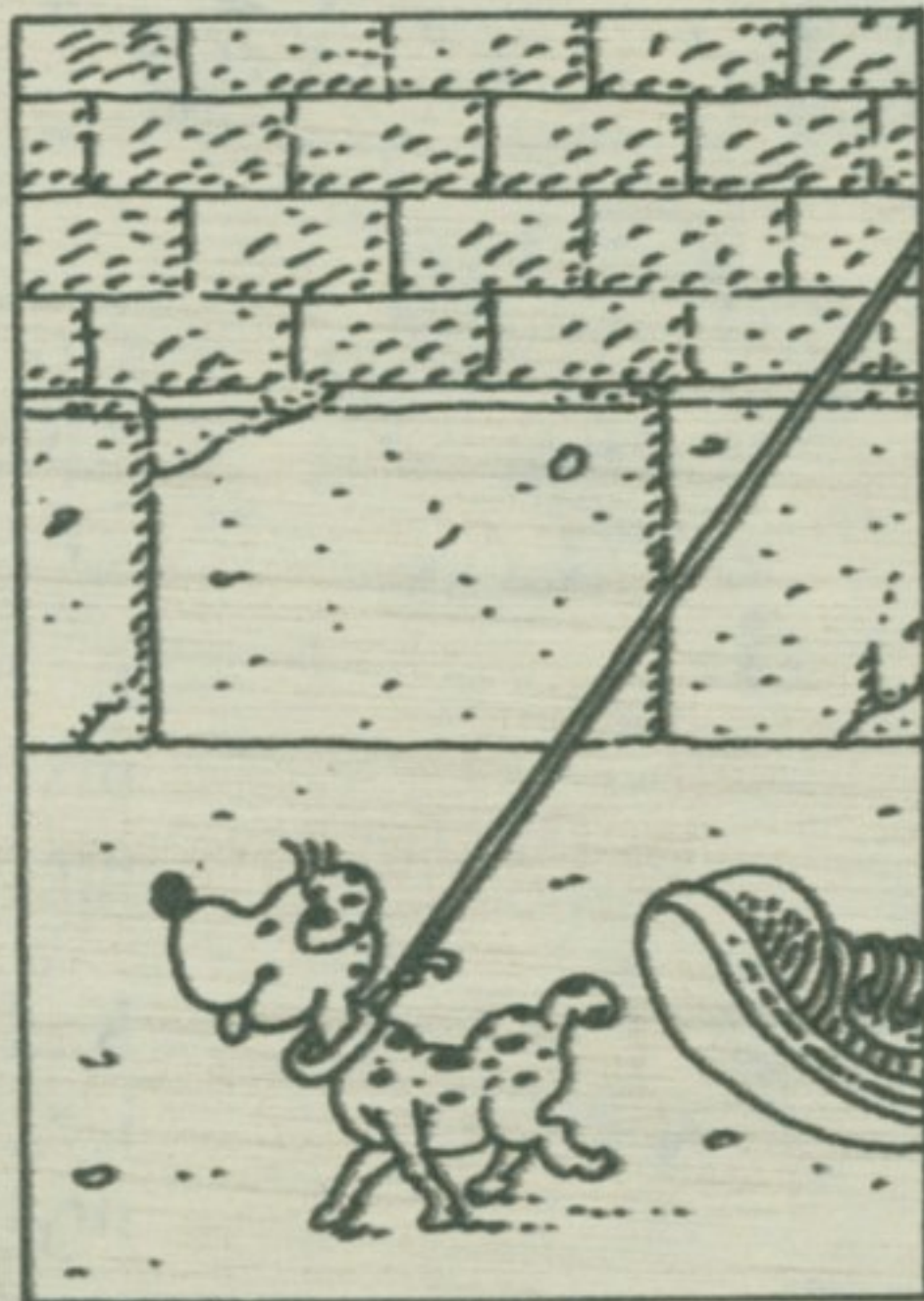
У сваком случају, покушајте поново. Наравно, само под условом да вам се дечко и даље допада. Посматрајте га мало пажљивије, покушајте да откријете шта се њему свиђа. И најзад, укуси се мењају: човек данас не воли колаче од малина са шлагом, а ускоро ће их можда обожавати. А тек девојчице, које су из дана у дан све лепше, паметније и писменије!

Пас тежак 400 грама

✉ Ниједанпут ти нисам писала за време од шест година колико те пратим. Читамо те сви у породици. Веома си занимљив. Дуго сам размишљала да ли да ти пишем, јер имам невољу коју не могу сама да решим. Ускоро се селим и имаћу велику терасу. Хтела бих да чувам куче – чиваву, међутим, не знам где да га нађем.

Читатељка из Београда

Др Аца Митровић (Виловског 14, 11000 Београд, телефон: 4440-849) први је у Југославију донео псе

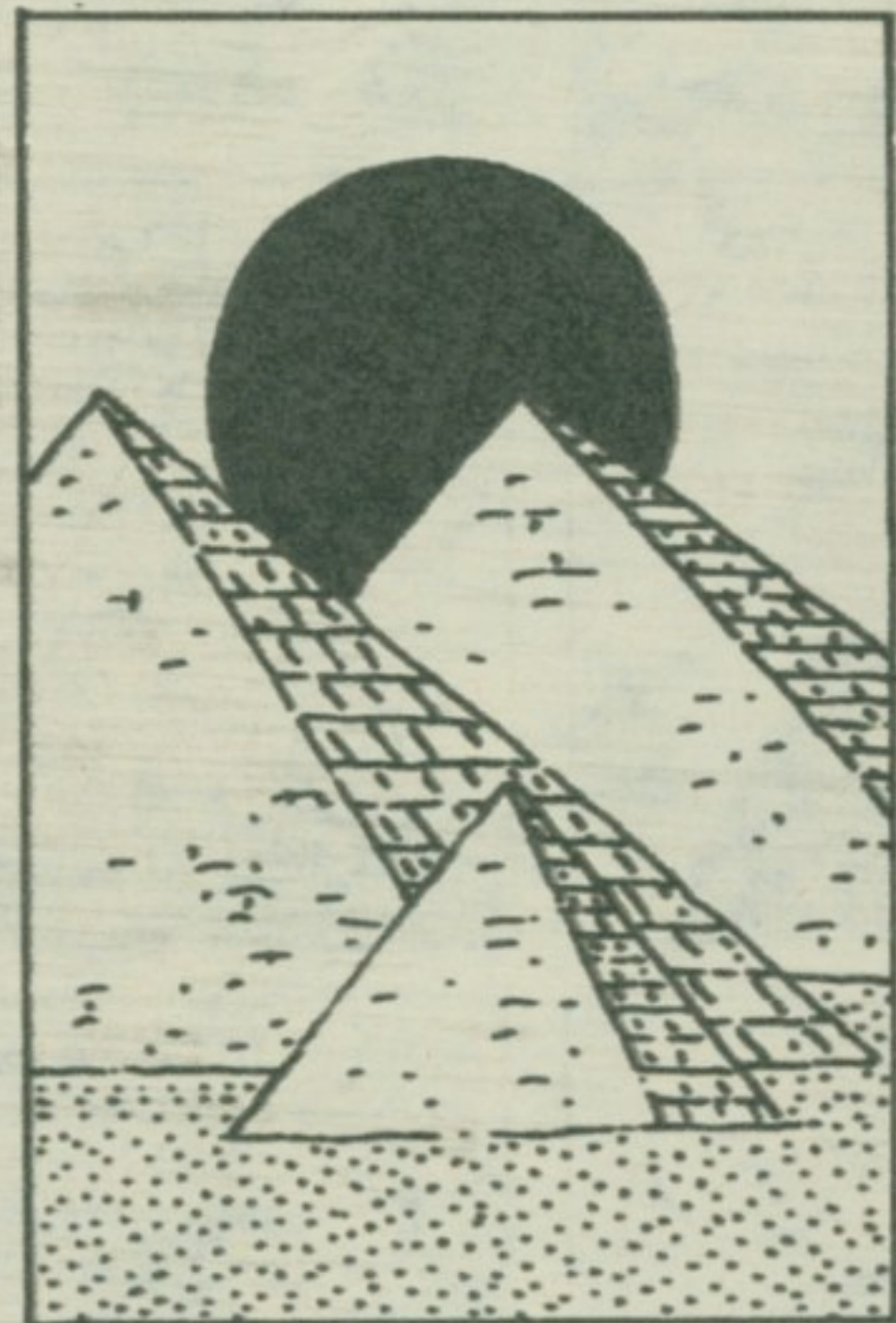

расе чивава. Мада чиваве потичу из Мексика, Американци су први „направили стандард“ за ову расу. То су врло мали пси тежине од 1,20 до 2,20 килограма, висине између 20 до 35 центиметара. Наравно, има и такозваних екстрашампиона који нису тежи од 400 грама и знатно су нижи. Сада има краткодлаких и оштродлаких чивава, оне дугодлаке нису још „стандардизоване“. Чивава се обично окуци царским резом, што ће рећи мали пас „рађа“ младунце који су, у поређењу с мајком, доста велики и зато је код ове пасмине пород доста тежак. Ако желиш баш чиваву, обрати се др Аци, он ће ти помоћи да нађеш неког одгајивача. Само да знаш унапред, чиваве су јако скупе, рачунај на тридесетак старих милиона.

Микеринос

✉ Већ дуже време занимам се за историју старих култура и народа, посебно династичког Египта. У вези с тим молила бих те да ми напишеш нешто о Микериносу, фараону четврте династије.

ЛИДИЈА Вирје

Микеринос или Менкаура, египатски фараон четврте династије, био је Кефренов наследник. Владао је око 2500. године пре наше ере. Недалеко од Кеопсове и Кефренове, Микеринос је себи саградио мању пирамиду (данашња висина је 62 метра) испред које се налазе остаци посмртног храма.

Читаоци заљубљени у нинџе

✉ Доста читалаца нам се јавило са жељом да им напишемо нешто о школи за нинџе, њиховом оружју, одећи. Између осталих Дарко и Борко из Наталинца, Емил Теменугов, Васица Главинова 3, из Скопља, Дејан из Београда. Разговарали смо с нашим нинџом, Душаном Павловићем и он је свим заинтересованима поручио. Држи школу за нинџе у Београду, можете му се јавити и за одело и оружје на следећу адресу: Радоја Данића 39/58, 11070 Нови Београд или на телефон (од 10 – 14 сати): 670-371.

У овом броју Забавнику су писали и:

Едина Селесковић, Исмета Капетановића 71, 75000 Тузла; Емир Церibaшић, Бос. Шамац; Суад Бејтовић, Палмира Тољатија 136, 71000 Сарајево; Дамир Радованов, Војвођанска 10 23000 Зрењанин; Аљоша Молнар, Д. Брашована 14 д, 21000 Нови Сад; Милован Седмаков, Буре Филиповића 106, 26229 Плочица; Данијела Крстић, Никола Парашунов 213/6, 91230 Гостивар; Татјана Кричковић, Борђа Јовановића 9, 11000 Београд

ТРАЖИМО

ПРИЈАТЕЉЕ

Биљана Марјановић, Спортска Т-4, 25000 Сомбор – има 14 година, воли спорт, музику и дописивање, сакупља салвете.

Данијела Ђукић, Моше Пијаде 50, 15359 Дубље – има 11 година, воли спорт и забавну музику, сакупља касете и значке.

Јасна Воук, Лендаvsка 37а, 69000 Мурска Собота – има 14 година, воли музику и спорт, сакупља постере.

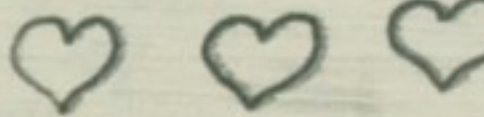
Тамара Илић, Гласиначка 12, 11050 Београд – има 14 година, воли рок и диско музику, сакупља марке. Љиљана Стипанчић, Медулинска 55, 52000 Пула – има 11 година, сакупља разгледнице, воли музику и спорт.

Гордана Зрински, Жељезничка станица 86, 42203 Јабжабет – има 10 година, жели да се дописује с вршњацима из Југославије.

Ирена (17) и Маја (15) Ранчић, Бериловачки пут 137, 18300 Пирот – воле Бајагу, математику, уметност, кошарку и дописивање.

Сања Дојчиновић, Мартићева 42, 78000 Бања Лука – има 15 година, жели да се дописује са својим вршњацима из земље и иностранства.

Оља Ковачевић, Доброта 1, 85330 Котор – има 13 година, воли филмове, плес и забавну музику, посебно Нове фосиле и Витни Хјустон

РЕШЕЊЕ

БЕЛА УКРШТЕНИЦА: кембри, стоа, апаратер, ест, тиранија, рти, отићи, нкомо, данац, ферије, афе, апотекар, носа, и, ддт, ро, аријел, ојаки, аманет.

ЗА ПРОНИЦЉИВЕ: „б“ и „г“ (у речима на левој страни учауре-ни су називи наших река – илова, лим, тара, лаб, тиса)

МАГИЧНИ ЛИК: аутограм, стаклара, покретач, огледало, бра-танац, паралажа.

1010 NAGRADA

Šalje vam Petar PEZ
Svskog meseca na adrese ljubitelja PEZ bombona poslaćemo

NA KRAJU SVAKOG MESECA, ŽREB ĆE ODLUČITI KOME ĆE PRIPASTI NAGRADE.

Imena dobitnika objavićemo u prvom broju ZABAVNIKA u mesecu.

Kad se sladiš PEZ bonbonama i igraš PEZ figuricama
POŠALJI 10 OMOTA PEZ BONBONA NA ADRESU:

- 500 majica PEZ
- 500 kapa PEZ
- 10 bicikla BMX-turbo Rog
- 2 pretplate na ZABAVNIK

pošalji 10 omota PEZ bonbona

POLITIKA - PP- 1010 nagrada -
11000 Beograd
Makedonska 35
PRIJATNO i SREĆNO, želi vam
vaš prijatelj PETAR PEZ!

РАЗУМЕВАЊЕ СА ВЕЛИКИМ

УЗ СЛИКУ 1

1. Који ти појам пада спонтано на памет у овој ситуацији?

- а) култура
- б) циркуска тачка
- в) непотребан расход

2. Шта ти недостаје на овој слици?

- а) заправо ништа
- б) неколико младих људи
- в) неко ко позира поред стуба

УЗ СЛИКУ 2

3. Како би описао ту ветрењачу? Као...

- а) ... стварно величанствена
- б) ... прилично јадна
- в) ... помало трошна

4. Имаш ли жељу да је погледаш унутра?

- а) Шта тиме добијам?
- б) Зашто не?
- в) Зависи од мог расположења

УЗ СЛИКУ 3

5. Који би ти коментар био најприкладнији уз овај фотос?

- а) „Животиње изгледају заиста мирољубиво!”
- б) „Овца у средини ми изгледа као газда стада”
- в) „Овце су, ипак, глупаве животиње!”

6. Мисаона игра на тему „стадо”: Ко води најугоднији живот?

- а) овца
- б) овчарски пас
- в) пасти

7. Ако се добри познаници поздрављају тако што се загрле, онда је то знак...

- а) ... срдачности
- б) ... лажног пријатељства
- в) ... природности

8. Можеш ли да замислиш да радиш у некој болници?

- а) Ни под каквим условима!
- б) У принципу да, али...
- в) То би ми причањавало задовољство

НЕРАЗУМЕВАТИ ДРУГОГ – ТО МОЖЕ СВАКО. А СИГУРНО ТИ НИЈЕ СВЕЈЕДНО, АКО ВИДИШ ДА ТВОЈИ ПРИЈАТЕЉИ И РОДИТЕЉИ НЕМАЈУ ДОВОЉНО РАЗУМЕВАЊА ЗА ТЕБЕ. ИЛИ ТИ СЕ САМО ТАКО ЧИНИ? А ШТА ЈЕ СА ТОБОМ? ИМАШ ЛИ ДОВОЉНО РАЗУМЕВАЊА ЗА ДРУГЕ, БАР КОЛИКО ТИ ОЧЕКУЈЕШ ОД ЊИХ? РЕШИ ОВАЈ ТЕСТ И ЗНАЋЕШ...

1 – 15 ПОЕНА

Код тебе је случај више него јасан: Ко не мисли као ти, са њим нешто није у реду! Завртиш главом или направиш киселу фацу, а да се не запиташ како нешто изгледа у туђим очима. Држиш се круто свог мишљења и очекујеш од других да они живе према твојој замисли. Зато немој много да се чудиш, ако те други често не разумеју онолико колико ти очекујеш.

16 – 32 ПОЕНА

О томе колико разумевања имаш за друге зависи, пре свега, од твог „барометра расположења”. Када је он високо за сваког имаш разумевања и обратно. Зато би било најбоље за тебе и твоје најближе да избегавааш расправе у твоје лоше дане. Јер, из миша се онда често роди слон. Дакле, ништа од узајамног разумевања, а зашто?

33 – 48 ПОЕНА

Реч „разумевање” код тебе се буквално пише великим словом! Пре него што донесеш суд о другом прво исцрпно размислиш о тој особи и њеним по-

РЕЗУЛТАТИ ТЕСТА

Сабери сада из приложене табеле добијене поене и збир ће бити резултат.

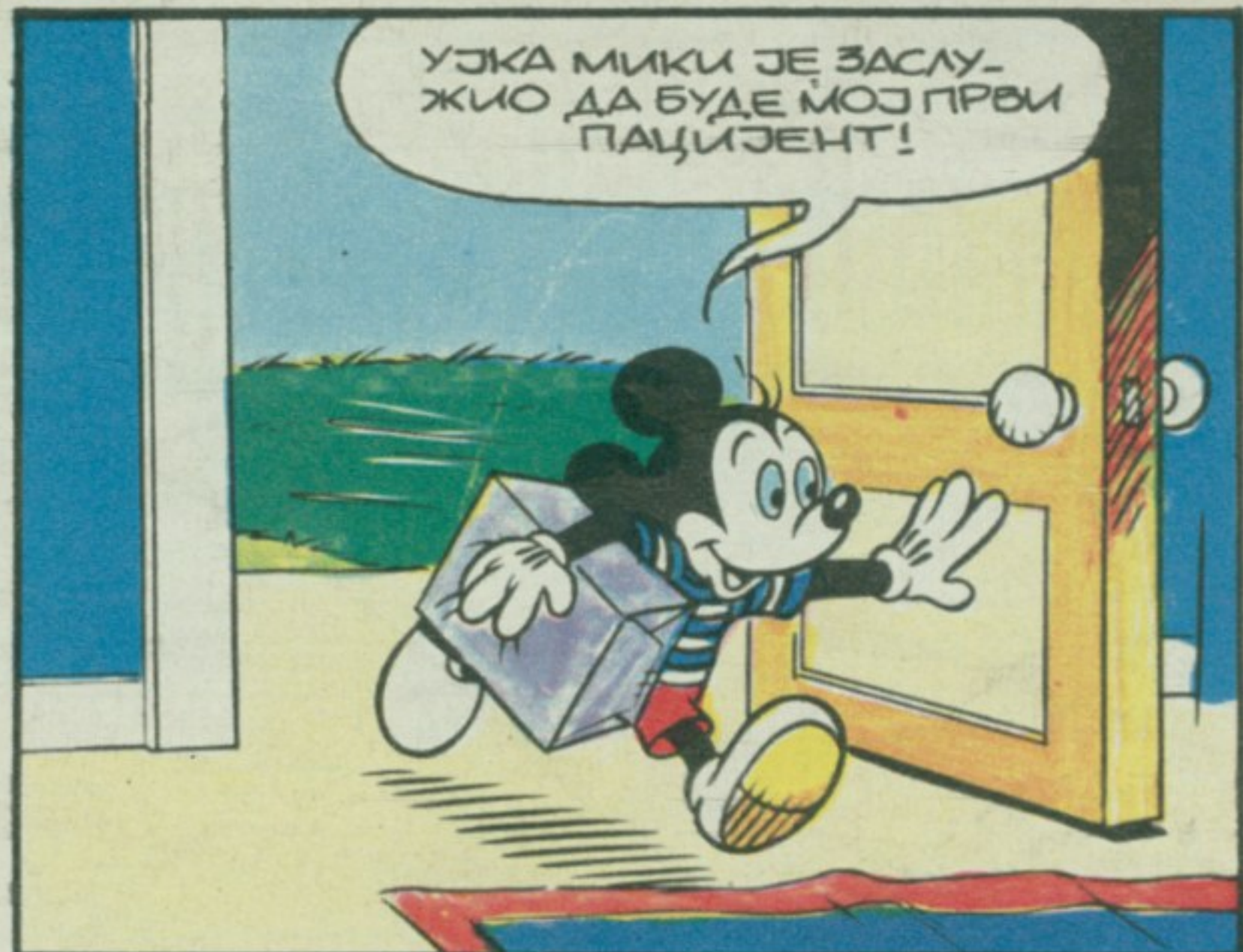
питање	одговор		
	а	б	ц
1	6	3	0
2	0	3	6
3	6	0	3
4	0	6	3
5	6	4	0
6	3	1	6
7	6	0	4
8	0	3	6

ступцима. Углавном позитивно, јер ниси неко злопамтило. С друге стране и други имају доста разумевања и још више симпатија за тебе. Јер, ко има толико разумевања за друге попут тебе често је у свом друштву и породици нека врста „приватног психолога”...

М. Ш.

ЗУПИИИ!
СТИГАО ЈЕ МОЈ
КОМПЛЕТ „МАЛИ
ЛЕКАР“...

УЈКА МИКИ ЈЕ ЗАСЛУ-
ЖИО ДА БУДЕ МОЈ ПРВИ
ПАЦИЈЕНТ!

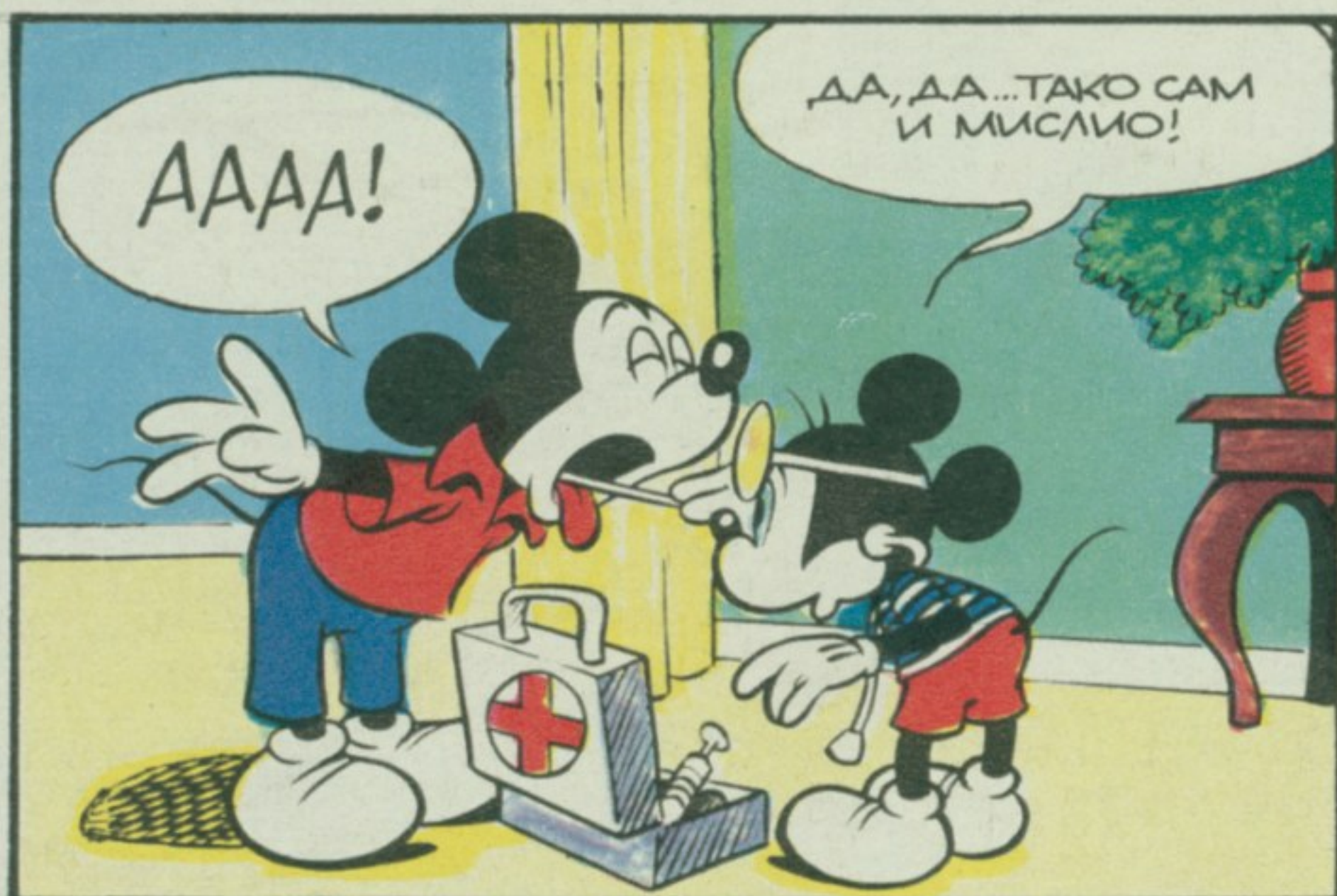
ПОЧИЊЕМО С ПРЕГЛЕДОМ! СТИГАО
ЈЕ МОЈ КОМПЛЕТ ЗА ЛЕКАРЕ!

ВИДИМ,
ВИДИМ...

ОДЛУЧИО САМ: КАД ПОРАС-
ТЕМ, БИЋУ ЛЕКАР!

ХМ...

АААА!

ДА, ДА... ТАКО САМ
И МИСЛИО!

ПРЕПОРУЧУЈЕМ ДА
ДВА ДАНА ПРОВЕДЕТЕ
У КРЕВЕТУ!

КАКО ВИ КАЖЕТЕ,
ДОКТОРЕ!

УЗ ПУТ, ДОКТОРЕ... ВИ БЕТЕ МОРАТИ ДА ПРЕ-
УЗМЕТЕ МОЈЕ РЕДОВНЕ ОБАВЕЗЕ!

ПРЕДОМИСЛИО САМ СЕ!
ПОСТАЋУ ВАТРОГАСАЦ!

НА
ПРОДАЈУ
КОМПЛЕТ
„МАЛИ
ЛЕКАР“
УПОЛА
ЦЕНЕ